

PORTFÓLIÓ

Székelyné Kiss Emese

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Pedagógus szakvizsga- szakirányú továbbképzési szak

**MENTORI SZEREPKÖR MEGJELENÉSE
A HIT- ÉS ERKÖLCSTAN OKTATÁSA SORÁN**

Belső konzulens: Gyöngyösiné Szabó Judit
központvezető

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Neveléstudományi Intézet
Pedagógus- továbbképzési
Központ

Készítette: Székelyné Kiss Emese
U5UQ9D
levelező munkarend

Kaposvár

2024

Tartalom

1. A PORTFÓLIÓ ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK SZAKMAI HÁTTERE	5
1.1. A szakmai életút rövid bemutatása	5
1.2. A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban	5
1.3. Önértékelés: erősségek, fejlesztendő területek	6
1.4. Személyes célok, feladatok a képzés során	12
2. A SZAKMAI FEJLŐDÉST ELŐSEGÍTŐ TANULÁSI EREDMÉNYEK	12
2.1. A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása	12
2.1.1. <i>Pedagóguskompetenciák</i>	13
2.1.2. <i>A mentori kompetenciák, feladatok és szerepek</i>	14
2.1.3. <i>Pedagógus- és mentori kompetenciákban történő fejlődésem bemutatása</i>	17
2.1.4. <i>Pedagóguskompetenciák a Biblia tükrében</i>	30
2.2. A szakmai fejlődés tényeinek összegzése	31
2.3. Összegzés, reflexió a szakmai fejlődésről (a SWOT- analízis tükrében)	31
3. TOVÁBBI TANULÁSI ÉS FEJLŐDÉSI CÉLOK MEGFOGALMAZÁSA	36
3.1. A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába	36
3.1.1. <i>Tudatos reflexió a mindennapok pedagógiai tevékenység során (Szivák Judit teszt)</i> ...	36
3.2. Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálás	37
4. ÖSSZEGZÉS	39
5. FELHASZNÁLT IRODALOM	42
6. MELLÉKLETEK	45
1. Pedagóguskompetenciák	45
2. Mentori kompetenciák	51
3. A felnőttoktatás elméletben és gyakorlatban	53
4. Önfeltáró reflexió	62
5. Mentorlási terv	68
6. A saját tanulási stílus felmérése a David Allen Kolb-féle tanulási ciklus alapján	73
7. Az ifjúkori identitásfejlődés bemutatása	78

8. Erikson pszichoszociális és Fowler hitfejlődés szakaszai	86
9. Integráció a Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményében	88
10. A jó vezető ismérvei	99
11. Reflektív kérdőív	104
12. Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményének rendszer szemléletű elemzése/értékelése	108
13. Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben című kéziratának elemző bemutatása	116
14. Mentorálási beszámoló	124
15. „A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái” című kérdőíves kutatás bemutatása.....	128
16. Tartalmi kivonat	133
17. Nyilatkozatok.....	135

1. A PORTFÓLIÓ ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK SZAKMAI HÁTTERE

1.1. A szakmai életút rövid bemutatása

Református lelkészként, teológusként végeztem 2005-ben a Sárospataki Református Teológiai Akadémián. Mint lelkipásztor, oklevelem átvételétől végeztem hitoktatást a lelkészi körzethez tartozó általános iskolákban, Kaposfőn, Hetesen és Csökölyben. Ekkor a hittan még szabadon választható, fakultatív foglalkozás volt a délutáni napközi ideje alatt. Jelenős változást hozott a 2013/14-es tanév, amikor is bevezetésre került a kötelezően választható Hit-és erkölcsstan tantárgy. Az intézményekben megvalósuló újfajta egyházi jelenlét kihívás elé állította a lelkész-társadalmat. A korábbi szerepünk egy új szereppel, a pedagógus szereppel bővült. Ez pedig új készségek elsajátítását vonta maga után. Bár a lelkészi oklevél lehetőséget biztosít 1-8. osztályban a hitoktatás végzésére, nem adta meg mindazokat az attitűdöket, melyek a feladat ellátásához, teljesítéséhez szükségesek.

Szakmai ismereteim bővítése érdekében elvégeztem a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán a vallás-és nevelőtanár mesterképzést 2021-ben, majd 2023-ban szakvizsgázott pedagógus, közoktatási vezető oklevelet szereztem a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetemen.

Tanulmányaim nemcsak a mindennapi munkámban- a Hit-és erkölcsstan oktatásban-nyújtanak segítséget, hanem a lelkipásztori szerepemből adódó feladatokban való helytállásban is. Iskolaügyi előadóként szolgálok a Somogyi Református Egyházmegyében, valamint a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium Igazgatótanácsának a tagja vagyok.

1.2. A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban

A képzéssel kapcsolatos indítékaim és elvárásaim összecsengenek. Egy szerepkonfliktus áll a háttérben, amely úgy hiszem a tanítással kibővülő lelkészszerep-változás velejárója. A kötelezően választható Hit-és erkölcsstan bevezetésével a lelkipásztorok egyik napról a másikra pedagógus szerepben kellet, hogy megjelenjenek. Mind a lelkipásztor, mint pedig a vallástanár szakmai ismereteinek forrása a Biblia. Mindkettőnek az a feladata, hogy a Szentírásból megismert igazságot továbbadja. Ennek módja, illetve a megszólítottak köre azonban különböző. Ebből a helyzetből ered a szerepkonfliktus. A lelkipásztor - amikor

tanár szerepben lép fel- ismeri az „Üzenetet”, de nincs megfelelő ismerete a diákok életkori sajátosságairól, valamint az átadás módjáról, pedagógiai módszerekről, eszköztárról, hiszen tanulmányai során csak minimális pedagógiai tudással vértették fel. Az esetleges több éves, vagy évtizedes lelkeszi tapasztalat alapján azonban feljogosítva érzi magát arra, hogy új szerepét biztonsággal elfoglalja.

Ezt a gondolkodást meglehetősen tévesnek ítélem meg. Ismerjük az „egyetemes papság” fogalmát, mely szerint az egyházi tisztségek között nincs hierarchia, különbségtétel, de a lelkipásztor nem pedagógus/hitoktató/vallástanár, ahogyan a pedagógus/hitoktató/vallástanár sem lelkipásztor. Ebből a gondolatmenetből kiindulva végeztem el a vallástanár szakot, és iratkoztam be a mentortanár képzésre is. Saját kompetenciáimon, szakmai előmenetelemlen túl fontos célkitűzésem a vallástanári pályát választók mentorálása, a tanári hivatás megszerettetése, különös tekintettel azon kollégáimra, akik úgy döntenek, hogy a lelkeszi szolgálat mellett, azzal párhuzamosan gyakorolják a pedagógus pályát. A képzésen tanultak alapján szeretném segíteni, kísérni őket, eligazítást nyújtani abban, hogy hogyan tudják áthidalni a szerepkonfliktus adta nehézségeket.

1.3. Önértékelés: erősségek, fejlesztendő területek

Az önértékelés elkészítéséhez SWOT analízist használtam, mely az egyik leggyakrabban alkalmazott helyzetfeltáró technika. Az elemzést a Debreceni Egyetem *Üzleti jellegű esettanulmányok készítésének gyakorlata* című tanulmánya alapján készítettem. Ez a vizsgálati módszer táblázat formájában nyújt betekintést a vizsgált szervezet, intézmény, vagy személy pillanatnyi helyzetébe, aktuális állapotába. A vizsgálat felmérhet egy általános állapotot, vagy konkrét szituációt, valamihez való viszonyulást, amiben keressük a továbblépés lehetőségét, jelen esetben a mentori szerep betöltésére való alkalmasság meglétét.

Nevét a táblázatot alkotó elemzési szempontok angol kezdőbetűiről kapta: „Strengths”/ erősségek, „Weaknesses”/ gyengeségek, „Opportunities”/ lehetőségek és „Threats”/ veszélyek.

SWOT analízis	Segít/ pozitív	Káros/ negatív
Belső tényezők	<p>Stengths (erősségek)</p> <p>- Hol vagyok? - Milyen erőforrásokkal rendelkezem?</p>	<p>Weaknesses (gyengeségek)</p> <p>- Melyek a hiányosságaim?</p>
Külső tényezők	<p>Opportunities (lehetőségek)</p> <p>- Milyen külső tényezők és feltételek segíthetnek nekem?</p>	<p>Threats (veszélyek)</p> <p>- Milyen külső tényezők és feltételek árthatnak nekem?</p>

SWOT analízis (1. ábra)

Forrás: Szűcs, Szöllősi, Felföldi, Blaskó, Szénásné, Kovács, Kurmai, 2014. 114. o. alapján

A SWOT analízis elkészítése az angol szakkifejezésre, a „*brainstorming*”- ra, ötletelésre épül. *Első lépésként* egy adott időkereten belül (10-20 perc/ szempont) érdemes minden ötletet, javaslatot (akár 20-25/ szempont) leírni, ami az adott mezővel kapcsolatban megfogalmazódik. Egy szervezet, vagy intézmény tekintetében az elemzés tárgyát figyelembe véve célszerű minden érintettet bevonni és közös gondolkodásra hívni. Személyes vizsgálat alkalmával a vizsgált személy önmaga végzi a teszt kitöltését. (Szűcs- Szöllősi- Felföldi- Blaskó- Szénásné- Kovács- Kurmai 2014.)

A szabad ötletelés alkalmával mindvégig szem előtt kell tartani a kérdést meghatározó problémákat, valamint a külső és belső tényezők megfelelő elkülönítését. A négy szemponthoz kerülő felsorolás legyen tömör, érthető, szabatos, találó. Szükség esetén végezzünk kontrollvizsgálatot és szűkítsük a felsorolást. (Szűcs- Szöllősi- Felföldi- Blaskó- Szénásné- Kovács- Kurmai 2014.)

A különböző szempontok meghatározása:

- **„Erősségek”** azok a rendelkezésre álló erőforrások, melyek kedvező belső feltételekkel párosulnak.
- **„Gyengeségek”** hiányzó erőforrásokat és kedvezőtlen belső adottságokat jelentenek.
- **„Lehetőségek”** közé soroljuk azokat a kedvező külső feltételeket, melyek pozitív irányba befolyásolhatják az adott helyzetet.
- **„Veszélyek”** szempont alá kerülnek a kedvezőtlen külső feltételek (Szűcs-Szöllősi- Felföldi- Blaskó- Szénásné- Kovács- Kurmai 2014.)

SWOT analízis *második lépése* túlmutat a helyzetfeltáráson, hiszen a táblázat kitöltésével láthatóvá válnak a továbblépés megtervezéséhez rendelkezésre álló tényezők. Segítő kérdések: Milyen területekre összpontosítsak? Hol szükséges változtatni? Hol nem érdemes változtatni? Honnan nem érdemes erőforrásokat átcsoportosítani? Hová szeretnénk eljutni? (Szűcs- Szöllősi- Felföldi- Blaskó- Szénásné- Kovács- Kurmai 2014.)

Amihez adottak az erőforrások és kedvezőek a külső körülmények, lehetőségek ott tervezhetünk offenzív jellegű stratégiát. A kedvező külső feltételek és a gyengeségek által bezárt részbe sorolt elképzelésekkel körültekintően kell bánni, érdemes sorrendet felállítani. A gyengeségek és a kedvezőtlen külső körülmények által behatárolt negyedben a legjobb stratégia a kivonulás. A veszélyek és erősségek közös területén lévő tényezők kockázatot rejtenek. Akkor van értelme ezekkel a területekkel foglalkozni, ha az első negyedbe lévő offenzív stratégiát igénylő területek nem nagyon léteznek. (Szűcs- Szöllősi- Felföldi- Blaskó- Szénásné- Kovács- Kurmai 2014.)

SWOT analízis	S tengths (erősségek)	W eaknesses (gyengeségek)
O pportunities (lehetőségek)	offenzív (támadó, előretörő)	változásorientált
T hreats (veszélyek)	diverzifikált (kockázatmegosztó)	defenzív (védekező, kivonuló)

SWOT analízis a követendő gyakorlat rendszerében (2. ábra)

Forrás: Szűcs, Szöllősi, Felföldi, Blaskó, Szénásné, Kovács, Kurmai, 2014. 114. o. alapján

A kész SWOT táblázat alkalmas a fejlesztési irányvonalak kijelölésére. Ezt a folyamatot nagyban segíti, ha azt rövid magyarázattal, következtetésekkel is kiegészítjük. Ezáltal láthatóvá válnak az erősségek és körvonalazódnak a fejlesztendő területek.

Az analízis *harmadik lépése* a gyakorlati megvalósítás. (Szűcs, Szöllősi, Felföldi, Blaskó, Szénásné, Kovács, Kurmai, 2014)

SWOT analízis	Segít/ pozitív	Káros/ negatív
Belső tényezők	S tengths (erősségek) <ul style="list-style-type: none"> - szakmai ismeret - szakmai tapasztalat - kreativitás - változatos módszerhasználat - gyors reagálás - pontosság 	W eaknesses (gyengeségek) <ul style="list-style-type: none"> - túlvállalás - bizalmatlanság - túlzott vezetés, irányítás - túlzott kontroll - feladatok szétosztásának hiánya

	<ul style="list-style-type: none"> - példaadás - feladatszabás - közösségépítés - konfliktuskezelés - differenciálás - öazonosság - helyzetfelismerés 	<ul style="list-style-type: none"> - kritikával élés - közvetlen empátia - tudatos dicséret hiánya - lelkesz-tanár szerepkonfliktus
Külső tényezők	<p style="text-align: center;">Opportunities (lehetőségek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő mentorszerep kialakítása - folyamatos tudásgyarapítás - a megszerzett tudás átadása - felkészültség - kölcsönös ismeretszerzés - tapasztalatcsere - fejlődés 	<p style="text-align: center;">Threats (veszélyek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - mentor-mentorált közötti jó kapcsolat hiány - mentorált kreativitásának elfolytása - helytelen attitűdök alkalmazása - véleménykülönbség - együttműködés hiánya - konfliktus - feladatvesztés - mentorszerep vesztes

SWOT analízis, mentorszerepem tükrében (3. ábra)

Forrás: Szűcs, Szöllősi, Felföldi, Blaskó, Szénásné, Kovács, Kurmai, 2014. 114. o. alapján

SWOT analízis	S tengths (erőségek)	W eaknesses (gyengeségek)
O pportunities (lehetőségek)	<i>offenzív</i> (támadó, előretörő) Mivel a mentortanár végzettség még nem általános az oktatási intézményekben, így a szerep felvállalása előremutató, hiánypótló.	<i>változásorientált</i> A gyengeségek felismerése lehetőséget nyújt a korrigálásra, a szerephez való hozzáállás javítására.
T hreats (veszélyek)	<i>diverzifikált</i> (kockázatmegosztó) A mentorszerepnek való megfelelés alapja a kockázatmegosztás. A mentorálás során fontos tényező a rugalmasság, a változtatás lehetőségének fenntartása, újdonságok beemelése, az elavult, vagy hatástalan gyakorlatok elvetése.	<i>defenzív</i> (védekező, kivonuló) Azon tényezőket, amelyeken nem tudunk hatékonyan változtatni, vagy gátolnak, visszavetnek bennünket, el kell vetni. Az erősségekre kell támaszkodni.

SWOT analízis a követendő személyes gyakorlat rendszerében (4. ábra)

Forrás: Szűcs, Szöllősi, Felföldi, Blaskó, Szénásné, Kovács, Kurmai, 2014. 114. o. alapján

A táblázatok kitöltése rámutatott arra, hogy mind az erősségeim, mind a gyengeségeim meghatározása nagyfokú fegyelmettséget és önismeretet, önazonosságot kívánt. A lehetőségek és veszélyek feletti gondolkodás pedig tudatosságot várt el. Nyilván a szerephez való hozzáállásra hatással vannak a korábban szerzett tapasztalatok, esetemben, hogy hányszor kellett egyedül helyt állnom, mások helyett gondolkodnom, vagy elvégezni a feladatot,

melynek az lett a következménye, hogy leszoktam a teendők megosztásáról, a közös ötletelésről és magamhoz ragadtam az irányítást.

Az új tanári személyiség kialakítása, abban való támogatás viszonylatában ez nem előremutató. Tudatosan kell törekednem a háttérbe vonulásra, stabil támogatást nyújtva, a kereteket biztosítva és hagynom kell a mentorált személyes kreativitásának, önálló meglátásainak kibontakozását. Így a mentorrá válás folyamata fontos fejlődés számomra.

1.4. Személyes célok, feladatok a képzés során

A mentortanári szerep egy egészen új betekintést enged a pedagógussá válás folyamatába, ezért hatalmas felelősséget is jelent egyben. A feladat ellátása tehát elsősorban a személyes szakmai tudás bővítését, a szereppel járó attitűdök, kompetenciák elsajátítását vonja maga után. A képzés során fontos célnak tekintem saját mentori szerepem kialakítását a szerzett ismeretek beépítése alapján. Felmérve, felismerve az erősségeimet és gyengeségeimet mindinkább arra szeretnék törekedni, hogy az előbbit a munkám szolgálatába állítsam, az utóbbit pedig tudatosan próbáljam meg kipótolni, esetlegesen az erősségekkel ellensúlyozni.

Úgy gondolom, csak akkor tudjuk mások vezetését, támogatását, saját pedagógusszerepük kialakítását segíteni, ha saját magunk használható tudással rendelkezünk, melyek át is tudunk adni, a másik- legyen az egyetemi hallgató, vagy újonnan érkező kollégájára tudjuk fordítani. Ezen tudás megszerzésének elengedhetetlen forrása a mentorképzés.

Motiváló szempont számomra, hogy a megszerzett tudásomat korábbi tanári tapasztalatommal ötvözve lehetőséget biztosítsak a tanárjelöltek, új tanártársak számára, hogy az intézménybe érkezve a tanítási gyakorlat megszerzésében, a tanári szerep kialakításában, a beilleszkedésben zökkenőmentesen helyt tudjanak állni és megfelelően teljesítsenek.

2. A SZAKMAI FEJLŐDÉST ELŐSEGÍTŐ TANULÁSI EREDMÉNYEK

2.1. A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása

A pedagógus mesterségbeli tudását, felkészültségét, személyiségét, szakmai tevékenységét, gondolkodását, döntési mechanizmusait, problémamegoldó képességét, önelemzését a pedagóguskompetenciák hivatottak meghatározni. (Kotschy, 2011)

A 326/2013. (VIII. 30.) Kormány rendelet 8§ (3) nyolc kompetenciát különböztetett meg (Magyar Közlöny 143. 2013.), melyet a 122/2018. (VII. 10.) Kormány rendelet 21§-a további egy kompetenciával bővített, beékelve azt hetedikként (lásd „g”) a korábbi hetedik (lásd „h”) helyébe. (Magyar Közlöny 108., 2018)

2.1.1. Pedagóguskompetenciák

a. Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás

b. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók

c. A tanulás támogatása

d. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség

e. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység

f. Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése

g. A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.

h. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

i. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért (Magyar Közlöny 108., 2018)

Az egyes kompetenciák természetesen nem egymástól elszigetelten jelennek meg a pedagógus személyiségében és tevékenységében, hanem átfedés mutatkozik közöttük, gyakran kiegészítik egymást. Ebből következik, hogy a kompetenciák a pedagógusoknál eltérő erősséggel vannak jelen és az szakmai életút előre haladtával párhuzamosan változnak, fejlődnek. Hatással van rájuk a pedagógus személyisége, a tanítás során megszerzett tapasztalatok, ismeretek, gyakorlat, valamint a pályán eltöltött idő. (Oktatás, 2024)

A pedagógus pályán való előmenetelt, a hivatásban való fejlődést az egyes kompetenciák szintekre bontásával lehet mérni. Ezeket *sztenderdeknek* nevezzük. Azt a feltételrendszert pedig, ami az adott sztenderd meglétét meghatározza *indikátornak*. Ez utóbbi három tényezőt vesz figyelembe, úgymint tudás, attitűd, képesség. (Oktatás, 2024)

Kotschy Beáta által szerkesztett *A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei* című tanulmány a kilenc kompetencia vizsgálatával, meglétével kapcsolatban hat sztenderdet különböztet meg kompetenciánként: 0. gyakorlatra bocsátható hallgató, 1. diplomás tanár, 2. véglegesített tanár, 3. tapasztalt tanár, 4. kiváló tanár, 5. mestertanár (Kotschy, 2011) Ezek közül - saját pedagógus életutam figyelembevételével- a „*tapasztalt tanár*” és a „*kiváló tanár*” (lásd 1. melléklet) sztenderdjére támaszkodva szeretném bemutatni az egyes kompetenciákat, valamint az azokban való jártasságomat, fejlődésemet.

2.1.2. *A mentori kompetenciák, feladatok és szerepek*

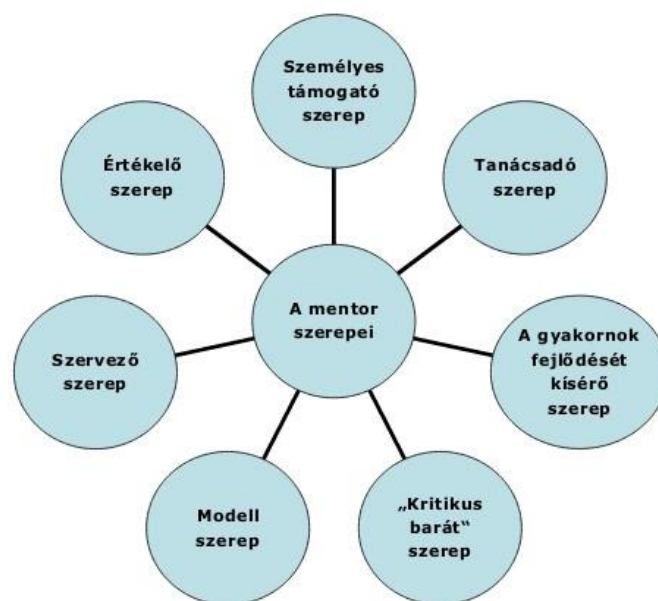
A képzéshez igazodva fontos kitérni a mentori kompetenciákra is, melyek birtoklása a mentori tevékenység végzésének előfeltétele. Magának a portfóliónak is az a célja, hogy bemutassa azt, hogy a hallgató a képzés során a pedagóguskompetenciákban miként fejlődött és előre haladása során- korábbi tudását bővítve- hogyan vált alkalmassá a mentortanári szerepre a mentori kompetenciák megismerésével és elsajátításával.

A pályakezdő pedagógusok alkalmazásánál 2008. januárjától kiemelt helyet kapott a gyakornoki státusz kérdése, mely maga után vonta az intézményi gyakornoki szabályzatok kidolgozásának igényét. A 2013. szeptember 1-jével bevezetésre kerülő pedagógus életpályamodell a gyakornoki időt legkevesebb két évben határozta meg, melynek zárása, a továbblépés feltétele, egy minősítővizsga. Az ide vonatkozó szabályozást- beleértve a mentori feladatokat is- a 326/2013. (VIII. 30.) kormányrendelet tartalmazza. (Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte 2012) Mindezeket kiegészítve itt szeretném megjegyezni, hogy a mentorálásnak két irány van. A gyakornok mentorálásán túl, az egyetemi hallgatók gondozása is a témakör részét képezi.

Ennek alapján a mentor *feladata* is két irányú, annak megfelelően, hogy kinek a mentorálást végzi. Mindkét esetben a mentorálási tervben lefektetett pontok alapján halad. Munkáját segíti, ha diagnosztikus értékelést készít, mellyel hiteles képet alkothat az egyetemi hallgató/gyakornok kompetenciáiról.

Fontos, hogy élen járjon a szakmai együttműködés gyakorlásában, éljen az reflektivitás módszerével, segítse az önreflexiót, támogassa a mentorált vizsgára való készülését. (Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2012) Továbbá segítse a köznevelési intézménybe való beilleszkedést, a pedagógiai módszerek, feladatok megvalósítását, munkaköri tennivalók ellátását. (Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2012)

Fontos, hogy figyelemmel kísérje a mentorált szükségleteit, a szakmai fejlődésének lehetőségeit és módját. Rávilágítson a gyengeségeire, építő kritikával éljen, kiemelje erősségeit, támogató, bizalmi kapcsolatot építsen ki, gazdagítsa ismereteit és tudását, mutasson rá a pálya szépségére. Mind ezek megvalósítása a *mentorszerepek* birtokában lehetséges.

Mentorszerepek (5. ábra)

Forrás: Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2012. 10. o.

A mentori szerep betöltéséhez az alap pedagóguskompetenciákon túl *mentori kompetenciákkal* (ismerettel/tudással, attitűdökkel, képességekkel) is rendelkezni kell. (lásd 2. melléklet)

A Szentírásban több ismert mentor és mentorált (mester és tanítványa) párosról olvashatunk. Kiemelném közülük az Ószövetségből Mózeset és Józsuét, az Újszövetségből Jézust és tanítványait.

Mózes volt az a bibliai hős, aki kivezette Izrael népét Egyiptom földjéről, ahol szolgáskorban éltek a zsidók. Józsué pedig az a fiatal kém, akit tizenegy társával küldött ki

Mózes az Ígéret Földjének, Kánaánnak a kikémlésére. Isten őt választotta Mózes utódjául a következő szavakkal: „Az Úr ezt mondta Mózesnek: *Vedd magad mellé Józsuet, Nún fiát, aki rátermett ember. Tedd rá kezedet, állítsd Eleázár pap és az egész közösség elé, és előttük iktasd be tisztébe. Adj át neki a méltóságodból, hogy hallgasson rá Izráel fiainak egész közössége... Mózes úgy cselekedett, ahogyan megparancsolta neki az Úr. Maga mellé vette Józsuet, odaállította Eleázár pap és az egész közösség elé, rátette a kezét, és beiktatta tisztébe, ahogyan Mózes által megmondta az Úr.*” (4.Móz27,18-20; 22-23) (Magyar Bibliatársulat Alapítvány, 2011-24.)

A klasszikus példa pedig, amikor Jézus elhívja tanítványait. „*Amikor a Galileai-tenger partján járt, meglátott két testvért, Simont, akit Péternek hívtak, és testvérét, Andrást, amint hálójukat a tengerbe vetették, mivel halászok voltak. Így szólt hozzájuk: Jöjjetek utánam, és én emberhalászként teszek titeket. Ők pedig azonnal otthagyták hálójukat, és követték őt. Miután továbbment onnan, meglátott két másik testvért, Jakabot, Zebedeus fiát és testvérét, Jánost, amint a hajóban apjukkal, Zebedeussal együtt rendezgették hálójukat, és őket is elhívta. Ők pedig azonnal otthagyták a hajót és apjukat, és követték őt.*” (Mt4,18-22) (Magyar Bibliatársulat Alapítvány, 2011-24.)

A bemutatott párosok a maguk történelmi korában és színhelyén, a kor színvonalán képviselték a mester és tanítvány szerepet, az azzal járó kompetenciákat, ezzel példát adva, különösen mentori oldalról az emberi, empatikus, támogató, következetes, bátorító magatartásuk által.

A mentori szerepet nagyon összetettnek és tudatosan felépítettnek tekintem. Éppen ezért úgy gondolom, hogy elsősorban a mentor/mentorjelölt személyiségének kell olyannak lennie, amely képessé teszi őt a szerep betöltésére. Mivel segíteni, támogatni szeretne, a pálya kivételes küldetésére kíván felkészíteni, példát adva a kihívások megoldására, nem lehet fásult, unott, zárkózott, dölyfös, fennhéjázó. A szakmai felkészültsége legyen megkérdőjelezhetetlen, kiállása, megjelenése példaértékű. A mentor minden tekintetben mintát ad. Munkájában legyen alázatos, hiszen a mentorlás egy fejlődési folyamat, melyben mindkét fél új ismeretekkel, értékekkel gazdagodik.

Ezt a komplexitást a képzés nagymértékben megerősítette számomra. A fiatal felnőttek, felnőttek oktatása, tanítása körültekintést igényel. Kiforrott egyéniségek lévén, esetenként több év szakmai, vagy élettapasztalattal a hátuk mögött nem könnyű a mentorálásuk feladatának

felvállalása, önmagunk, és az általunk képviselt értékek, tudás, szemlélet átadása. Ez nem ráerőltetést jelent, csupán az attitűdből eredő vezetést.

Megnyugtató volt számomra az a gondolat, hogy ha a mentor és a mentorált kapcsolata összeférhetetlen, akár az imént említett személyiségkülönbség miatt, szabad, sőt javasolt a mentor csere. Gyakran tapasztalom, hogy az emberek inkább beleragadnak helyzetekbe, mintsem változtassanak azokon. Természetesen az is előfordulhat, hogy nincs több mentor. Ekkor hasznos lehet a kizökkenítés. Saját gyakorlatomban is megtapasztaltam ezt, amikor lelkipásztor kollégámat mentorálva arra jöttem rá, hogy még én a legjobbra törekszem, addig ő csak túl szeretne esni a gyakorlaton, nem gondolva a záró tanítás komolyságára. Ebben az esetben- a tanultakra támaszkodva- a megfelelő kommunikáció, az építő kritika, a kreativitást serkentő motiváló javaslatok, a kitűzött cél elérésének hangsúlyozása bizonyulhat jó megoldásnak.

Ma már nagyobb hangsúlyt helyeznék a reflektivitásra is, elsősorban az önreflexióra, hogy a hallgató ne csak külső támpontokat kapjon, hanem önmagát elemezve vonjon le következtetéseket. Valamint a mentorálási tervet, a lefektetett elvárásokat jobban a szívére helyezném és több tudatosságot, önállóságot várnék el.

2.1.3. Pedagógus- és mentori kompetenciákban történő fejlődésem bemutatása

A bemutatásra kerülő dolgozatokat a képzés során született beszámolókból válogattam -a teljesség igénye nélkül- az egyes kompetenciákban való előre haladásom alátámasztásához. Mindegyik munkáról elmondható, hogy az új szakirodalmi, elméleti tudás mellett gyakorlati útmutatást is adtak a további pályámra nézve. A kompetenciák terén széles körben bővültek az ismereteim, mely változatossá tette pedagógiai és mentori tevékenységemet egyaránt.

a. Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás

A Hit-és erkölcsstan tantárgy oktatásában különösen is nagy hangsúly esik a hétköznapi és a tudományos megismerés közötti különbségtételre. Bár a hit és az Istenismeret birtoklásának vonatkozásában mindkét út járható, a hitoktatás módszertana intézményi keretek között mégis elsősorban a tudományos ismeretadást támogatja. A hétköznapi megismerés, tapasztalatszerzés modellje a vallástanár/ hitoktató lehet, aki személyes példaadásával segítheti a tanuló hitre jutását. Ezért fontos, hogy a pedagógus az oktatás eszközeit interaktív módon használva, felkészült, tantárgyában jártas, szakavatott személy legyen. Törekedjen az

önfejlesztésre. Szem előtt tartsa a diákok életkori sajátosságait, valamint azt, ha különleges bánásmódot, differenciálást igényel az oktatásuk.

Ahogy arra korábban is utaltam, azért végeztem el a reformtus vallásstanári szakot, és választottam tovább lépésként az közoktatási vezetői, majd a mentori szakirányt, hogy a hivatásom által támasztott kritériumoknak mindinkább eleget tudjak tenni. Vágytam az innovációra, újdonságok elsajátítására, a tanári pálya mélyebb megismerésére.

A tanóráimon igyekszem átfogó ismeretekkel gazdagítani a tanulók tudását. A hittan tananyagot próbálom változatosan, a párhuzamosan tanult tantárgyak anyagával egyeztetve, kapcsolódási pontokat keresve átadni. Legtöbbször a történelem, irodalom, természetismeret/ biológia tantárgyakkal vonható párhuzam.

Manapság szlogenné vált „*élethosszig tartó tanulás*” valóban megkerülhetetlen. A mentortanári képzés is ezt húzta alá számomra. A részletekbe menő kurzusok az önfejlesztés megannyi lehetőségére világítottak rá. *A felnőttoktatás módszertana* nevű képzésen a felnőttoktatás elméletének bemutatása után azt a feladatot kaptuk, hogy egy dolgozat formájában – *A felnőttoktatás elméletben és gyakorlatban* címmel (lásd 3. melléklet)- saját szakmai életutunkat, tanulmányainkat is ismertessük. Nagyon hasznosnak tartottam ezt az átgondolást, hiszen amellet, hogy a szakirodalom tanulmányozásával elméleti tudásom bővült, segített felidézni mindazt a hasznos tudást, amit korábban begyűjtöttem. Mivel a mindennapi gyakorlat során megesik az emberrel, hogy elakad az óratervezésben, egy ráhangoló feladat kitalálásában, vagy tehetetlennek bizonyul egy konfliktushelyzetben, ekkor eszébe juthat, mindaz, amit egyszer már megtanult. Például, hogy a szeretetnyelv használata olyan, akár egy sebtapasz, pillanatnyi derút hozhat...

Nyilván a tanulásnak, önképzésnek oka és célja van. Az ok a Hit-és erkölcsstan tanítását övező nehézségek, melyekkel kollégáin megküzdének (lelkész-tanár szerepkonfliktus, időhiány), a cél pedig, hogy a képzésen tanult mentori eszközök használatával ezeken átsegítsem őket.

b. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók

A református Hit-és erkölcsstan oktatás a Református Pedagógiai Intézet által kibocsátott tankönyvekből, munkafüzetekből történik. Az intézet által elkészített tanterv alapján a kötelezően választható Hit-és erkölcsstan oktatást folytató gyülekezetek összeállítják a saját helyi tanmenetet, mely figyelembe veszi a tananyag tartalmát, az óraszámot, a tanulócsoportot,

a tárgyi, személyi feltételeket, az iskola pedagógiai programját, megvalósítandó feladatokat, célokat, értékelési, tovább haladási feltételeket.

Mivel a Dunántúl belső-somogyi részén a reformátusság kisebbségben él, így zömében kis létszámú csoportokban végzem a hitoktatást. A tankönyveink megalkotásánál ezt a szórványhelyzetet nem vették figyelembe, így azok a gyakorlatban kiegészítésre szorulnak. Az alacsony létszám néha előny, máskor viszont hátrány. A pedagógiai tevékenység, a tanulási folyamatok megtervezése különös figyelmet igényel. Kis létszám esetén (1-5 fő) páros munkára még van lehetőség, de csoportosra nincs. A tanóra mind a 45 perce aktív részvételt kíván úgy a diáktól, mint a tanártól. A rengeteg kritériumnak való együttes megfelelésnek csak tudatos óratervezés mellett lehet megfelelni, melynek alapja a reflexió/önreflexió eszközszintű használata.

A reflektivitás fejlesztése című tárgy rámutatott arra, hogy a folyamatos elemzés és visszatükrözés, a folyamatok újra- és átgondolása mennyire hatékonyá tudja tenni a mindennapi munkát. A reflexió az intézményi élet bármely szegmensében használható, úgy az önfejlesztésben, mint a konfliktuskezelésben, problémamegoldásban, erősségek, gyengeségek feltárásában, esetmegbeszélésben, tevékenység tervezésében, mentorálásban, arculat- és küldetéstervezésben, személyi kérdésekben stb.

A kurzus alkalmával önfeltáró reflexiót készítettünk az RJR- modell használatával (lásd 4. melléklet). A hármas tagolású elemzés, melynek részei a *Ráhangolódás*, *Jelentésteremtés*, *Reflektálás*, mély önvizsgálatra ösztönzött a tanári tevékenységet illetően. Az előre meghatározott támpontok segítséget nyújtottak az egyes részek végig gondolásában, ugyanakkor rávilágítottak az erősségeim mellett a gyengeségeimre is. A kurzus során megtanultam, hogy bár végzek ösztönszerű elemzést a munkámat illetően, ám ennek a későbbiekben, mind pedagógusként, mind mentorként tudatossá kell válnia.

Ugyancsak a kompetenciához kapcsolódóan szeretnék még szólni a mentorálási folyamat megtervezésének fontosságáról, hiszen a pedagógiai tevékenységek tervezésének ez is a része, noha nem a közoktatási intézmény diákjaira vonatkozik, hanem az egyetemi hallgatókra. *A mentori feladatok az intézményben* című kurzus keretében azt a feladatot kaptuk, hogy készítsünk egy mentorálási tervet az órán megbeszélte szempontok és az ismertett szakirodalom alapján. Mivel korábban már töltöttem be mentori szerepet, ezért a dolgozat elkészítéséhez saját tapasztalataimat is felhasználtam, valamint beépítettem a reflexióról tanultakat is. A mentori terv (lásd 5. melléklet) összeállítása nem csak a jövőre nézve

nyújtott támpontot a mentori szerep ellátásához, hanem a reflexió eszközével élve lehetőséget biztosított arra is, hogy egy megvalósult mentorálás átgondolása általa, azt elemezve, észre vegyem azokat a pontokat, melyek a kurzus előtt hiányosságaim voltak, és most a tanultak alapján pótoljam azokat.

A mentorálási terv elkészítését is azon alapidokumentumok egyikének tartom, mely a mentori tevékenység fontos eleme. És mint olyan eszközzintű ismerete, használata elengedhetetlen.

c. A tanulás támogatása

A kompetencia fejlesztésében fontos szerepe volt a *Sajátos pedagógiai, pszichológiai ismeretek és módszerek* nevű előadásnak. David Allen Kolb tanulási ciklust vizsgáló tesztje alapján arról készítettem elemző felmérést, hogy milyen gyakorlat jellemző a diákok tanulási szokásaira. (lásd 6. melléklet) Bár a beszámoló egyetlen tanuló vizsgálatát tartalmazza, a tesztet az egész csoport kitöltötte. Kitöltést követően a tanulókkal közösen is értelmeztük, hogy mennyire mutatott valós képet tanulási szokásaikról a kérdőív. Természetesen a tanulási szokások nem ennyire sablonosak (A, B, C, vagy D), átfedés van az egyes stílusok között. A tesztet mégis hasznosnak tekintem, mert, mind a tanuló, mind a tanár képet kaphat arról, hogy mik a hiányosságok, negatívumok, mik az előnyök, pozitívumok a tanulási szokásokat illetően? A tanulás támogatásánál elengedhetetlen az alapok felmérése, a tanulók ismeretszerzési gyakorlatának megismerése, hiszen arra építve lehet a tanórát megtervezni.

A gyermekek siker orientáltak, és ha megtapasztalják a sikert, akkor újra és újra át akarják élni. Ha a tanulás terén tapasztalják meg, akkor tesznek azért, hogy ott éljék át újra.

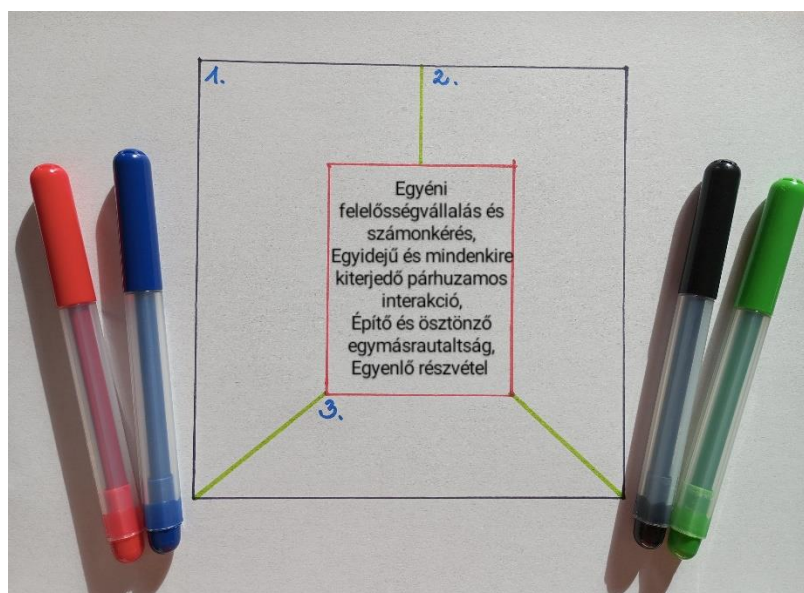
A hittan órák az alacsony tanulólétszám miatt a kaposfői iskolában az úgynevezett „háromszögteremben” kapnak helyet. A valamikori igazgatói iroda 6-8 tanuló befogadására alkalmas. A tanulói asztalokon és székeken, valamint egy lábon álló táblán kívül semmi nincs benne. Az internetelés biztosított. A szemléltető eszközök biztosítása minden tekintetben az én feladatomban.

Az elmúlt években különösen is nagy gondot fordítottam arra, hogy az általános gyakorlatban használt módszerek mellett újakkal ismerkedjek meg, hogy minél színesebbé, változatosabbá tegyem a tanulást, törekedve ez által arra, hogy a diákok hatékonyan elsajátítsák a tananyagot. Itt szeretném kiemelni a mentori képzés során elsajátított kooperatív oktatási módszert. Ez a csoportmunka hatékonyan alkalmazható a kis létszámú csoportban is, akár 4 fővel is.

A csoporton belül négy szerep kerül kiosztásra, melyeket különböző színű tollakkal is jelölünk. Ennek jelentősége az elkészülő munkán köszön vissza. Amennyiben mind a négy szín egyöntetűen megjelenik a papíron, az azt jelenti, hogy mindenki kivette a részét a feladatból. Szerepek: piros: olvasó (a témáért és tartalomért felel, figyel arra, ami a feladat), kék: jegyző (az írásbeli munka elkészülését felügyeli), zöld: lelkesítő, bátorító (az a feladata, hogy ügyeljen arra, hogy mindenki dolgozzon, mind a négy szín megjelenjen az munkán), fekete: időfelelős (a feladatra szánt időkeret megtöltéséért, betartásáért felelős). A heterogén csoport feladata a téma közös feldolgozása, elsajátítása a szerepeknek megfelelően. A siker érdekében fontos a tudatos szerepvállalás, felelősségtudat, munkamegosztás, egyenlő részvétel, folyamatos kommunikáció, párhuzamos interakció a tanulók között, együtt gondolkodás, tanulói önállóság. A szerepek felcserélhetők, mindenki bármelyikben kipróbálhatja magát. (Ádám, Boldis, 2013)

A módszer további lehetősége, hogy abban az esetben, ha több csoportot is létre tudunk hozni, akkor akár több téma is feldolgozásra kerülhet, majd pedig a csoportok egymással helyet cserélve (a beszélő a helyén marad) megtaníthatják egymásnak az általuk feldolgozott anyagot.

A kooperatív oktatást a képzés során nem csak elméletben, hanem gyakorlatban is kipróbálhattam. Azt tapasztaltam, hogy nagyon változatossá, színessé teheti a tanulást. Lehetőséget biztosít a differenciálásra, az egyéni fejlődésre, mégis közösséget, csoportot épít. Osztályszinten és kisebb közösségben is használható.

Kooperatív módszer (6. ábra)

Forrás: Saját szerkesztés

Továbbá elmondható a kooperatív tanulásról, hogy rendkívül motiváló, ezért akár a felzárkóztatás, akár a tehetséggondozás eszköze is lehet. Közösségi tevékenység lévén az érzelmi intelligenciát és a konfliktus- problémakezelő képességet is fejlesztik.

d. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség

Az ifjúkor pszichológiája című kurzus Erik Erikson, Marcia, Freud, Rotter, Havinghurst, Laufer, Joseph Luft és Harry Ingham tudományos munkásságán keresztül átfogó ismereteket nyújtott a pszichoszociális fejlődés, az identitásfejlődés, a serdülőkori és ifjúkori változásokat illetően. A témához készített dolgozatom az *Együtt kezdtük* című film egyik főszereplőjén keresztül mutatja be az ifjúkor sajátosságait. (lásd 7. melléklet) Az érettségi után tíz évvel találkozó osztály tagjai közül a többség már felnőtt életét éli, ám *Ádi* megmaradt ugyanannak a felnőtt nem akaró „rosszfiúnak”, aki korábban is volt, egészen addig, amíg az élet ki nem jőzanítja...

A témában való elmélyülés rávilágított, hogy tanulókkal való foglalkozás elengedhetetlen feltétele az életkori sajátosságok ismerete. Ezek birtokában történhet csak megfelelő személyiségfejlesztés, valamint a fejlesztéshez szükséges tervek elkészítése. Ugyanis minden életkor kihívás elé állítja, mind az azt megélt diákot, mind pedig az őt oktató, nevelő felnőttet. A Hit-és erkölcsstan tanításánál azonban az identitásfejlődéssel párhuzamosan a hitfejlődés szakaszait is ismernünk kell. A témában Erik H. Erikson és James Fowler elméleteit szeretném iránymutatásként kiemelni (lásd 8. melléklet). Az egyes életszakaszok más- más megközelítést igényelnek. A melléklet az érintett korosztályokat mutatja be, melyben helyet kap tanulók/serdülők mellett a mentorálandók korcsoportja is. Az ide vonatkozó ismereteimet a vallástanár szak elvégzésével szereztem, kiegészítve a mentorképzés imént említett *Az ifjúkor pszichológiája* című kurzusával.

Erikson modelljének a középpontjában a „*krízis*” fogalma áll, mely ebben az esetben nem az orvosi nyelvben használt kilátástalan helyzet leírására használt kifejezés, hanem azt a fordulópontot jelöli, amelynek megoldása, megválaszolása szükséges ahhoz, hogy az egyén aktuális életszakaszából a következőbe lépjen. Az ember egész élete egy fejlődési folyamat. A krízis megoldása tovább lépést eredményez, megoldatlansága, beragadást, megfeneklést.

(Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019) A folyamat a számítógépes játékhoz hasonlítható, ahol is a krízis/ feladat /kihívás megoldása az következő pályára történő lépés feltétele.

Az identitással párhuzamosan fejlődik az egyén hite is. Fowler, Erikson-hoz hasonlóan szakaszokra bontja az emberi életet. Különbséget tesz hit és vallásosság, meggyőződés között hangsúlyozva az első mélyebb, személyes voltát és leszögezi, hogy a hit, a transzcendenssel való kapcsolódást jelenti, mely az ember legalapvetőbb szükségletei közé tartozik. Míg a vallásosság egy-egy életszakaszban jelenik meg, nem feltétlenül öleli át az egész életet. Fowler szakaszai Erikson-hoz hasonlóan mindig egy új helyzet megtapasztalásával következnek el, vagy a korábbi ismereteket megkérdőjelező ellentmondással. (Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019) Fowler mellett Piaget, Kolberg, Oser nevét is megemlíthetjük. Piaget kognitív fejlődési szakaszokról, Kolberg az erkölcsi ítéletalkotás szakaszairól, Oser a vallási ítéletalkotás szakaszairól beszélt. (Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019)

A kompetencia másik részét képező egyéni bánásmódot igénylő, hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek helyzetének megismerése, a velük való foglalkozás eszköztárának elsajátítása mindig is nagyon érdekelt. Szerettem volna „jól érteni”, szükségleteiknek megfelelően tanítani őket. Korábbi tanulmányaim során lehetőségem nyílt arra, hogy részt vegyek a Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyermekkorháza által szervezett ADHD –t bemutató képzésén, melyet az intézmény pszichológusai tartottak. Az előadók rövid kitérőt tettek a gyermekeket leggyakrabban érintő egyéb specialitásokra, zavarokra nézve is. A tudományos megközelítésen túl az alkalmazható terápiákkal és módszerekkel is megismertettek bennünket. Az előadásokon való részvételt azért tartottam különösen is fontosnak, mert a saját csoportjaimban is egyre gyakrabban találkozok egyedi bánásmódot igénylő diákkal.

A tanulócsoporthoz együtt mozgatózásában azonban az *Integráció és szegregáció* című előadás hozott újat számomra. A kurzuson tanultak a negyedik és ötödik kompetencia fejlesztésében egyaránt segítettek. Hiszen az integrációra tekinthetünk úgy, mint ami a tanulás, tanítás területén valósul meg (negyedik kompetencia) és úgy, mint ami a közösségépítést célozza meg (ötödik kompetencia). Tartalmilag tehát ide kötném, mivel a tantárgy keretében arról készítettem beszámolót, hogy az elmélet ismeretében milyen gyakorlati megvalósulása tapasztalható az integrációnak a Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményében (lásd 9. melléklet). A dolgozatban a tehetséggondozás és a felzárkóztatás témakörét jártam körül. A szakirodalom kapcsán arra a megállapításra jutottam, hogy mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás kulcsfontosságú feladat, egyik sem másodrendű a

másikkal szemben a tanulói előrehaladás és az intézményi hatékonyság, eredményesség szempontjából. Ennek ékes bizonyítéka az is, hogy a pedagógusnak is mindkét tevékenységet folytatnia kell a mindennapok során.

A felzárkóztatást mégis sokszor mostohagyereknek tekintik, pedig egy bizonyos tekintetben az is tehetséggondozás: megtalálni a gyermek értékeit, talentumait és érdekeltté tenni a tanulásban. Számomra a motiváció az a hatóerő, amely ezt a munkát segíti. Úgy gondolom, hogy motiválnak lenni és motiválttá tenni alapvető pedagógus kötelesség.

e. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység

Az ötödik kompetencia két készséget vizsgál: az egyik a közösségépítés, a másik a közösség vezetése. Mint református lelkipásztor a közösségépítés a mindennapok gyakorlatához tartozik számomra. A gyülekezet ugyanis nem egy kész csoport, hanem összetételét tekintve egy folyamatosan változó közösség. Ugyanis az az egyház küldetése, hogy Isten Szentlelke által a ma emberét, lelkipásztorát felhasználva megszólítson, megtérésre hívjon. „*Jézus pedig hozzájuk lépett, és így szólt: Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.*” (Mt28,18-20) (Magyar Bibliatársulat Alapítvány, 2011-24.)

Szerencsés esetben az iskolában tanuló diákok az iskola és a hittancsoport mellett a gyülekezet nagy családjának is a tagjai, amely pedig a falu közösségének jelentős részét képezi. Ebből a szemszögből a közösségépítés több szinten is megvalósul, miközben ezek a szintek kapcsolatban állnak egymással. A hangsúly ezért a finomhangoláson van. Ahhoz, hogy a tanulók a felsorolt csoportokba be tudjanak illeszkedni a fentiekben tárgyalt kompetenciák használatára van szükség. Valamint a megfelelő vezetői stílus, attitűd alkalmazására.

Korábbi tanulmányaim során, amikor a vezetői típusokat sorra vettük különösen is nagy hangsúlyt kapott a demokratikus (támogató, együttműködő, empatikus, kompromisszum-kész, innovatív, kreativitást értékelő) vezető, mit jó vezető, az autokratikussal (tekintélyelvű, szabálykövető, irányító, végrehajtó, rutinszerű munkaszabás, pontos, következetes, mindent egy kézben tartó) és a Laisser faire-rel (ráhagyó, kiszámíthatatlan, hangulatember) szemben. Ennek a szemléletnek némiképp ellentmondva készítettem el a tantárgyhoz kapcsolódó

dolgozatomat (lásd 10. melléklet), melyben kitértem arra, hogy a vezetői stílust mindig az adott szituáció, élethelyzet alapján érdemes kialakítani. A mentorképzésen tanultak ezt a perspektívát megerősítették számomra azzal a gondolattal, hogy egy közösség/tanulócsoport/mentorált vezetése során mind a három vezetői stílus egyaránt használható. Hiszen a csoport/mentorált előre haladásával, alakulásával, fejlődésével párhuzamosan mindig más és más vezetésre van szükség. Így az éppen legmegfelelőbb megtalálása a közösség/mentori tevékenység hatékonyságát is növeli.

Fodorné Nagy Sarolta a következőképpen fogalmazza meg a jó vallástanár ismérveit: *„Az ifjúkor nagy igénye a beszélgetés, ami a csoportmunkában kivitelezhető... Egy ifjú korosztályban végzett felmérésünk azt vizsgálta, hogy ők kit tartanak jó katechétának. Válaszaik két nagy gondolat köré csoportosíthatók: a katechéta legyen megbízható információforrás, és legyen jó beszélgetőpartner... ezeken kívül számukra a katechéta ideál: szavahihető, példamutató, bátorító, hiteles, humoros, nem személyválogató, titoktartó, nem vádaskodó, rugalmas, jó megjelenésű, energikus, türelmes, következetes, fiatalos.”* (Fodorné, 1996, 52. o.)

f. Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése

A *„Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók”* kompetencia már foglakozott a reflexió kérdésével. Ott a pedagógus tevékenységének elemzésére, itt pedig a tanulók elemzése, értékelése kerül a fókuszba.

A hitoktatásban központi mérések nincsenek. A tanulók tudását, felkészültségét az osztályzatok által értékeljük. Illetve félévkor és év végén összehasonlítást szoktam végezni a más tantárgyakból elért eredményeikkel. Egyetlen olyan alkalom van, amikor iskolán kívüli megmérettetésre van lehetőség, ez pedig a hittan tanulmányi verseny, melyet a felső tagozatos diákoknak szervezünk a lelkipásztor kollégákkal.

A képzés felhívta arra a figyelmet, hogy a központi méréseken túl mennyire fontos volna a tanórák tudatos elemzése és értékelése, beleértve a tanulók megfigyelését is. Hiszen a hosszú távú sikerek és hatékonyság a legkisebb szinten végzett helyzetfeltárásokból, hiányosságok pótlásából kiindulva érhető el. Hasznosnak találtam a Szivák Judit által összeállított kérdőívet (lásd 11. melléklet), melyet, ha nincs is lehetőség minden tanóra végén elvégezni, de főbb kérdésköreit mindig átgondolhatjuk, és talán hasznos lehet egy-egy rövid feljegyzést is készíteni a további átgondolás céljából. A teszt egymásra épülő, mégis egy adott

logikai sorrend mentén haladva térképezi fel a pedagógus és a tanulók órai jelenlétét, munkáját. Kitér a tanulási környezetre, vizsgálja a retorikát, az ismeretadás módját, körülményeit.

Ugyancsak a kompetenciához tartozik a tanóra végét lezáró értékelés, melyet elengedhetetlennek tartok. Egyrészt azért, mert a diákoknak való visszajelzés motiváló hatású, ideértve a fejlesztő értékelést is, másrészt pedig keretet ad az órának, lezárja azt.

g. A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.

A teremtett világ védelme, az ember felelőssége 1-8. osztály tananyagában többször is visszaköszön (Teremtéstörténet, Tízparancsolat, Jézus példázatai). Tapasztalatom szerint a gyerekek széleskörű ismeretekkel rendelkeznek a téma tekintetében és gyakorolják is a környezetvédelmet. A tanultakkal teljes mértékben tudnak azonosulni, tudatában vannak a környezetkárosítás negatív hatásainak.

A tanulók ezen kívül a Fenntarthatósági Témahét, a Föld Napja keretében is ismerkednek a környezettudatos viselkedéssel, valamint játékos feladatokon, projektmunkákon keresztül mutatják be a tanultakat. Vallástanárként elmondhatom, hogy ez a kompetencia az egyik fontos kapcsolódási pont a Hit-és erkölcstan és a természettudományos tantárgyak között.

A kompetenciában való fejlődést a *Közoktatási intézmény hatékonysága* nevű tantárgy keretében tanultakban látom. A kurzus teljesítésének feltétele a tanult modellek valamelyikét felhasználva egy dolgozat elkészítése volt, esetemben a *Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményének rendszerszemléletű elemzése, értékelése* (lásd 12. melléklet).

Úgy gondolom, hogy a hatékonyság vizsgálatára használt módszerek alkalmasak a környezeti nevelés megvalósítására is. Míg a dolgozat egy intézmény elemzését dolgozza fel a hatékonyság szempontjából- Bemenet: az intézmény bemutatása, Folyamat: tehetséggondozás, felzárkóztatás terén alkalmazható javaslatok, Kimenet: eredményességi mutatók,- addig a kompetenciához igazodva, a környezetvédelemben való jártasság felmérésére, a kitűzött tudásszint meghatározására és az ódáig vezető út kidolgozására is jól lehet használni az előadásokon elsajátított ismereteket. A BEMENET- FOLYAMAT- KIMENET elve alapján iskolai programsorozatok, projektmunkák tervezése válik lehetővé, innovatív, kreatív, naprakész eszközrendszer bevonásával. A tanult modellek segítségével a témához köthető bibliai történetek is feldolgozhatók, hiszen azáltal, hogy figyelembe vesszük, feltérképezzük a

tanulók tudásszintjét és birtokában vagyunk az elérendő célnak, nagy körültekintéssel dolgozhatjuk ki akár egy- egy óra, témakör, vagy egy egész tanév hatékonysági tervét.

A környezeti nevelés, a vele járó felelősségvállalás hangsúlyozása tudatos odafigyelést igényel, mivel a témához kapcsolódó ismeretanyag folyamatosan bővül. A hetedik, legfiatalabb kompetencia a 21. század kulcsfontosságú kérdései közé tartozik. Ennek tükrében, úgy vélem, hogy a tantárgy során megismert módszerek előremutató és kreatív együttműködésre, gondosan tervezett ismeretszerzésre sarkallják, mind a pedagógusokat, mind a tanulókat.

h. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

Egy intézményen belül, ahol emberek egy csoportja egy közös ügy érdekében tevékenykedik a legfontosabb tényezők egyike a kommunikáció. Előfeltétele az együttműködésnek, kapcsolatépítésnek, konfliktuskezelésnek, szakmai párbeszédnek. A folyamat lényege az információ/üzenet eljuttatása egyik embertől a másikig, úgy, hogy az megértésre találjon. A hatékony kommunikációhoz információgyűjtésre (friss, aktuális ismeretek) van szükség, majd pedig a legmegfelelőbb, mindenki által elérhető és ismert, nem változó, stabil csatorna (email, személyes megbeszélés, fali újság, digitális csoport) kiválasztására, melyen a közlés zajlik. Fontos az üzenet megfogalmazásánál a célcsoport ismerete, az egyértelműség, logikus gondolatmenet, visszacsatolás, a tartalom pontos átadása, a hatékony munkavégzés fenntartása miatt a folyamatos információszétosztás és az ezzel járó szóvivői szerep felvállalása.

Ma a kommunikáció jelentős része az online térben zajlik, az egyészen egyszerű, gyors levélváltásoktól kezdve, az értekezleten, esetmegbeszéléseken át, az oktatással bezárólag. A helyes jelenléthez azonban elengedhetetlen a kritikai látásmód alkalmazása és a digitális etikett használata.

Újdonságot hozott számomra dr. Kontra Józsefnek a nevezett témában készített kézirat tanulmánya,- valamint annak általam készített feldolgozása *Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben című kéziratának elemző bemutatása* (lásd 13. melléklet)-, melyben rámutat arra, hogy az online órák számtalan lehetőséget rejtnek magukban, aktívva tehetők:

- mivel rögzíthetők, ezért visszanezézhetők;

- fordított tanítás keretében a tanár előismerettel láthatja el a hallgatóit, akik a témából felkészülve előismerettel érkeznek az előadásra, így több idő jut a közös feldolgozásra;
- a tanulók rövid előadásokat mutathatnak be;
- az óra keretein belül lehetőség nyílik csoportmunkára a chat- szobák használatával. (Kontra, 2022)

Nyilván praktikussági okok is fellelhetők az online oktatás mögött. Az energiával való takarékoság mellett az idővel, távolsággal való takarékoság is megvalósítható. Adott időben egymástól bármilyen távolságra lévő hallgatók lehetnek jelen ugyanazon az előadáson.

A tanulmány arra is kitér, hogy a digitális tér használata rengeteg változással, újítással, tanulóssal jár.

Elengedhetetlen:

- mindkét fél részéről a digitális infrastruktúra megléte;
- az azzal párosuló ismeretek;
- a digitális anyag, tartalmi, megjelenési minősége;
- a módszerek kialakítása;
- a feladatok, célok átgondolása;
- a pedagógus/diák szerep, feladatkör újra értelmezése (tanár: facilitátor: moderátor, támogató, kibontakoztató; tanuló: interaktivitás, visszacsatolás, önálló tanulás és időbeosztás);
 - a digitális oktatásból eredő „kiskapuk” kezelése (hiányzások, nem engedélyezett segédeszközök használata);
 - megfelelő tájékoztatás, információátadás. (Kontra, 2022)

A kompetenciában való fejlődésekre az említett tanulmányban való elmélyülés mellett nagy hatással volt még a korábban már említett *A mentori feladatok az intézményben* című kurzus, ahol a mentorlálási terven túl mentorálási beszámolót (lásd 14. melléklet) is készítettünk. A beszámoló a tervezés mellett nem csak a reflexió eszköze volt, hanem arra is rámutatott, hogy a mentori tevékenységben milyen fontos szerepe van a kommunikációnak. Hiszen mindaz, ami egy tervezés, elemzés, értékelés során felszínre kerül a hallgató/gyakornok kísérése közben, azt meg is kell beszélni. A képzés során nagy hangsúlyt fektettek a közlés

fontosságára és milyenségére, valamint arra, hogy ennek megalapozásként törekedjünk a bizalmi viszony kialakítására. Megtanultam, hogy mekkora ereje van az építő, fejlesztő értékelésnek, a hiányosságot feltárni segítő irányított kérdéseknek, a folyamatos megbeszéléseknek a hallgatói gyakorlat során. Ez a tudás azért volt hasznos számomra, mert amint a beszámolóból kiderül, az első mentorálásomat „*laikusként*” végeztem. A formai követelményeket a szakirodalomból ugyan kigyűjtöttem, de a gyakorlati tudás, az apró, de fontos szakmai fortélyok azonban hiányoztak a tudástáramból. Pedig a mentori kommunikáció eszközével való élés a folyamat során adódó nehézségekre- jelenlegi tudásom és tapasztalatom alapján- megoldás lett volt. A mentoráltam nehezen fogadta el a mentori szerepemet többi évi ismeretségünk miatt, ebből adódóan túlságosan magabiztos volt, nem tulajdonított elég tiszteletet a szakmai előnyömmek és tudásomnak- könnyen szeretett volna szabadulni- ezért határozottabb, következetesebb kommunikációt kellett volna folytatnom, és annak megértetésére törekednem, hogy az ő támogatását és előmenetelét szeretném segíteni, de ahhoz szükséges az együttműködése.

A helyes, tiszta kommunikáció elsajátítására és használatára kaptunk útmutatást az esetmegbeszélések, coaching gyakorlatok alkalmával is. Fontosak azon kérdés és válasz sémák elsajátítása, melyek segítségével aktívan lehetünk jelen egy konfliktushelyzet megoldásában, vagy bármely probléma feltérképezésében. Az „*én közlések*” által megtanulhattuk, hogy saját szemszögünkől nézve miként segíthetjük a másikat, adhatunk neki tanácsot úgy, hogy az valóban minket tükrözzön, de csak javasoljunk, és ne befolyásoljunk.

i. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

A mentorképzésre való jelentkezésem háttérében a hitoktást végző kollégáim segítése és a Hit-és erkölctan tantárgy közoktatásban betöltött másodrangú szerepének helyreállítása állt. A kettő között némi összefüggést vélek felfedezni.

Általánosságban elmondható, hogy a hivatásukban elkötelezett lelkipásztorokra jellemző a nagyfokú leterheltség. A belső-somogyi kisgyülekezetek anyagi lehetőségei nem teszik lehetővé, hogy a gyülekezet a lelkészen kívül másik fizetett alkalmazottat (adminisztrátor, hitoktató, gyülekezeti munkatárs) is foglalkoztasson. Így ezek a feladatok a lelkipásztorra hárulnak. A bevezetésre kerülő kötelezően választható Hit-és erkölctan nem csak új szereppel bővítette a lelkészszerepet - ahogy korábban már írtam - hanem jelentősen átszabta a már így is szűkös időbeosztást. A lelkészek a felsőbb egyházi szerv meghatározása alapján heti 15 tanórát tarthatnak, efelett további püspöki jóváhagyás szükséges. Látható, hogy

ezáltal a hittanoknak köszönhetően a lelkeszi állás további félállással bővült. Azt is fontos megjegyezni, hogy bár minden lelkesz rendelkezik alapfokú pedagógiai ismeretekkel, ez még sem azonos egy tanár tudástárával. Ezen tényezők gyakran vezetnek sikertelenséghez, tehetetlenséghez, kiégéshez.

„*A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái*” című kurzuson készített kérdőíves kutatás (lásd 15. melléklet) a tanárszerepben lévő lelkeszek körében is megállja a helyét. A vizsgálat során kiderült, hogy a legtöbb nehézséget, a heterogén osztályok, a megnövekedett adminisztráció, a szociális problémák, az érdektelen szülők, a megbecsültség hiánya, eszközhiány, tanulási környezet hiányosságai jelenetik. Úgy vélem, hogy a mentori szerepkör kialakítása, és az intézményekbe való bevezetése, a szakirodalom tanulmányozása és alkalmazása, beleértve az újdonságokat tartalmazó kortárs irodalmat, az önképzést, a tematikus képzéseket, tréningeket, a továbbképzést, vagy akár új diploma szerzését, mind fontos lépések lehetnek. A mindennapok nehézségeiben, konfliktuskezelésben, megoldást jelenthetnek az esetmegbeszélések, szakember bevonása.

A mentorképzésen tanultak alapján törekszem arra, hogy a kompetencia kapcsán felhasználjam a megszerzett tudásomat.

2.1.4. *Pedagóguskompetenciák a Biblia tükrében*

A Hit-és erkölcsstan oktatása során a pedagóguskompetenciákra nem csak a hagyományos módon kell tekintenünk, hanem a Szentírás tükrében is vizsgálhatjuk azokat. A hittanárnak, vagy vallásatanárnak ugyanis az Istenhez való kötődéséből adódóan a kompetenciákat ezen szűrő/szemlélet által is birtokolnia kell.

Szontagh Pál *Kompetenciaértelmezés a keresztyén pedagógiában* címmel készített egy tanulmányt az Új pedagógiai szemle 66. évfolyamának 9-12. számában a nevezett témában. Az egyes kompetenciákat bibliai memoriterekkel magyarázza, így ad példát a keresztyén pedagógusok számára.

A keresztyén kompetenciaértelmezést azért tartom rendkívül előre mutatónak, mert rávilágít arra, hogy keresztyén emberként a hivatásban való jártasság, erősségeinek/talentumaink birtoklása és gyengeségein/hiányosságaink megvallása a transzcendensen keresztül is szemlélhető. Ez a pozitívumok tekintetében alázatra int, a negatívumokat illetően pedig reménnyel tölt el, hogy nem vagyunk egyedül a szolgálatban. Ez

a látásmód mind a diákokkal, mind a kollégákkal, mind a szülőkkel való kapcsolatra hatással kell, hogy legyen.

2.2. A szakmai fejlődés tényeinek összegzése

A Pedagógus- szakvizsga- szakirányú továbbképzés szakmai fejlődésemet a következőképpen segítette:

A képzésen tanult hatására újra gondoltam tanári gyakorlatomat, tevékenységemet. Útmutatást kaptam ahhoz, hogy a mentori szerepet és a vele járó feladatokat miként illesszem be a korábbi gyakorlatomba. Az előadások rávilágítottak arra, hogy a pályán való előmenetel, fejlődés kulcsa a tudatos reflexió. Az elemzés lehetővé teszi, hogy felszínre kerüljenek az elakadást okozó gyengeségek, és hangsúlyt kapjanak azok az erősségek, melyekre támaszkodhatok.

Ez a fajta tudatosság és reflektivitás nem áll messze tőlem. A képzésen való részvétel egy folyamat része, mely kezdődött a vallásstanári diploma és közoktatási vezetői oklevél megszerzésével és folytatódott ezzel a kurzussal.

A szakmai fejlődésemet mindezekén túl nagyban támogatta az a horizontális ismeretszerzés, melyre a képzésen részt vevő kollégák megismerésével tettem szert. A beszámolók, a tapasztalatcserék, a közös tevékenységek gazdagították ismereteimet. Általuk bizonyos képet is kaptam az egyes köznevelési és közoktatási intézmények gyakorlatáról.

Továbbá arról is szeretnék említést tenni, hogy a képzés által felvonultatott szakirodalom is hozzájárult tudásom gyarapításához.

Mind ezek összegzéseként elmondható, hogy szakmai ismeretekben gyarapodtam, nőtt a használható tudásom, melyet a kollégáimmal való együttműködés és a mentori tevékenység által szeretnék közkinccsé tenni.

2.3. Összegzés, reflexió a szakmai fejlődésről (a SWOT- analízis tükrében)

Ráhangelődés:

Általános gyakorlatként mondható el, hogy a rátermett, szakmailag felkészült, segítőkész pedagógus hamarabb lát el mentori feladatot, mint ahogy oklevelet szerezne a mentorálásban való jártaságról. Hiszen ő is volt egyetemi hallgató, majd friss diplomás

gyakornok, akit- korábban mentor hiányában- szintén egy kedves, támogató rangidős kolléga kísért, ezért tudja, mi kell tennie.

Hasonló tapasztalatokkal rendelkezem én is. A tanári diplomámat a COVID 19 járvány alatt szereztem online oktatással, hospitálással, tanítási gyakorlattal, záróvizsgával és online mentorral. Mind ezek után kértek meg a tanárjelölt mentorálására. A folyamatot végig csinálva arra a következtetésre jutottam, hogy a lelkesedésem és a szakmai felkészültségem nem tesz méltóvá a feladatra. Ezt a hivatást is el kell sajátítani. Használható tudásra volt szükségem, melyből meríthetek, melyet tovább adhatok.

A SWOT- analízis elkészítésével átfogó képet kaptam arról, hogy milyen erősségeim és gyengeségeim vannak a kompetenciáimra illetően. Ezek átgondolása, a tevékenységek ilyen módon történő felbontása, elemzése, visszatükrözése, a folyamatokra történő reagálás a tanári pályán elengedhetetlen. A pedagógus munkában való fejlődés, az elméleti és gyakorlati tudás közti összhang megteremtésének fontos eszköze az analízis és a reflexió. Segít abban, hogy az új ismeretek, információk, tapasztalatok a már meglévő értékelő rendszerbe beépüljenek, így azt átszabva tudatossá, ésszerűvé, átgondolttá, hatékonyá, sikeressé tegyék a pedagógus tevékenységét. Az önelemzés a fejlődésen túl az objektív szemlélet kialakítását is szolgálja. Így elfogultság nélkül tekinthet önmagára az ember.

A tanári tevékenység megannyi elemből áll össze (gyerekekkel való foglalkozás, saját pedagógus tevékenység, szerep, értékek stb.). Az elemzést használhatjuk úgy, mint a mindennapi gyakorlat része, de alkalmas az egyes elakadások felderítésére, vagy a fejlődés indikátoraként. Amennyiben a pedagógus kompetenciáimra gondolok az ismeretátadás, a változatos módszerhasználat és a közösségépítés (konfliktuskezeléssel) az erősségeim, az empátiakészség, lelkes-tanár szerepkonfliktus és a túlzott kontroll viszont a gyengeségeimhez, a fejlesztendő területekhez tartoznak. A visszaellenőrzés, átgondolás, elemzés közel áll hozzám. Általában a legjobbra törekszem, ezért, ha porszem kerül a gépezetbe megállok, és keresem a hiba okát, a megoldási lehetőséget. Fontosnak tartom vezetőként a kontrollt, nem szívesen adnám olyanhoz a nevem, ami nem engem tükröz, nem felel meg az elvárásaimnak, értékeimnek. Nagy a teherbírásom, szeretem a pörgést, nehezen tolerálom, ha nem tudják velem a lépést tartani azok, akik vállalnak egy megbízatást. Mivel sokszor feladat centrikus vagyok, ezért az emberi oldalra, az együttérzésre tudatosan oda kell figyelnem. A jó szó, a pozitív teljesítmény kiemelése, a dicséret szárnyakat ad az embereknek, roppantmód ösztönző tud lenni.

Az analízis és a reflexió, mint eszköz hasznos nemcsak a gyengeségek feltárása, hanem az erősségek felől való gondolkozásra is. A folyamat feltétele a nyitottság, hiszen olyan kérdések boncolgatására kerül sor, melyek sok esetben már mélyen bevésődtek az ember gyakorlatába, ezért nehezen kérdőjelezzük meg azok jogos, hasznos, célravezető voltát. Pedig a rövid és hosszú távú következményeket számba véve kiderülhet mindez. Ezek után elkötelezettség kérdése, hogy valóban hajlandók vagyunk-e a cél érdekében változtatni, tovább haladni, ennek érdekében tárgyilagosan reflektálni az adott kérdésben, vagy akadnak olyan gátak, hátráltató tényezők, amelyek ezt megakadályozzák, úgymint az érzelmeink, személyiségtypusunk, tudásunk, látásmódunk, értékítéletünk, elvárásaink.

Jelentésteremtés

A ráhangolódásban lefektetettek figyelembevételével gondoltam végig a kérdéseket, melyek a pedagógus szerepet körbejárva segítik az önelemzést, a feltárást, a hatékonyságot. Alapvetően sikerorientált embernek tartom magam. A siker elérése, álélése hatalmas motivációval bír számomra. Sok esetben felér egy versennyel, mely köztem és az adott helyzet, feladat között áll fenn. Tanárként sikernek tartom, ha a tanóra a terveknek megfelelően zajlik le, a diákok megértik és azonosulnak a tanultakkal, ha örülnek a megszerzett tudásnak, ha szívesen emlékeznek meg az együtt töltött évekről. Mivel Hit-és erkölestant tanítok lelkipásztorként, óraadó vallástanárként kivételezett helyzetben érzem magam. A tanítványaimnak a családját is jól ismerem, ezért a kapcsolatunk túlmutat az intézményi kereteken. Ez segít abban, hogy az ismeretanyagot, valamint az átadás módját minél inkább rájuk szabjam. Gyakran érintünk olyan kérdéseket, melyek a gyerekeket foglalkoztatják, ugyanakkor ismerve a szülői háttérrel arra is tanítom őket, hogy melyek azok a bizalmi határok, melyeket nem léphetünk át, hanem otthoni megbeszélést igényelnek, hiszen nem tartoznak az iskolai közösségre. Kudarcnak azt tekintem, amikor ez a bizalmi viszony sérül. Természetesen nálam is próbálkoznak a kamaszok, kiskamaszok a maguk dolgaival. Elmarad egy-egy házi feladat, a feladott memoriter megtanulása, vagy a kiselőadás elkészítése. Ilyenkor mindig van a tarsolyban egy jó indok, vagy ok a mentegetőzésre. Ezek a szituációk sokszor belső konfliktust okoznak számomra, mivel alapvetően szigorú vagyok és következetes, ugyanakkor nem a tantárgy, vagy a tanár megutáltatása a célom, hanem az ismeret élményszerű átadása, valamint a hitébresztés. Ezért ez olykor kompromisszum-készséget igényel. Az évek során azonban azt tapasztaltam, hogy a gyerekek érteken való kezelése kifizetődő. Megbecsülik azt a tanárt, aki megértő (bizonyos keretek között), elérhető, nyitott az irányukban, felnézhetnek rá.

A gyerekekkel való kapcsolatomban mindig fontosnak tartottam a közös szabályalkotást. Azt tapasztaltam, hogy az együtt leszögezett keretek nemcsak biztonságot nyújtanak a tanulóknak, hanem betartásuk és betartatásuk is könnyebb. A tanítványaim jó képességű, rendezett családokból származó gyerekek. Különösebb differenciálásra nincs szükség. Az órákon így többnyire tehetséggondozás zajlik. Mivel a tananyag figyelembe veszi az egyéb tantárgyak anyagát is, ezért lehetőségem nyílik arra, hogy a hittanon tanultakat azokhoz csatoljam, párhuzamba állítsam velük. A diákok ezt nagyon szeretik, mert szélesebb lesz az ismeretük és jobban átlátják az összefüggéseket.

Nehézséget okoz számomra a (spontán) empátia gyakorlása, beleértve a dicséretet is. Mivel a gyerekek könnyen kapcsolódnak hozzám és jól együtt tudunk működni, természetesnek tartom a jó teljesítményt. Tudatosan kell ezért figyelnem a pozitívumok kiemelésére, értékelésére. Ebben nagy segítség volt számomra a reflexió módszerének a megismerése. Korábban megfeledkezem arról, hogy a sikert láthatóvá, érzékelhetővé kell tennem a tanulók számukra is. Azóta igyekszem tudatni velük, hogy mennyire büszke vagyok rájuk. Itt jegyezném meg azt, hogy a kollégákkal szemben viszont mindig szárnyam alá veszem azokat a diákokat, akiket jogtalanul bántanak. Az együttérzés tehát indirekt módon megvalósul a tanulók képviselőjével. Az észrevételeim többnyire megállják a helyüket, mindig érkezik visszajelzés, más kollégáknak is hasonlóak a meglátásai, tapasztalatai ugyanabban a kérdésben.

A lelkes- tanár szerepkonfliktus okozta bizonytalanság, amiről még szólni szeretnék, addig állt fenn, amíg nem lett tanári diplomám. Az iskolán kívül én vagyok a Nagytiszteletű Asszony, ám az iskolában ezzel volt, aki nem tudott mit kezdeni. A tisztséggel járó tiszteletet megkaptam, mégis csodabogának számítottam, akárcsak az általam tanított tantárgy. Az az igazság, hogy a diákok nem tekintik másodrendűnek a tantárgyat. Számukra természetes a hittan tanulása. Hogy a valóságban hol helyezkedik el egy tantárgy a láthatatlan ranglistán, az mindig attól függ, hogy az azt tanító tanár mennyire veszi komolyan saját magát és a tantárgyát. A tanítás mindig közel állt hozzám. Ha nem a lelkeszhivatás mellett köteleztem volna el magam, valószínűleg tanár lettem volna. Ma már helyén tudom kezelni mindkét szerepemet. Tudatosan választom ketté, nem keverem azokat, annak ellenére, hogy mindkét esetben ugyanaz az átadni kívánt tartalom, csak a módszer és a célközönség más. Úgy gondolom, hogy a kor előre haladtával az ember nemcsak tapasztaltabb lesz, hanem arra is lehetősége nyílik, hogy minél több ismerettel, tudással ruházza fel magát. A mentorképzésen tanultak nem csak arra alkalmasak, hogy mások vezetését végezzük, hanem, hogy szakmai szemmel tekintsünk

saját pedagógus tevékenységünk milyenségére is. Hol tartok? Mit kell tennem? Milyenné kell válnom, hogy mentorálhassak?

Az önelemzés segítségével az ember másként látja az elvárásokat és a megfelelni akarást is, így máshová kerül a súlypont. Korábban úgy véltem, hogy csak akkor ér valamit a munkám, ha mindenki tetszését elnyerem, ezért megszakíthatatlanul tettem a dolgomat. Mára felnőttem a feladathoz. Tudom a sorrendet, mind az emberek, mind a feladatok tekintetében. Próbálom a legjobbat adni, de tudok nemet mondani és hátra lépni, ha kell. Igazán bizalmi kapcsolatot a férjemen túl egy mentálhigiéniai kollégával/ barátal tartok fent. Az ő véleménye, meglátásai, mentorálása mérvadó számomra. Alkalom adtán a lelkes társakkal is összeülünk és átbeszéljük az iskolai dolgainkat, de rendszeres konzultációra nincs lehetőség, hiszen intézményenként felekezeti szinten egyedül látjuk el a szolgálatot.

Reflektálás

A SWOT- analízisből kiindulva és a kompetenciákat végig gondolva a reflektív gondolkodást nagyon átfogó, hasznos módszernek tartom. Lehetőséget nyújt ugyanis arra, hogy egy adott szituáció tükrében az ember feltérképezze önmagát (mi az, amivel rendelkezik, és esetlegesen mire lenne szüksége, miben kellene fejlődnie) és új lépéseket tegyen a haladás érdekében. A tudatos reflektálás segít annak az átgondolásában, hogy mit, miért csinálunk és mi lesz a tetteink következménye. Így teremthető meg az összhang az elmélet és a gyakorlat között. Jelen helyzetben azt tanultam, hogy egészséges módon jutalmazsam, dicsérjem meg a tanítványaim teljesítményét, ezáltal is motiválva őket a tanulásban, ismeretszerzésben. A kontroll és irányítás egy kézben való tartásán tudatosan próbálok változtatni. Meg kell bíznom mások odaszánásában, kreativitásában, a csapatban dolgozás előnyében, és pozitívumában. A közösen elért siker közösséget kovácsol, melyben mindenki megtalálhatja a hozzá illő feladatot. Előremutató lehetne, ha a konkrét vezetés, ellenőrzés helyett a személyes példaadásra helyezném a hangsúlyt, illetve a támogató kísérésre, mely némi szabadságot enged mások számára is. A „SZIVÁK” kérdőív saját önelemző tevékenységem értékelésére vonatkozó kérdéseit nagyon hasznosnak találtam. Azt tapasztalom ugyanis a gyakorlatban, hogy önelemzést ugyan végez az ember, de annak sokkal tudatosabban kellene történnie, mint ahogyan az a tanítás során megvalósul. Ennek a gyakorlatát is el kell sajátítani és be kell építeni a mindennapok rutinjába. Az elemzésre szánt energia és idő valójában megtérül, hiszen átsegít egy elakadáson, vagy kérdéses helyzeten, közben pedig az önismeretet is bővíti, fejleszti. Hatékonyá teszi az embert. Egy következő fontos lépésnek tartanám az így szerzett ismeretek másokkal való megosztását, hogy valódi visszatükrözés is legyen. A tananyag és a gyakorlati

feladatok felhívták arra a figyelmemet, mennyire előremutató a reflexió alkalmazása, mely annál átfogóbb, minél mélyebb kérdéseket mer érinteni az ember. Ezért ennek készség szintű használatára törekszem ezután.

3. TOVÁBBI TANULÁSI ÉS FEJLŐDÉSI CÉLOK MEGFOGALMAZÁSA

3.1. A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába

3.1.1. Tudatos reflexió a mindennapok pedagógiai tevékenység során (Szivák Judit teszt)

A képzésen tanultak közül a reflektív gondolkodás elsajátításával és fejlesztésével kapcsolatos ismeretek fontosságát szeretném itt kiemelni. A nevezett módszert egy átfogó rendszernek ismertem meg, mely az elmélet és a gyakorlat szoros összetartozását hangsúlyozza. A pedagógus tevékenysége ennek a kettőnek az ötvözetére épül. Egyik sem létezik a másik nélkül. Az pedig, hogy a tanári munkában ez miként jelenik meg, függ az „előzetes tapasztalatokon, a tanár értékeinek, előfeltevéseinek repertoárján és speciális szakmai képességek rendszerén.” (Szivák, 2010, 8. o.) „A reflektív tanításon olyan, a pedagógiai tevékenységet folyamatosan és tudatosan elemző gondolkodást és gyakorlatot értünk, mely biztosítja az oktató-nevelő tevékenység folyamatos önellenőrzését és ezen alapuló fejlesztését.” (Szivák, 2010, 9. o.) A reflektív gondolkodásnak két iránya van: a tanár- tanuló/ tanulócsoporthoz közti szituációknak az elemzése, valamint a saját magára (személyiségére, tevékenységére) vonatkozó elemzések. Szivák Judit, Kimmel nyomán a következő csoportosítást teszi:

- *dialektikus formában:* 1. Reflektív modellálás; 2. Közös kísérletezés; 3. „Tükörszoba” (visszacsatolási formák: esetmegbeszélés, fejlesztő csoport, kritikusbarát- mentor, vita, értékelés, önértékelés, csoportáltali értékelés, támogatott felidézés, hangosan gondolkodás, szerepjáték).
- *írással formában:* 1. Portfólió; 2. Reflektív írásbeli feladatok: reflektívnapló, reflektív szövegelemzés, fogalmi térkép, önértékelés, személyes fejlődésterv készítése, reflexiók írása, narratíva írása, metafora technikák, szerep repertoárrács.
- *kutatási projektek formájában:* esettanulmányok; akciókutatás. (Szivák, 2010)

A kurzus során a témát illetően mind az elméleti, mind a gyakorlati tudásom bővült. A módszer rávilágított arra, hogy a mindennapi pedagógiai tevékenység egyik alappillére az elemzés. Ahhoz, hogy hatékony munkát végezzen az ember elengedhetetlen a folyamatos kontroll, mely segít az elakadásban, helyzetek értelmezésében, megoldási lehetőségek keresésében, a fejlődésben. Eszközszintű használatának elsajátítására törekszem ezután.

3.2. Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálás

Változó világunkban a lépéstartás egyetlen lehetősége, ha képezzük magunkat. Általánosnak tartom azt az igényt, hogy az elméleti és gyakorlati tudás egyensúlyba kerüljön egymással. Mindazonáltal többször tapasztaltam azt, hogy a képzések előtérbe helyezik az elméleti ismeretek gyarapítását, a gyakorlati megvalósítás és az azt segítő módszerek bemutatása, valamint maga a tanult elmélet gyakorlatban történő kipróbálásának lehetősége nem kap elég figyelmet. Így általánosságban elmondható, hogy a gyakorlat csorbát szenved az elmélettel szemben. Ezért van jelentősége a gyakorlatban újat, többet adó kurzusoknak.

A mentortanár szakirányú továbbképzésen az elmélet gyakorlatba való átültetésének számtalan módjával ismerkedhettem meg. A konzultációs alkalmakon az előadók a témájukat az azt leginkább szemléltető módon adták át. Nyilván a gyakorlati megvalósítást befolyásolták a tanulási környezet adottságai, melyet igyekeztek az elvásokhoz igazítani az előadó átrendezésével, tárgyi eszköz (tabló, kartonpapír, filctoll, szituációs kártya, DIXIT- kártya, plüssállat) használatának bevonásával, digitális eszköz alkalmazásával.

Elmélet és gyakorlat:

- *Frontális előadás:* a korábban általános közlési formát önmagában senki sem használta. Csak az elméleti rész átadásánál találkoztunk vele. Ugyanez jellemezte az *online előadást* is, melyen az ismeret átadást mindig közös részvételt igénylő tevékenységek követték.
- *Hallgatói beszámoló, kiselőadás:* a legtöbbször PPT-s bemutatóval színesített előadások három szempontból bizonyultak hasznosnak. Egyrészt a készítő ismeretei gyarapodtak az adott témában való elmélyülés által, másodszer egymás előadásait hallva tapasztalatot gyűjthettünk, harmadszor pedig megvalósult az elmélet és a gyakorlat összhangja.

- *Reflexió/ önreflexió:* a módszer önmagában jelenti az elmélet és a gyakorlat összeegyeztetését. A módszer elsajátítása segít abban, hogy feltárjuk az adottságainkat (erősségek-gyengeségek), mellé állítsuk a lehetőségeinket, kitűzzük a célt és megtervezzük az oda vezető utat.
- *Esetmegbeszélés:* az alkalom a különböző csoportmódszerek szakmai bemutatásával kezdődött, majd a hallgatók választása alapján az esetmegbeszélést próbálhattuk ki. Azon túl, hogy meglátásainkkal segítettük az esethozót, a horizontális tapasztalatszerzés leghatékonyabb módszerét ismertem meg. Valamint kipróbálhattuk a “*brainstorming*” módszert. Nagyon sokszor egy probléma megoldására az ötletelés hiánya, kimaradása miatt nem kerül sor. Hasonlóan fontosnak találtam a helyes közlésmód elsajátítását. Az “*én közlések*” a segítő átgondolt, támogató tanácsát, a témában alkotott saját véleményét feltételezik.
- *Vita:* konfliktuskezelés, szituációfeldolgozás alkalmával nagyon impulzív véleménynyilvánítás alakult ki a csoportok között a témáról alkotott különböző nézőpontok miatt. Mindenki építő megszólalással, de határozottsággal képviselte meggyőződését, ezzel új megvilágításba helyezve megoldási javaslatát. Ezt a fajta együtt gondolkozást nagyon építőnek találtam.
- *Játék:* a személyiségfejlesztő, csapatépítő foglalkozások ma nagyon népszerűek a közösségépítő tréningek alkalmával. A szórakozáson, a hétköznapi megszokott kereteiből való kilépésen túl alkalmasak az önismeretre, a mentális egészség megőrzésére, valamint kompetenciáink gyarapítására. A játszva tanulást nagyon fontosnak tartom. A kurzus megtervezésekor elegendő időt szántak arra, hogy minden játékelem, ezáltal maga a folyamat kipróbálható, átélhető, és személyes legyen, hogy azt bárki meg tudja valósítani a saját intézményében.
- *Projektmunka:* a munkaforma alkalmazásával több ízben találkoztunk. Volt olyan projekt, amelyben az azonos intézménytípusból érkezők alkottak egy-egy közösséget és volt, amikor véletlenszerű csoportösszetétel alakult ki. A feladatok érdekesek és közösségépítőnek bizonyultak.
- *Kooperatív tanulásszervezés:* a portfólió során már korábban említettem ezt a módszert. Felnőttként való kipróbálását rendkívül fejlesztőnek találtam. Használata gyakorlást igényel, ugyanakkor nagyon színes, változatos munka végezhető általa.

A képzésen szerzett átfogó ismeretek nagy segítséget nyújtanak abban, hogy hogyan szervezzünk változatos órákat a mindennapi pedagógiai tevékenységünk során. Továbbá a mentorálás folyamatában is jól használható elméleti és gyakorlati eszköztárral gyarapodtam.

3.3. További szakmai tervek

A Hit-és erkölcsstan tantárgy színvonalas tanítása, a tantárgy megítélésének, nevelő-oktató munkában való elismerésének megfelelő szintre emelése, gyakorlati hasznának a bemutatása a szakmai terveim között szerepel. Mind az egyéni munkámban, mint a mentortanári tevékenység által ennek a megvalósítására törekszem.

Több, mint két évtizedes tanári tapasztalattal és ugyanennyi lelkipásztori szolgálattal a hátam mögött szeretnék részt venni a felnőttoktatásban és további tanulmányi fokozatok elérése után a vallásstanár képzésben tanulók oktatást végezni. Ezen túl pedig, mivel a Somogyi Református Egyházmegye iskolaügyi előadója vagyok, a képzésen tanultak megosztását - mintegy mentorálva a hitoktásban szolgáló kollégáimat, akár egyénileg, akár csoportosan - szívesen vállalnám magamra az előzőekben megfogalmazott cél érdekében.

4. ÖSSZEGZÉS

Több, mint két évtizedes lelkipásztori és tanári tevékenységgel a hátam mögött a portfólió készítését pályám át- és újragondolása szempontjából nagyon innovatívnak tartottam. A képzésen túl a dolgozat megírása is arra hívta fel a figyelmemet, hogy a megfelelő szakmai felkészültség birtokában lehetek csak mások segítségére.

A mindennapi életben nagyon kevés ideje van az embernek a megállásra, a mélyen önmagába tekintésre, legyen az személyes, vagy szakmai élete. Pedig ennek hiányában nagyon könnyű célt téveszteni. A képzés azon túl, hogy ezt a belső analízist ösztönözte, megtanított a reflexióra, alternatívákat, megoldási lehetőségeket nyújtott az elméletet a gyakorlattal összekapcsolva. A pedagógus kompetenciák vizsgálata során felszínre kerültek erősségeim és gyengeségeim egyaránt. Ezek ismerete, illetve az erősségekre való építés, a gyengeségek ellensúlyozása nagyon fontos a mentori tevékenység gyakorlásához. Ez nagyfokú tudatosságot követel, melyhez fegyelemre és következetességre van szükség.

A Hit-és erkölccstan oktatásánál a mentori jelenlét még gyerekcipőben jár. Pedig a dolgozat során említett lelkes-tanár szerepkonfliktus sokak munkáját megnehezíti és hátráltatja a hatékony oktatást. Mivel a képzés során megtanultam a tanári tevékenységet átfogó rendszerként szemlélni, ezért arra törekszem, hogy mentorként a felmerülő feladatokra is ennek részeként tekintsek, és a tanárjelölteket, gyakornok kollégákat is megismertessem ezzel a látásmóddal. Ez folyamatos motiváltságot követel és a fejlődés iránti vágyat.

A motiváció elengedhetetlen feltétele a felnőttkori tanulásnak, kiegészülve némi tudatossággal, mely egyben a kihívásokra adott válasz is lehet. A tanulás tekintetében fokozza a részvételt, mely a megszülető elhatározásban és az azt követő tettekben valósul meg.

A motiváció - ahogy azt a *Felnőttoktatás elméletben és gyakorlatban* című dolgozatom is írom- az ember cselekvéseinek hátterét és mozgatórugóit jelölő gyűjtőfogalom. Felelős a viselkedés beindításáért, irányítja és fenntartja azt, míg a célirányos viselkedés a motiváció kielégülését nem eredményezi. Ekkor az öröm, a kielégültség, a közömbösség vagy a telítődés állapotairól beszélhetünk. (N. Kollár 2004.) Komplex jelenség, melyhez a következő alapfogalmak kapcsolódnak még: a szükséglet (a szervezetben keletkező hiányállapot), a hajtóerő („drive”, belső, viselkedésre irányuló késztetésként éljük meg), az ösztönző („incentiv”, a külvilág cselekvésre felhívó ingerei). (N. Kollár, 2004) A „flow” felszabadítója, mely „*az a jelenség, amikor tudatunk harmonikusan rendezett, és magának a tevékenységnek a kedvéért szeretnénk folytatni, amit éppen csinálunk.*” (Csíkszentmihályi, 2015, 25-26.o.) Mind ezek mögött az ember ősi vágya, a boldogság keresése, megtalálása bújjik meg.

A motiváció tehát üzemanyag a test számára, nélküle nem működünk, nem vagyunk hatékonyak.

Üzemanyag szintjelző (7. ábra)

Forrás: google.com

„Reggel 6 óra van, amikor meghallod.

Az izmaid összerándulnak, összeragadt szemeid harcolnak a reggeli fénnyel.

Küzdesz, szenvedsz – semmi mást nem akarsz, csak visszaaludni.

Pedig nem hiába húztad fel hétvégén az ébresztőt...

Dolgod van!” (targeter.hu)

A mentorképzésen tanultak ezzel a dinamizmussal ruháztak fel, új szemléletet adva a tanári pályán. Bízom benne, hogy elkötelezettségem és hivatás szeretetem példa lehet a következő pedagógusgeneráció számára.

„...hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással.” (2Tim4,2)

(Magyar Bibliatársulat Alapítvány, 2011-24.)

5. FELHASZNÁLT IRODALOM

Könyvek/könyvfejezetek/ jegyzetek:

Bölcshölcsődiné T. E., Kerekes Sz. (2019): Serdülőkor a gyülekezetben. In: Siba B. - Szabóné L. L. - Pángyánszky Á. (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Kálvin Kiadó, pp. 177-212.

Csíkszentmihályi M. (2015): *Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Dr. Klinger Cs. (2024): *Az ifjúkor pszichológiája*. (egyetemi jegyzet) Kaposvár: MATE.

Dr. Kontra J. (2022): *Interaktív módszerek online környezetben*. (kézirat– munkapéldány) Kaposvár: MATE.

Fodorné Nagy S. (1996): *A katechézis kommunikációs problémái*. Budapest: Kálvin Kiadó.

Hézszer G., Thoma L. (2019): A pubertáskor lélektani folyamatai és a konfirmáció. In: Siba B. - Szabóné L. L. - Pángyánszky Á. (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Kálvin Kiadó, pp. 213-244.

N. Kollár K., Szabó É. (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest: Osiris.

Siba B., Szabóné L. L., Pángyánszky Á. (2019): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Kálvin Kiadó.

Szabó A., Püski D. (2019): Fialat felnöttek a gyülekezetben. In: Siba B. - Szabóné L. L. - Pángyánszky Á. (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Kálvin Kiadó, pp. 273-288.

Szászi A., Zimányi N. (2019): 7-12 éves gyerekek a gyülekezetben. In: Siba B. - Szabóné L. L. - Pángyánszky Á. (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Kálvin Kiadó, pp. 147-176.

Digitális könyvek/ közlemények/ hivatkozott weboldal:

Ádám Fné, Boldis A. K. (2013): *A környező világ megismerésének módszerei*. [Elektronikus kiad.] Szeged: Szegedi Tudományegyetem, Letöltés dátuma: 2024.02.27. forrás:

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_kornyezo_vilag_megismeresenek_modszerei/911_a_kooperativ_oktatsi_mdszer_Italnos_jellemzi.html

Google kereső. Letöltés dátuma: 2024. 01.23. forrás: <https://www.google.hu/search>

Kotschy B. (2011): *A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei*. [Elektronikus kiad.] Eger: Eszterházy Károly Főiskola Letöltés dátuma: 2024.01.22. forrás: http://www.epednet.ektf.hu/eredmenyek/a_pedagogussa_valas_es_a_szakmai_fejlodes_sztenderdjei.pdf

Kotschy B., Sallai É., Szőke-Milinte E. (2012): *Mentorok tevékenységének támogatása. Segédanyag a köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusgyakornokok mentorainak*. [Elektronikus kiad.] Budapest: Oktatási Hivatal, Letöltés dátuma: 2024.03.13. forrás: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/mentori_segedlet.pdf

Magyar Közlöny 108. (2018): Magyar Közlöny honlapja, Letöltés dátuma: 2024.01.24. forrás: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/mkpdf/hiteles/mk18108.pdf>

Magyar Közlöny 108. (2018): Magyar Közlöny honlapja, Letöltés dátuma: 2024.01.24. forrás: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk13143.pdf>

Magyar Közlöny 143. (2013): Magyar Közlöny honlapja, Letöltés dátuma: 2024.01.24. forrás: <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/5252a3f3e6e4853a96d0acd5cb51c1b19e11ee9e/megtekintes>

Magyar Bibliatársulati Alapítvány (2011-2024): A Biblia mindenkié. MBA honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 02.19. forrás: <https://abibliamindenkie.hu/uj/MAT/28>

Magyar Bibliatársulati Alapítvány (2011-2024): A Biblia mindenkié. MBA honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 02.19. forrás: <https://abibliamindenkie.hu/uj/MAT/4>

Magyar Bibliatársulati Alapítvány (2011-2024): A Biblia mindenkié. MBA honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 02.19. forrás: <https://abibliamindenkie.hu/uj/NUM/27>

Magyar Bibliatársulati Alapítvány (2011-2024): A Biblia mindenkié. MBA honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 02.19. forrás: <https://abibliamindenkie.hu/uj/2TI/4>

Molnár B., Molnár D.: targeter honlapja. [online] Letöltés dátuma: 2024.01.08. forrás: <https://targeter.hu/motivacio/>

Meskó N. (2017): *A gyermekek megismerésének lehetőségei és új módszerei*. [Elektronikus kiad.] Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Letöltés dátuma: 2024.03.25. forrás:

[https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorberty-
gyermekekmeqism/32_a_pszichoszocilis_fejlds_elmlete.html](https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorberty-
gyermekekmeqism/32_a_pszichoszocilis_fejlds_elmlete.html)

Oktatási Hivatal (2024) Oktatási Hivatal honlapja, Letöltés dátuma: 2024.01.24. forrás:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pedminositest/2021/utmutato_a_pedagogusok_minositest_rendszereben_6.pdf

Szivák J. (2010): *A reflektív gondolkodás fejlesztése*. [Elektronikus kiad.] Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Letöltés dátuma: 2024.03.01. forrás:
https://tehetseg.hu/sites/default/files/04_kotet_net.pdf

Szűcs I., Szöllősi L., Felföldi J., Blaskó B., Szénásné Ványi N., Kovács K., Kurmai V. (2014) *Üzleti jellegű esettanulmányok készítésének gyakorlata*. [Elektronikus kiad.] Debreceni Egyetem, Letöltés dátuma: 2023.11.21. forrás:
https://arato.inf.unideb.hu/toth.erzsebet/tudasmenedzsment/Uzleti_jellegu_esettanulmanyok_keszitesenek_gyakorlata_SzucsI_et_al.pdf

Elektronikus folyóiratcikk:

Szontagh P. (2016): Kompetenciaértelmezés a keresztyén pedagógiában. *Új pedagógiai szemle* 66 (9-12), 88-98 Letöltés dátuma: 2024.01.24. forrás:
https://www.epa.hu/00000/00035/00178/pdf/EPA00035_upsz_2016_09-12_088-098.pdf

6. MELLÉKLETEK

1. Pedagóguskompetenciák

Forrás: Magyar Közlöny 108., 2018.; Kotschy 2011.,; Oktatás 2024. alapján

<p>a. Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás</p>	<p>Tudás:</p> <ul style="list-style-type: none">• a hétköznapi és a tudományos megismerés között különbséget tesz, azokat megfelelően alkalmazza• a rendelkezésére álló eszközök interaktív felhasználása• önfejlesztési, szakmai tájékozódó tevékenységet folytat• minden lényeges elméleti és gyakorlati tudást birtokol <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none">• folyamatos elemzést végez• az egész életen át tartó tanulásra sarkall• Támogatja, segíti kezdő és fiatalabb kollégáit <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none">• a tananyag tanulóközpontú, differenciált átadására törekszik• ismeretszerzést segítő feladatokat használ• a tananyagot innovatívan, más szakterületekhez kapcsolódva tanítja• szakmai fejlődését szem előtt tartja (Kotschy, 2011)
<p>b. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</p>	<p>Tudás</p> <ul style="list-style-type: none">• NAT ismeretének tükrében, tisztában van a saját szakterületén alkalmazható megoldásokkal. <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none">• tudatosan törekszik a reflexivitásra a hatékony pedagógiai tevékenység megvalósítása érdekében

	<p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • a tantervi célok, tanulói eredmények elérése érdekében átfogó tervek készítésére képes, melyben egyezteteti az egyes szempontokat, lehetőségeket, az elemzés által feltárt, szerzett ismereteket • egyéni fejlesztési programokat állít össze a speciális tanulói igényeket szem előtt tartva (felzárkóztatás, tehetséggondozás) • aktív résztvevője intézménye pedagógiai programjának megalkotásában • a tantervi értékelés eredményeit felhasználja az intézményi, helyi tantervfejlesztési folyamatban. (Kotschy, 2011)
<p>c. A tanulás támogatása</p>	<p>Tudás</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogató tanulási környezet feltételeit komplex módon értelmezi <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none"> • az iskolán belüli és az iskolán kívüli tudás integrációjának támogatója <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • a tanulókat megtanítja érzelmeik tudatosítására, megismerésére, kontrollálására szabályozására • fontosnak tartja a sokszínű, élményszerű, személyre szabott feladatok alkalmazását • folyamatosan nyomon követi tanítványait a megfelelő tanulásfejlesztés érdekében • a tanulási nehézségek leküzdése érdekében keresi az együttműködés lehetőségét szakemberekkel, kollégákkal, az érintett szülőkkel • kritikai látásmód használata jellemzi • a különböző mérések eredményeit felhasználja pedagógiai tevékenységének fejlesztése érdekében • motiválja a tanulókat az egyéni és a közös tevékenységekben való részvételre

	<ul style="list-style-type: none"> • az osztálytermen kívül képes a tanulási környezet megteremtésére. (Kotschy, 2011)
<p>d. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség</p>	<p>Tudás</p> <ul style="list-style-type: none"> • tisztában van a tanulási képességek fejlődésének pszichológiai és pedagógiai feltételeivel. <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none"> • összhangra törekszik úgy a tudása, képességei és tevékenysége között, mint a saját pedagógiai koncepciója és iskolája pedagógiai programja között • elengedhetetlennek tartja az önképzést <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • támogatja a tanulók személyiségfejlesztését, egyéniségük kialakulását • az egyes tanulók, tanulócsoportok fejlesztését megtervezi, a szerzett tapasztalatokat felhasználja (Kotschy, 2011)
<p>e. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység</p>	<p>Tudás</p> <ul style="list-style-type: none"> • a közösségépítő, csoportfejlesztő szakirodalom ismerete • helyi és szélesebb körű kezdeményezések ismerete • jártas az esélyteremtő kezdeményezések szakirodalmában • megfelelő ismeretekkel bír a multikulturalizmus, a kisebbségek és az interkulturális oktatásról és a témát ismertető szakirodalomról. <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none"> • támogatja a helyi és szélesebb körű kezdeményezésekhez való csatlakozást, tanulók bevonását • képes a fejlesztő hatású közösségépítésre • segítséget tud nyújtani a pedagógustársainak a közösségi nevelés kérdéseiben • támogatja a társadalmi esélyteremtést

	<ul style="list-style-type: none"> • törekszik a különféle kultúrák, csoportok közötti társadalmi párbeszédre iránt <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • segíti a tanulókat a közösségben betöltendő szerepük megtalálásában • keresi az egyenlőséget, közös gondolkozást segítő megoldási terveket • a tanulók kulturális sokféleségét szem előtt tartja a közösségépítés során (Kotschy, 2011)
<p>f. Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése</p>	<p>Tudás</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismeri az adatgyűjtési módszereket, valamint az értelmezési, feldolgozási, felhasználási módokat <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none"> • munkáját illetően tudatos reflexióra törekszik. arra, hogy munkájáról szisztematikusan több forrásból adatokat gyűjtsön, és ezek segítségével munkájára reflektáljon. • az elemzés eredményeit munkája javítására használja • fogékony az új, alternatív módszerek alkalmazása iránt • törekszik arra, hogy a tanulók is elsajátítsák az ön- és társértékelés módszerét és használják azt <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • átfogó elemzéseket készít • az értékelési szempontokat a diákokkal közösen alkotja meg • segíti az diákokat a reflexió elsajátításában • kutatási eredményeket elemzésével is törekszik munkája javítására (Kotschy, 2011)
<p>g. A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ismeri az ENSZ fenntartható fejlődéssel kapcsolatos alapelveket, nevelési gyakorlatot és eszközöket

<p>környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ismeri azokat a programokat, amelyek révén intézményi közössége hozzájárul a helyi társadalmi és természeti környezet értékeinek megóvásához, gazdagításához vagy problémáinak megoldásához. • a környezeti nevelést saját szakterületéhez is hozzárendeli és alkalmazza, az intézmény pedagógiai programjába is beépíti • felhívja a tanulók figyelmét a személyes felelősségvállalásra fontosságára (Oktatás, 2024)
<p>h. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás</p>	<p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none"> • együttműködő, hisz a hatékony kommunikációban és gyakorolja azt <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • törekszik saját szakmai tapasztalatai megosztására • mentorálást, szakmai támogatást vállal • innovatív, kreatív, fejlesztő • együttműködik az iskolai tanulás-fejlesztés kerestantervi, illetve nevelési feladatainak megoldásában, tanterven kívüli tevékenységek szervezésében • kapcsolatépítő • konfliktuskezelő • szakmai párbeszédet folytat • fejleszti a diákok anyanyelvi kommunikációját • a szakmai kérdésekben állást foglal (Kotschy, 2011)
<p>i. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért</p>	<p>Tudás</p> <ul style="list-style-type: none"> • az önismeret, a lelki egészségmegőrzés, a pedagógiai mentálhigiéne fontosságának ismerete <p>Attitűd</p> <ul style="list-style-type: none"> • társadalmi felelősségvállalás hangsúlyozása <p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> • szerepvállalás a szakmai szervezetekben

	• támogatást nyújt a szerepelvárások értelmezésében• törekszik a kiégés elkerülésére (pl. szupervízió, tanácsadás, tréning, támogató megbeszélés)• tanulók mentális egészségének támogatása• problémamegoldó• pályázati projektekből innovatívan részt vesz• pontos adminisztrációt folytat (Kotschy, 2011)

2. Mentori kompetenciák

Forrás: Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2013 alapján

<p style="text-align: center;">Tudás</p>	<ul style="list-style-type: none">• megfelelő tudással rendelkezik a kompetenciafejlesztés elméletéről és módszereiről• a pedagógusképzés és pedagógus-továbbképzés rendszerét, követelményeit ismeri• rálátása van a pedagóguspálya iránti érdeklődés, megítélés szempontjaira• tisztában van a mentori teendőkkel• gyakorolja a reflektivitás módszerét• az intézmény szervezeti működését ismeri• a pedagógusok munkáját segítő kutatási eredményeket ismeri és tevékenységébe beépíti azok eredményeit.• szakmai tudása, felkészültsége, a vonatkozó szakirodalom ismerete megfelelő (Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2012)
<p style="text-align: center;">Attitűd</p>	<ul style="list-style-type: none">• a mentor legyen: elkötelezett, támogató, nyitott, türelmes, elfogadó, befogadó, segítőkész, precíz, motivált, motiváló, következetes, innovatív, kreatív, rugalmas, hiteles, reflektív, kész a kölcsönös tanulásra.• a mentor ne legyen: kiégett, zárkózott, elutasító, határozatlan, igénytelen, túlzottan maximalista, túl közvetlen, lekezelő, motiválatlan, rugalmatlan. Abban az esetben, ha a mentor és a mentorált személyisége összeegyeztethetetlen, a mentor leváltására van szükség a mentorált fejlődése érdekében. (A mentort az intézmény vezetője bízta meg, szerencsés esetben szakos kollégát kér fel.)

Képesség

- képes a kompetenciafejlesztésre
- Segíti a tanórai és tanórán kívüli tapasztalatszerzést
- a gyakornok munkáját követi, értékeli
- a mentorált szakmai szocializációját elősegíti
- példát ad a korszerű, jó gyakorlatról
- problémamegoldó, konfliktuskezelő, konstruktív megoldások híve
- példát ad a pedagógiai folyamatok tervezésében, megvalósításában, értékelésében
- támogatja a mentorált elképzeléseit
- a mentorlát szakmai fejlődési segít
- nem zárkózik el a kreatív megoldásoktól
- a mentorálási folyamat tervezésekor számít a mentorált együttműködésére
- támogatja az egymástól tanulást (mentor-mentorált)
- reflektivitásra ösztönöz
- egyenrangú kommunikációt folytat (Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2012)

3. A felnőttoktatás elméletben és gyakorlatban

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

A felnőttoktatás módszertana (NEVEL012L)

Oktató: Dr. Csimáné Dr. Pozsegovics Beáta

FELNŐTTOKTATÁS ELMÉLETBEN ÉS GYAKORLATBAN

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2023/24. I. félév

Bevezetés

Az élethosszig tartó tanulás („lifelong-learning”) korunk jelszavává vált. Manapság a valamikor megszerzett szakmai műveltség nem tekinthető állandónak, elegendőnek, stabilnak, átfogónak. Akár a szerepelvárások, a kompetenciák bővülése, a szakmai kihívások, vagy hivatásváltás is előidézhetheti a folyamatos tanulás kényszerét.

A tanulás funkciói és formái

Ezek alapján megkülönböztetjük a tanulás *pótló*, *kiegészítő* és új ismeretet adó, *tudásbővítő funkcióját*. (Simándi, 2015) A felnőttoktatás mindháromnak teret enged. Az egyes funkciókat más-más élethelyzet, motiváció aktiválja.

Pótlóról akkor beszélünk, amikor a tanuló a tankötelezettség ideje alatt nem tett eleget a követelményeknek (hiányos a tudása, abbahagyta az iskolát), vagy nem sajátította el az alapokat (írás, olvasás, számolás) és azt felnőttként pótolja. Ennek tehát célja az első iskolai végzettség és/vagy az első szakképzettség megszerzése. (Simándi, 2015)

Az *kiegészítő* képzések elsősorban a szakképzés eredményességét, a munkavállalás-munkahelykeresés sikerét, vagy a betöltött állásban való eredményesebb munkát segítik elő. (Simándi, 2015) Ide tartozik például a nyelvtanulás, informatikai ismeretek elsajátítása, a mindennapi munkát segítő attitűdök megismerése.

A *tudásbővítés* a folyamatos szakmai (tovább) képzést, a magasabb szintű szakképesítések/ tudás megszerzését, egy adott területen való elmélyülést jelenti. A képzések irányulhatnak át- vagy továbbképzésekre is. (Simándi, 2015)

Formáját tekintve a tanulás lehet *formális*, *nem-formális*, *informális*. (Simándi, 2015)

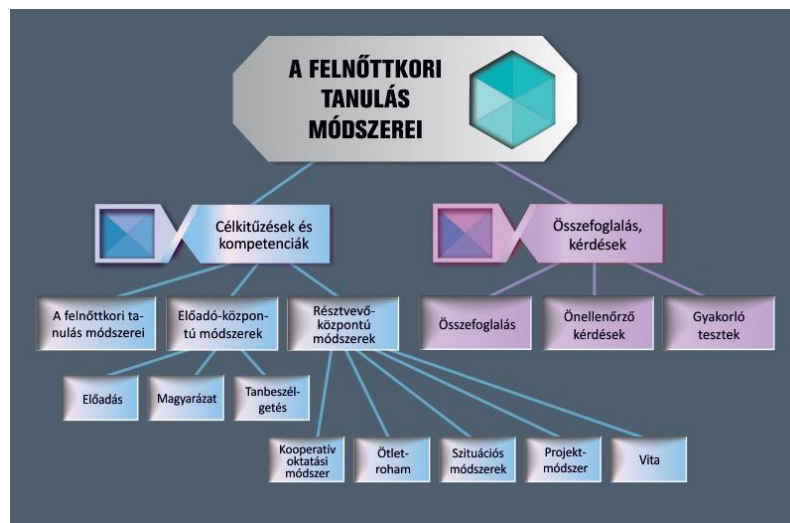
A *formális tanulás* intézményi keretek (általános iskola, gimnázium, szakképző intézet, egyetem stb.) között, az oktatási rendszer részeként valósul meg. Lezárása az megszerzett tudást igazoló dokumentum pl.: bizonyítvány, oklevél. (Simándi 2015.)

A *nem-formális tanulás* az intézményi rendszeren kívüli oktatást/képzést jelenti, mely új ismereteket, képzettséget ad, de a témát érintő végzettséget nem. Ide soroljuk a tréningeket, tanfolyamokat, szakmai továbbképzéseket. Mind a formális, mind a nem-formális tanulásra jellemző, hogy előre meghatározott tananyag kerül átadásra, meghatározott formai, tartalmi, időbeni, módszertani, helyszínbeli keretek között. (Simándi, 2015)

Az *informális* tanulás ellentétben a formálissal és a nem-formálissal egész életünkben jelen van, hiszen tevékenységeink közben- akár a tudatosság mellőzésével- új tapasztalatok, ismeretek birtokosai leszünk. (Simándi, 2015)

Valamint meg kell említeni az *önképzést*, az autonóm tanulást, mely, noha tudatos módon történik, de nem szervezett keretek között. Ebben az esetben a tanuló, tudása bővítése érdekében önmaga kezdeményezi a tanulást. (Simándi, 2015)

A felnőttoktatás módszerei

Felnőttképzési módszerek (1. ábra)

A fent bemutatott ábra a *formális és nem-formális tanulási módszerekre* mutat rá. Az elmúlt évek eseményei (COVID 19 járvány, energiaválság) némiképp átszabták a korábban megszokott kereteket, melyek kibővültek az *online tér* használatával. Érvek és ellenérvek, előnyök és hátrányok sorakoztathatók fel, mind az egyik, mind a másik mellett. Egyenértékű lehet-e a jelenléti oktatás az online térben folytatottal?

Valóban az interakció szempontjából, valamint a változatos tanítási módszerek alkalmazása tekintetében a jelenléti oktatás különösen nagy létszámú hallgatói létszám esetén - még a jól bevett frontális módot követve- is hatékonyabbnak tűnik az online tér arctalan, hangtalan, passzív jelenlétéhez képest. Dr. Kontra József a nevezett témában készített kézirat tanulmányában rámutat arra, hogy az online órák számtalan lehetőséget rejtenek magukban, aktívvá tehetők: mivel rögzíthetők, ezért visszanezethetők; fordított tanítás keretében a tanár előismerettel láthatja el a hallgatóit, akik a témából felkészülve előismerettel érkeznek az előadásra, így több idő jut a közös feldolgozásra; a tanulók rövid előadásokat mutathatnak be;

az óra keretein belül lehetőség nyílik csoportmunkára a chat- szobák használatával. (Kontra, 2022)

Nyilván praktikussági okok is fellelhetők az online oktatás mögött. Az energiával való takarékoság mellett az idővel, távolsággal való takarékoság is megvalósítható. Adott időben egymástól bármilyen távolságra lévő hallgatók lehetnek jelen ugyanazon az előadáson.

A tanulmány azt is megjegyzi, hogy a digitális tér használata rengeteg változással, újítással, tanúlással jár.

Elengedhetetlen:

- mindkét fél részéről a digitális infrastruktúra megléte;
- az azzal párosuló ismeretek;
- a digitális anyag, tartalmi, megjelenési minősége;
- a módszerek kialakítása;
- feladatok, célok átgondolása;
- a pedagógus/diák szerep, feladatkör újra értelmezése (tanár: facilitátor: moderátor, támogató, kibontakoztató; tanuló: interaktivitás, visszacsatolás, önálló tanulás és időbeosztás);
- a digitális oktatásból eredő „kikapuk” kezelése (hiányzások, nem engedélyezett segédeszközök használata);
- megfelelő tájékoztatás, információátadás. (Kontra, 2022)

A motiváció szerepe

A *motiváció* elengedhetetlen feltétele a felnőttkori tanuláshoz, kiegészülve némi tudatossággal, mely egyben a kihívásokra adott válasz is lehet. A tanulás tekintetében fokozza a részvételt, mely a megszülető elhatározásban és az azt követő tettekben valósul meg.

A motiváció az ember cselekvéseinek háttérét és mozgatórugóit jelölő gyűjtőfogalom. Felelős a viselkedés beindításáért, irányítja és fenntartja azt, míg a célirányos viselkedés a motiváció kielégülését nem eredményezi. Ekkor az öröm, a kielégültség, a közömbösség vagy a telítődés állapotairól beszélhetünk. (N. Kollár, 2004) Komplex jelenség, melyhez a következő alapfogalmak kapcsolódnak még: a *szükséglet* (a szervezetben keletkező hiányállapot), a *hajtóerő* („drive”, belső, viselkedésre irányuló késztetesként éljük meg), az *ösztönző* („incentív”, a külvilág cselekvésre felhívó ingerei). (N. Kollár, 2004) A „flow” felszabadítója, mely „az a jelenség, amikor tudatunk harmonikusan rendezett, és magának a tevékenységnek a kedvéért szeretnénk folytatni, amit éppen csinálunk.” (Csíkszentmihályi, 2015) Mind ezek mögött az ember ősi vágya, a boldogság keresése, megtalálása bújik meg.

A motiváció tehát üzemanyag a test számára, nélküle nem működünk, nem vagyunk hatékonyak.

„Reggel 6 óra van, amikor meghallod.

Az izmaid összerándulnak, összeragadt szemeid harcolnak a reggeli fénnel.

Küzdesz, szenvedsz – semmi mást nem akarsz, csak visszaaludni.

Pedig nem hiába húztad fel hétvégén az ébresztőt...

Dolgod van!” (targeter.hu)

Tanulmányaim a felnőttoktatás keretében

Alapdiplomámat 2005-ben szereztem református lelkészként, teológusként a Sárospataki Református Teológiai Akadémián. Mint lelkipásztor, oklevelem átvételétől végeztem hitoktatást a lelkészi körzethez tartozó általános iskolákban, Kaposfőn, Hetesen és Csökölyben. Ekkor a hittan még szabadon választható, fakultatív foglalkozás volt a délutáni napközi ideje alatt. A 2013/14-es tanévben bevezetésre kerülő Hit-és erkölcsstan tantárgy jelentős változást eredményezett, mely a lelkészszerp változásával, kibővülésével is együtt járt.

Szakmai ismereteim bővítése érdekében elvégeztem a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán a vallás-és nevelőtanár mesterképzést 2021-ben. Funkcióját tekintve ez egy tudásbővítő tanulás volt, formális módon, intézményi keretek között, de online térben. A COVID 19 járvány egy hónapnyi jelenléti tanítás után digitális keretek közé zárta az oktatást. Az akkori felkészületlenség és rutintalanság még érezhető volta a gyakorlatban. Az előadók a személtetést és a chat- szobákat használták, de az órák sok esetben szünetmentesek voltak, az egész napot átölelve hosszúra nyúltak. Nehéz volt a folyamatos koncentráció, a hozzászólás. Az egyébként érdekes, sok újat hozó előadások is lapossá váltak egy idő után.

A hospitálás, a tanítási gyakorlat és a záró tanítás is online térben zajlott. A hospitálás kétszeresen is, mivel a diákok maguk is online oktatásban voltak. Államvizgát is online tettem. Ez az időszak lehetőséget adott teljesen újfajta készségek kialakítására, a digitális térben

szerezett extra tapasztalatok begyűjtésére. Ezt az időszakot a diploma megszerzésén túl is nagyon innovatívnak, kreatívnak, inspirálónak tartottam. Új funkciókkal bővültem.

A tanári diplomával régi álmom vált valóra. A megszerzett tudást, a hivatásban elmélyülve bővítettem tovább. 2023-ban szakvizsgázott pedagógus, közoktatási vezető szakon végeztem a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetemen, majd beiratkoztam a mentortanár-képzésre is.

Mindhárom képzés elvégzésében egyrészt az új ismeret szerzése motivált, valamint látva a megváltozott lelkeszszeret (lelkésztanár) hiányosságait, fontosnak tartottam a mentoraláson keresztül adható segítségnyújtás mikéntjének elsajátítását. Korunk lelkesze- a kihívásoknak, elvárásoknak eleget téve- számtalan szerepet ölt magára: lelkipásztor, építési vállalkozó, tanár, menedzser, kulturális programfelelős. Ezek a szerepek sok esetben beszippantják az embert, és ha jól alakulnak a dolgok még elbizakodott-tá is teszik. „*Mindenhez értek!*” A lelkész kontra tanár szituációban egy mentorálás alkalmával tapasztaltam azt a szerepkonfliktust, melybe belekerült a több évtizede lelkészként szolgáló tanárjelölt. Az évek alatt (lelkészként) bevésődött ismeretei alapján próbált tanítani, sikertelenül. Nehezen értette meg, hogy a hittanórán és az istentiszteleten átadott tartalom bár ugyanaz, de a módszer más. Ezek az olykor kisebb, máskor nagyobb különbségek jelentik a határvonalat az egyes hivatások között, melyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni, képezni kell magunkat.

Az oklevelet adó képzések mellett jó néhány olyan tudásbővítő programon is részt vettem, amelyek a pedagógián, hitoktatáson belül részképességeket fejlesztettek, finomították, tágitották a meglévő tudást. Lelkipásztorként bizonyos fokon nehézséget okoz, hogy minden korosztállyal szót kell érteni, ezért különösen is a hitoktatásban nagyon hasznos a szerteágazó ismeretszerzés, melyet leginkább a rövidebb akkreditált tréningek, kurzusok nyújtanak.

Ezek keretében vettem részt több alkalommal a Kett- módszert bemutató kurzuson. A Franz Kett által kifejlesztett padlókép módszert nagyon hasznosnak tartom a hitoktatásban. A gyerekek szavak nélkül, a kreativitásukon, alkotásukon keresztül mutathatják meg érzéseiket, gondolataikat, kiábrázolhatják hitüket. Fontos megjegyezni, hogy ez a módszer nemcsak gyerek, hanem minden korosztály körében használható.

Kett módszer- Padlókép (2. ábra)

Forrás: Saját szerkesztés

A „Szeretnyelvek a pedagógiában” című kurzuson tanultakat a tanár-diák kapcsolat kialakításában, váratlan fellépő sérelmes szituáció „orvoslásában” tudtam/tudom alkalmazni. A szeretnyelvek használata ebben az összefüggésben „sebtapaszként” működik. Nem bonyolódik bele a probléma gyökerének kutatásába, csupán fájdalmat csillapít. Ez különösen is jó eszköz a diákokhoz való odafordulás szempontjából. *„Odafigyelek Rád!” „Számíthatok rád!”*

Az óvodás/ kisiskolás korosztályt érintő két képzés, melyen részt vettem a „Bábozás a hitoktatásban”, illetve az „Óvodai katechézis: kérdések és lehetőségek”. Mivel minden korosztály más-más igényekkel lép fel, ezért a velük való foglalkozás is differenciálást igényel. Ahhoz azonban el kell sajátítani a megfelelő módszereket, meg kell tanulni az életkori sajátosságokat.

Bábtípusok (3. ábra)

Tanulmányaim nemcsak a mindennapi munkámban- a Hit-és erkölcstan oktatásban-nyújtanak segítséget, hanem a lelkipásztori szerepemből adódó feladatokban való helytállásban is. Iskolaügyi előadóként szolgálok a Somogyi Református Egyházmegyében, valamint a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium Igazgatótanácsának a tagja vagyok.

Reflexió

Változó világunkban elengedhetetlennek tartom az „élethosszi tartó” tanulást. Önmagunk folyamatos képzése nemcsak külső elvárás, hanem némiképp belső kényszer is kell, hogy legyen. Ez persze tudatosságot, motiváltságot és kitartást, odaszánást igényel. Felnőttként sok esetben nehezebb a tanulásra időt és energiát szánni, de a megélt tapasztalatok, a szélesebb látókör, a kíváncsiság, a tudásvágy ellensúlyozza azt. A tanuláshoz való hozzáállásunk is egy korábbi bevésődésen alapul. Aki gyerekként sikeres volt a tanulásban, annak jó élmény, flow kötődik hozzá, és felnőttként is ezt az érzést keresve ül vissza az iskolapadba és igyekszik nem lejjebb adni. Ide tartozok én is és örülök, hogy tehetem.

Felhasznált szakirodalom

Csíkszentmihályi Mihály: Flow Az áramlat A tökéletes élmény pszichológiája. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2015. p. 25-26.

Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben. (kézirat– munkapéldány)
Kaposvár: MATE, 2022.

Dr. Simándi Szilvia: Kutatások a felsőoktatásban és a felnőttképzésben. 2015. In: Eszterházy
Károly Főiskola honlapja [online] Eger: [2023.12.27.] >URL:
http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/01_simandi_04_16/index.html

Molnár Balázs- Molnár Dávid: In: targeter honlapja. [online] Budapest: [2023.12.08.] >URL:
<https://targeter.hu/motivacio/>

N. Kollár Katalin- Szabó Éva: Pszichológia pedagógusoknak. Budapest: Osiris Kiadó 2004. p.
142.

4. Önfeltáró reflexió

Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

A reflektivitás fejlesztése (NEVEL072L)

Oktató: dr. Orsós Anna

Önfeltáró reflexió saját pedagógusi tevékenységről

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Pedagógus- szakvizsga- szakirányú továbbképzés

2023/24. II. Félév

RÁHANGOLÓDÁS

Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányaim során a matematika feladatok megoldásának elengedhetetlen része volt az ellenőrzés. Igaz, hogy több időt vett igénybe a számolás, ezért jól kellett gazdálkodni a negyvenöt perccel, ugyanakkor egy dolgozat esetében bátran hátradőlhetett a diák, ha kijött a jó eredmény. Abban az esetben pedig, ha nem, az embernek el kellett gondolkodnia a “hogyan tovább-on”.

A tevékenységek ily módon történő elemzése, visszatükrözése, a folyamatokra történő reagálás az élet megannyi szegmense mellett a tanári pályán is elengedhetetlen. A pedagógus munkában való fejlődés, az elméleti és gyakorlati tudás közti összhang megteremtésének fontos eszköze a reflexió. Segít abban, hogy az új ismeretek, információk, tapasztalatok a már meglévő értékelő rendszerbe beépüljenek, így azt átszabva tudatossá, észszerűvé, átgondoltá, hatékonyá, sikeressé tegyék a pedagógus tevékenységét.

Az önelemzés a fejlődésen túl az objektív szemlélet kialakítását is szolgálja. Így elfogultság nélkül tekinthet önmagára az ember. A tanári tevékenység megannyi elemből áll össze (gyerekekkel való foglalkozás, saját pedagógus tevékenység, szerep, értékek stb.). Az elemzést használhatjuk úgy, mint a mindennapi gyakorlat része, de alkalmas az egyes elakadások felderítésére, vagy a fejlődés indikátoraként.

Amennyiben a pedagógus kompetenciáimra gondolok az ismeretátadás, a változatos módszerhasználat és a közösségépítés (konfliktuskezeléssel) az erősségeim, az empátiakészség, lelkes-tanár szerepkonfliktus és a túlzott kontroll viszont a gyengeségeimhez, a fejlesztendő területekhez tartoznak. A visszaellenőrzés, átgondolás, elemzés közel áll hozzám. Általában a legjobbra törekszem, ezért, ha porszem kerül a gépezetbe megállok és keresem a hiba okát, a megoldási lehetőséget. Fontosnak tartom - vezetőként- a kontrollt, nem szívesen adnám olyanhoz a nevem, ami nem engem tükröz, nem felel meg az elvárásaimnak, értékeimnek. Nagy a teherbírásom, szeretem a pörgést, nehezen tolerálom, ha nem tudják velem a lépést tartani azok, akik vállalnak egy megbízatást. Mivel sokszor feladatcentrikus vagyok, ezért az emberi oldalra, az együttérzésre tudatosan oda kell figyelnem. A jó szó, a pozitív teljesítmény kiemelése, a dicséret szárnyakat ad az embereknek, roppant mód ösztönző tud lenni.

A reflexió, mint eszköz hasznos nemcsak a gyengeségek feltárása, hanem az erősségek felől való gondolkozásra is. A folyamat feltétele a nyitottság, hiszen olyan kérdések boncolgatására kerül sor, melyek sok esetben már mélyen bevésődtek az ember gyakorlatába,

ezért nehezen kérdőjelezzük meg azok jogos, hasznos, célravezető voltát. Pedig a rövid és hosszútávú következményeket számba véve kiderülhet mindez. Ezek után elköteleződés kérdése, hogy valóban hajlandók vagyunk-e a cél érdekében változtatni, tovább haladni, ennek érdekében tárgyilagosan reflektálni az adott kérdésben, vagy akadnak olyan gátak, hátráltató tényezők, amelyek ezt megakadályozzák, úgymint az érzelmeink, személyiségtípusunk, tudásunk, látásmódunk, értékítéletünk, elvárásaink.

JELENTÉSTEREMTÉS

A ráhangolódásban lefektetettek figyelembevételével gondoltam végig a kérdéseket, melyek a pedagógus szerepet körbejárva segítik az önelemzést, a feltárást, a hatékonyságot.

Alapvetően sikerorientált embernek tartom magam. A siker elérése, élélése hatalmas motivációval bír számomra. Sok esetben felér egy versennyel, mely köztem és az adott helyzet, feladat között áll fenn. Tanárként sikernek tartom, ha a tanóra a terveknek megfelelően zajlik le, a diákok megértik és azonosulnak a tanultakkal, ha örülnek a megszerzett tudásnak, ha szívesen emlékeznek meg az együtt töltött évekről. Mivel hit-és erkölcs tantanítok lelkipásztorként, óraadó vallás tanárként kivételezett helyzetben érzem magam. A tanítványaimnak a családját is jól ismerem, ezért a kapcsolatunk túlmutat az intézményi kereteken. Ez segít abban, hogy a ismeretanyagot, valamint az átadás módját minél inkább rájuk szabjam. Gyakran érintünk olyan kérdéseket, melyek a gyerekeket foglalkoztatják, ugyanakkor ismerve a szülői háttérrel arra is tanítgatom őket, hogy melyek azok a bizalmi határok, melyeket nem léphetünk át, hanem otthoni megbeszélést igényelnek, hiszen nem tartoznak az iskolai közösségre.

Kudarcnak azt tekintem, amikor ez a bizalmi viszony sérül. Természetesen nálam is próbálkoznak a kamaszok, kiskamaszok a maguk dolgaival. Elmarad egy-egy házi feladat, a feladott memoriter megtanulása, vagy a kiselőadás elkészítése. Ilyenkor mindig van a tarsolyban egy jó indok, vagy ok a mentegetőzésre. Ezek a szituációk sokszor belső konfliktust okoznak számomra, mivel alapvetően szigorú vagyok és következetes, ugyanakkor nem a tantárgy, vagy a tanár megutáltatása a célom, hanem az ismeret élményszerű átadása, valamint a hitébresztés. Ezért ez olykor kompromisszum-készséget igényel. Az évek során azonban azt tapasztaltam, hogy a gyerekek érteken való kezelése kifizetődő. Megbecsülik azt a tanárt, aki megértő (bizonyos keretek között), elérhető, nyitott az irányukban, felnézhetnek rá. A gyerekekkel való kapcsolatomban mindig fontosnak tartottam a közös szabályalkotást. Azt

tapasztaltam, hogy az együtt leszögezett keretek nemcsak biztonságot nyújtanak a tanulóknak, hanem betartásuk és betartatásuk is könnyebb.

A tanítványaim jó képességű, rendezett családokból származó gyerekek. Különösebb differenciálásra nincs szükség. Az órákon így többnyire tehetséggondozás zajlik. Mivel a tananyag figyelembe veszi az egyéb tantárgyak anyagát is, ezért lehetőségem nyílik arra, hogy a hittanon tanultakat azokhoz kössem, párhuzamba állítsam velük. A diákok ezt nagyon szeretik, mert szélesebb lesz ismeretük és jobban átlátják az összefüggéseket.

Nehézséget okoz számomra a (spontán) empátia gyakorlása, beleértve a dicséretet is. Mivel a gyerekek könnyen kapcsolódnak hozzám és jól együtt tudunk működni, természetesnek tartom a jó teljesítményt. Tudatosan kell ezért figyelnem a pozitívumok kiemelésére, értékelésére. Megfeledekzem arról, hogy a sikert láthatóvá, érzékelhetővé kell tennem számukra is. Ezért igyekszem tudatni velük, hogy mennyire büszke vagyok rájuk. Itt jegyezném meg azt, hogy a kollégákkal szemben viszont mindig szárnyam alá veszem azokat a diákokat, akiket jogtalanul bántanak. Az együttérzés tehát indirekt módon megvalósul a tanulók képviselőjével. Az észrevételeim általában megállják a helyüket, mindig érkezik visszajelzés, más kollégáknak is hasonlóak a meglátásai, tapasztalatai ugyanabban a kérdésben. Két évvel ezelőtt egy kisfiút minősített autistának és ADHD- nak az osztályfőnöke- és sajnálkozott afelett, hogy “nekem jutott”- úgy, hogy én még nem is találkoztam a gyerekkel. Az első óránk zökkenőmentesen zajlott, semmit nem tapasztaltam azon kívül, hogy a többi gyerekhez képest, akiket óvodás koruk óta ismertem, sokkal szélesebb látókörrel és szókinccsel rendelkezett. Egy kicsit elevenebbnek bizonyult, de miután a szabályokat megalkottuk szépen alkalmazkodott. A véleményem azóta sem változott, sőt jelzetem az igazgató felé, hogy ha bántalom érné a tanulót, tudnia kell, hogy csak egy kis odafigyelést igényel, nincs semmi probléma vele, annak ellenére, hogy a köztudottan túlzásokba eső osztályfőnök panaszkodik rá. Az igazgató azt felelte, hogy már több kolléga is a védelmére kelt hozzám hasonlóan, ezért beszélni fog a tanárnővel.

Bizonytalanságot a lelkes- tanár szerepkonfliktus okozott, amíg nem lett tanári diplomám. Az iskolán kívül én vagyok a Nagytiszteletű Asszony. Az iskolában ezzel volt, aki nem tudott mit kezdeni. A tisztséggel járó tiszteletet megkaptam, mégis csodabogának számítottam, akárcsak az általam tanított tantárgy. Az az igazság, hogy a diákok nem tekintik másodrendűnek a tantárgyat. Számukra természetes a hittan tanulása. Hogy a valóságban hol helyezkedik el egy tantárgy a láthatatlan ranglistán az mindig attól függ, hogy az azt tanító tanár mennyire veszi komolyan saját magát és a tantárgyát.

A tanítás mindig közel állt hozzám. Ha nem a lelkész hivatás mellett köteleztem volna el magam, valószínűleg tanár lettem volna. Ma már helyén tudom kezelni mindkét szerepemet. Tudatosan választom ketté, nem keverem azokat, annak ellenére, hogy mindkét esetben ugyanaz az átadni kívánt tartalom, csak a módszer és a célközönség más.

Úgy gondolom, hogy a kor előre haladtával az ember nemcsak tapasztaltabb lesz, hanem arra is lehetősége nyílik, hogy minél több ismerettel, tudással ruházza fel magát. Másként látja az elvárásokat és a megfelelni akarást is, máshová kerül a súlypont. Korábban úgy véltem, hogy csak akkor ér valamit a munkám, ha mindenki tetszését elnyerem, ezért megszakíthatatlanul tettem a dolgomat. Mára felnőttem a feladathoz. Tudom a sorrendet, mind az emberek, mind a feladatok tekintetében. Próbálom a legjobbat adni, de tudok nemet mondani és hátra lépni, ha kell. Igazán bizalmi kapcsolatot a férjemen túl egy mentálhigiénés kollégával/ baráttal tartok fent. Az ő véleménye, meglátásai, mentorálása mérvadó számomra. Alkalom adtán a lelkész társakkal is összeülünk és átbeszéljük az iskolai dolgainkat, de rendszeres konzultációra nincs lehetőség, hiszen intézményenként felekezeti szinten egyedül látjuk el a szolgálatot.

REFLEKTÁLÁS

A kérdéseket megválaszolva a reflektív gondolkodást nagyon átfogó, hasznos módszernek tartom. Lehetőséget nyújt ugyanis arra, hogy egy adott szituáció tükrében az ember feltérképezze önmagát (mi az, amivel rendelkezik, és esetlegesen mire lenne szüksége, miben kellene fejlődnie) és új lépéseket tegyen a haladás érdekében. A tudatos reflektálás segít annak az átgondolásában, hogy mit, miért csinálunk és mi lesz a tetteink következménye. Így teremthető meg az összhang az elmélet és a gyakorlat között.

Jelen helyzetben arra kell törekednem, hogy egészséges módon jutalmazzam, dicsérjem meg a tanítványaim teljesítményét, ezáltal is motiválva őket a tanulásban, ismeretszerzésben.

A kontroll és irányítás egy kézben való tartásán is változtatnom kell. Meg kell bíznom mások odaszánásában, kreativitásában, a csapatban dolgozás előnyében, és pozitívumában. A közösen elért siker közösséget kovácsol, melyben mindenki megtalálhatja a hozzá illő feladatot. Előremutató lehetne, ha a konkrét vezetés, ellenőrzés helyett a személyes példaadásra helyezném a hangsúlyt, illetve a támogató kísérésre, mely némi szabadságot enged mások számára is.

A "SZIVÁK" kérdőív saját önelemző tevékenységem értékelésére vonatkozó kérdéseit nagyon hasznosnak találtam. Azt tapasztalom ugyanis a gyakorlatban, hogy önelemzést ugyan

végez az ember, de annak sokkal tudatosabban kellene történnie, mint ahogyan az a tanítás során megvalósul. Ennek a gyakorlatát is el kell sajátítani és be kell építeni a mindennapok rutinjába. Az elemzésre szánt energia és idő valójában megtérül, hiszen átsegít egy elakadáson, vagy kérdéses helyzeten, közben pedig az önismeretet is bővíti, fejleszti. Hatékonyá teszi az embert.

Egy következő fontos lépésnek tartanám az így szerzett ismeretek másokkal való megosztását, hogy valódi visszatükrözés is legyen. A tananyag és a gyakorlati feladatok felhívták arra a figyelmet, mennyire előremutató a reflexió alkalmazása, mely annál átfogóbb, minél mélyebb kérdéseket, mert érinteni az ember. Ezért ennek készség szintű használatára törekszem ezután.

5. Mentorlási terv

EGYETEMI HALLGATÓ 2 HÓNAPOS (10 ÓRÁS) MENTORÁLÁSI TERVE

(kiegészítve 5 óra hospitálási gyakorlattal)

(Tantárgy: Hit- és erkölcsstan)

Forrás: Kotschy, Sallai, Szőke-Milinte, 2012. alapján

A tanítási gyakorlat célja

- a szakképzettséghez kapcsolódó gyakorlati ismeretek megszerzése
- a munkahely világával való ismerkedés
- a hallgatók későbbi munkájuk hatékonysága érdekében jártasságot szerezzenek a tanítási és tanulási, illetve nevelési folyamatok értékelésében, fejlesztésében
- a tanárrá váláshoz szükséges tapasztalatok megszerzése
- segítő, támogató személy jelenléte, példaadása

	TEVÉKENYSÉG	FELADAT	DOKUMENTUMOK/EGYÉB
-1.	Kapcsolatfelvétel a gyakorlati helyet biztosító intézmény (mentor) és a felsőoktatási intézmény között	<ul style="list-style-type: none">❖ Az egyetem elvárásainak, támpontoknak, alappilléreknek <i>szerződésben</i> rögzítése, konzultációs csatorna kialakítása a mentor számára. Egyéb dokumentumok bekérése.❖ <i>A mentori támogató kapcsolat kereteinek meghatározása.</i>❖ <i>Követelmény:</i><ul style="list-style-type: none">• 5 óra hospitálás az első félévben• 10 óra tanítási gyakorlat (tanmenet szerint) a második félévben• Vizsgatanítás szervezése a 10. tanítási órára	<ul style="list-style-type: none">❖ <i>Hivatalos dokumentáció elkészítése</i> az egyetem, a fogadó intézmény, mentor között.❖ <i>Egyéb szükséges dokumentumok beszerzése</i> (pl.: orvosi igazolás)

0.	Megismerkedés	<ul style="list-style-type: none"> ❖ A hivatalos találkozó szervezése. (igazgató, mentor, mentorált) ❖ Személyes találkozási lehetőség biztosítása (mentor, mentorált) (személyes megismerkedés, bizalmi légkör kialakítása, a szokásrendszer, rejtett tantervi rész ismertetése, első benyomások megszerzése) ❖ Intézménnyel való közös megismerkedés 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Intézményi dokumentáció megismerése (pl.: SZMSZ, pedagógiai/nevelési program) ❖ Kollégák megismerése ❖ Tanári szerepbe való behelyezkedés (Mivel a hallgató a gimnázium alkalmazottja volt, így ezen a ponton a hangsúly az új, tanári szerepbe való behelyezkedésére esett.)
1.	A hallgató meglévő tudásának feltárása	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eszközök: beszélgetés, kérdőíves felmérés, korábban készített tanulmány/-okon keresztül 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kérdőív ❖ Tanulmányok
2.	A hallgató fejlődési céljainak tisztázása	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Személyes szükségletek, igények feltárása ❖ A szakmai fogások/ismeretek/tudás elsajátítása (lekipásztori szerep tanárszereppel való kibővítése a kettő szétválasztása) ❖ Fejlődési terv közös megvitatása 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ SWOT analízis ❖ Fejlődési terv ❖ Diagnosztikus értékelés ❖ Reflexiók beszélgetés
3.	A mentorálás folyamatának előkészítése/	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tanítandó csoport bemutatása ❖ Az előző anyagok megismerése, ❖ Mintaterv átadása, ❖ Óralátogatás megbeszéléssel (5 óra) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mentorálási terv ❖ Óraterv ❖ Óralátogatási jegyzőkönyv

	megtervezése		❖ <i>Óra értékelőlap</i>
4.	A tanórák a mentor támogatásával a mentorált produktumaként kell, hogy megvalósuljanak.	<ul style="list-style-type: none"> ❖ A mentor, mint hatékony vezető megjelenése. (A mentori folyamat minden szakasza más-más vezetői attitűdöt kíván. Kezdetben kedvező lehet az autokratikus stílus, hiszen a jelölt ekkor még több támpontra, támogatásra, útmutatásra szorul. Majd az egyre nagyobb gyakorlat birtokában, mind több szabadságot kaphat, mely nemcsak a demokratikus, hanem a laissez fair stílus „megengedésében/ráhagyásában” nyilvánulhat meg.) ❖ Feladatok kijelölése ❖ Részletes terv ❖ Részletes óravázlatok ❖ Határidők kitűzése ❖ Értékelési szempontok ismertetése ❖ További célok kijelölése 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Mentorálási terv</i> ❖ <i>Óravázlatok</i> ❖ <i>Értékelőlap</i> ❖ <i>SWOT analízis</i>
5.	A hallgató és a mentor rendszeres megbeszélései	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Konzultáció hetente, illetve a hallgató igényei szerint (Lehetőséget nyújtanak az ösztönzésre, korrigálásra, fejlődésre, kreatív ötletek megfogalmazására, önreflexióra. Hasznos a hallgató által készített óratervre való jegyzetkészítés, így a mentor pontos visszajelzést adhat. Kéthetes gyakorlat során célszerű az idő rövideje miatt minden nap tartani egy rövid konzultációt, megvizsgálni azt is, hogy a kitűzött fejlesztési célok nem kerültek-e ki a fókuszról? A megbeszélés eredménye, haszna a következő tanórán lemérhető, ellenőrizhető.) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Mentori napló</i> ❖ <i>Feljegyzés</i>
6.	A gyakorlat lezárása a vizsgatanítás	<ul style="list-style-type: none"> ❖ A tanult tudás és a megszerzett tapasztalat ötvözése ❖ Óraszervezés szabályainak betartása ❖ Óraterv/- vázlat megvalósítása ❖ Értékelési szempontok megismerése, szem előtt tartása ❖ Tanári kompetenciák, szerepek 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Óraterv/- vázlat</i> ❖ <i>Értékelőlap, szempontsor</i> ❖ <i>Feljegyzés</i> ❖ <i>Óralátogatási jegyzőkönyv</i>

		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Szerephez kapcsolódó attitűdök, képességek: nevelői magatartás, érzelmi kontaktus, kapcsolatteremtés, metakommunikáció, ismeretátadási beállítottság, konfliktuskezelés ❖ A lelkes- tanár szerepek közötti szerepkonfliktus tisztázása, feloldása 	
7.	A vizsgatanítás értékelése (szem előtt tartva az egész gyakorlatot),	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Korábban ismertetett értékelési szempontok szerint ❖ Fejlesztő értékelés, reflexió ❖ Építő Kritika ❖ Tanácsadás, javaslatok ❖ „Én üzenetek”- mentor részéről ❖ Folyamatos kommunikáció ❖ Rávezető kérdések ❖ Hallgatói önreflexió ❖ Érzések, tapasztalatok megfogalmazása 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Szempontsor ❖ Értékelőlap ❖ Feljegyzés ❖ Jegyzőkönyv ❖ Hivatalos dokumentáció
8.	Adminisztráció	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Az egész gyakorlat alatt. ❖ Ismeretek, tapasztalatok, támpontok, tanácsok feljegyzése ❖ A hivatalos rész lezárása- mentori adminisztrációval zárul ❖ Hallgatói feljegyzés a továbbhaladás szempontjaival, lehetőségeivel 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hivatalos dokumentáció ❖ Hallgatói feljegyzés

MEGVALÓSULÁS

A mentori feladat végzése jelentős terhet, felelősséget ró a mentortanárra. Tudatos felkészülést és ráhangolódást kíván, hiszen a mentor személyisége nagyban befolyásolja a hallgatót a pedagógus szerepről alkotott kép kialakításában.

A mentorálás egy fejlődési folyamat mindkét fél számára, nemcsak a hallgatót formálja, hanem a mentort is. Személyes tapasztalatom a folyamat során, hogy csak előre lefektetett keretek között szabad a mentor számára ismert hallgatót kísérni. Fontos a szerepek meghatározása

és a szerepek határainak megtartása. A kollégám nehezen helyezkedett bele a diák szerepbe. Továbbá lelkeszi tapasztalatiból kiindulva tervezte az óráit, többször rutinszerűen próbált eljárni, nem húzott határt lelkeszi és tanári szerepe közé sem. A szerepkonfliktus eredménye az lett, hogy tanórái az ifjúsági foglalkozás és a hit-és erkölcsstan óra keverékévé váltak.

A hallgató a tanítási gyakorlatot közepes eredménnyel végezte el. Elmondása szerint sokat tanult a mentorálás során és a megszerzett tapasztalatokat igyekszik a későbbiekben tudatosan alkalmazni.

A bemutatott tanítási gyakorlat pozitív hozadékaként könyvelhető el, hogy a kollégával továbbra is szakmai kapcsolatban maradtunk és segítjük egymás munkáját. Úgy vélem, hogy az utókövetés minden esetben hasznos volna.

6. A saját tanulási stílus felmérése a David Allen Kolb-féle tanulási ciklus alapján

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Sajátos pedagógiai, pszichológiai ismeretek és módszerek (NEVEL556L)

Oktató: Komlósi Veronika Júlia

A saját tanulási stílus felmérése a David Allen Kolb-féle tanulási ciklus alapján

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2021/22. II. félév

A SAJÁT TANULÁSI STÍLUS FELMÉRÉSE A DAVID ALLEN KOLB-FÉLE TANULÁSI CIKLUS ALAPJÁN

1. A tanuló bemutatása

Az általam választott gyermek 7. osztályos tanuló egy városkörnyéki általános iskolában. Egyéni vállalkozó édesapa és önkormányzati dolgozó édesanya második fiú gyermeke. Általános iskolai tanulmányait nem a nevezett intézményben kezdte, hanem a város egyik felekezeti iskolájában. 5. osztályban történt a váltás. A gyermek elmondása szerint osztálytársai és a tanárok is „piszkálták”, minden helyzetből vesztesként került ki. Ellehetetlenítették.

Közel két év együtt töltött idő tapasztalataként elmondható, hogy a tanuló semmilyen specialitással nem terhelt, nem „rosszcsont”, egyszerűen nagyon érzékeny. Szülei rendkívül szigorú elvárásokat támasztanak vele szemben, ugyanakkor nincs tisztában a határaival, mivel minden földi jóval ellátják. Saját elmondása szerint játékfüggő, időbeosztását ennek veti alá. Jó képességű tanuló, de feladatai sokszor hiányosak, a tanulással elsajátítható ismereteknek híján van. Nagyszájú, igyekszik uralni a teret, ahol van- akár a tanóra beszélgetős, kötetlenebb részét is- különben könnyen megsértődik. Sokszor forr körülötte a levegő. Nincs helyes önreflexiója. A keményebb fiúknak könnyen prédájává válik, ezért inkább a lányok társaságát keresi.

2. A tanulási környezet

Mind az iskolában, mind otthon biztosítottak a tanulás megfelelő körülményei. Az osztálylétszám 18 fő, a tanárok jól felkészült, gyermekközpontú pedagógusok. A két párhuzamos osztály egymással jó kapcsolatot ápol, hiszen alsó tagozaton egy osztályt alkottak. A tantermek okos-eszközzel felszereltek, a tantárgyakat szak tantanteremben tanítják.

Otthon külön szobája van. Nem szabnak rá különösebb feladatokat. „A tanulás az első!” Mivel a szülei nagyon elfoglaltak, nincs különösebb kontroll felette. Megbízna benne, hogy nem tölti a tanulás helyett játékkal az idejét. Mivel azonban számára első a játék, kicsúszik a kezéből az idő, és késő estébe futva próbálja visszanyerni az elpazarolt időt. Sokáig van ébren. Kipihenetlen.

3. A tanulási teszt¹, annak értékelése

LSI (Life Style Inventory) / Tanulási módok	A	B	C	D
1. TANULÁS KÖZBEN:	saját élményeim foglalkoztatnak 3	erősen figyelek (jól kinyitom a szemem és a fülem)	szeretek elmerülni a gondolataimban 4	szeretem csinálni is azt, amit tanulok 1

¹ https://vik.wiki/images/3/3a/Memokleszek_kerdoiv_2.pdf

		2		
2. AKKOR TANULOK A LEGJOBBAN , AMIKOR:	benyomásaimra és megérzéseimre hagyatkozom 2	mindent alaposan megnézek és meghallgatok 4	a logikus gondolkodásra támaszkodom 3	keményen dolgozom a sikerért 1
3. AMIKOR TANULOK:	érzékeim kiélesednek és reakcióim felfokozottak 2	csendes és visszafogott vagyok 4	hajlamos vagyok kikövetkeztetni a dolgokat 1	felelősnek érzem magam a dolgokért 3
4. AMIKOR TANULOK, FŐLEG:	a saját tapasztalatomból 4	szemlélődés útján 3	saját általános következtetéseimből 2	cselekvés által 1
5. TANULÁS KÖZBEN:	nyitott vagyok az új tapasztalatokra 4	minden oldalról megvizsgálom a dolgot 3	szeretem elemezni, felbontani a kérdést 1	szeretek mindent kipróbálni 2
6. AMIKOR TANULOK, FŐLEG:	spontán (ösztönös) vagyok 1	a megfigyelő szerepét játszom 4	a logikára támaszkodom 3	a tettek és a tények embere vagyok 2
7. AKKOR TUDOK A LEGJOBBAN TANULNI, AMIKOR:	másokkal együtt vagyok 1	saját megfigyeléseket végzek 4	ésszerű elméletekkel dolgozom 3	próbálkozhatok és gyakorolhatok 2
8. TANULÁS KÖZBEN:	személyes ismerősömmé válik az, amivel foglalkozom 3	cselekvés előtt bizonyos felkészülési időre van szükségem 2	az elveket és eszméket kedvelem és keresem 1	látni akarom, mi az eredménye annak, amit csinálok 4
9. AKKOR TANULOK LEGJOBBAN , MIKOR:	hangulataimnak adom át magam 4	megfigyeléseimből indulok ki 2	saját elképzeléseimet követem 1	kedvemre kísérletezhetek 3
10. AMIKOR TANULOK, AKKOR:	mindent elfogadok 4	fenntartásaim vannak, gyanakvó vagyok 1	ésszerűen gondolkodom, érveket keresek 2	felelősséggel választok, döntök 3
11. AMIKOR TANULOK, ÁLTALÁBAN:	nem tudok közömbös maradni 4	szeretek mindent ellenőrizni („hiszem. ha látom”) 3	magasabb szempontból értékelem a dolgokat 2	a cselekvéses, aktivizáló módszereket kedvelem 1

12. AKKOR TANULOK A LEGJOBBAN , AMIKOR:	fogékony, befogadó és elfogulatlan vagyok 1	óvatos, elővigyázatos vagyok 3	a fogalmakat elemzem 4	gyakorlatias vagyok 2
Oszlopösszeg: Tanulási mód:	A (érzékelés, élmény, érzés, átélés, konkrét tapasztalat) 33	B (szemlélés, szemlélődés, tudatos megfigyelés, reflexió) 35	C (gondolkodás, következtetés, elvont fogalomalkotás) 27	D (csinálás, végrehajtás, aktív kísérletezés, ellenőrzés) 25

A teszt kitöltése során a tanulónak vízszintesen haladva soronként 1-től 4-ig kellett értékelni a válaszlehetőségeket. 4-es a leginkább jellemző, 1-es a legkevésbé. A teszt értékeléséhez a függőleges sorok összeadására van szükség. Ebből derül ki, hogy a tanuló: A, B, C, vagy D jellemzőkkel bír leginkább, és melyek a fejlesztésre szoruló területek.

A tanulóra leginkább jellemző a „B” TUDATOS MEGFIGYELÉS

„A tanulásnak ebben a szakaszában az emberek különböző nézőpontokból közelítik meg és értelmezik a helyzeteket. Tanulási helyzetben ön valószínűleg türelmes, tárgyilagos és gondos megállapításokat tesz, de nem szükségképpen vállalkozna bármilyen cselekvésre. Véleményalkotásában főleg saját gondolataira és értékeléseire támaszkodik.

Röviden: Tanulás megfigyelésből, meghallgatásból, megtekintésből, olvasásból.

- Ítéletalkotás előtt gondos megfigyelés.
- Különböző távlatokból szemlélni a dolgokat.
- A dolgok értelmét, jelentését keresni, megfejteni.”²

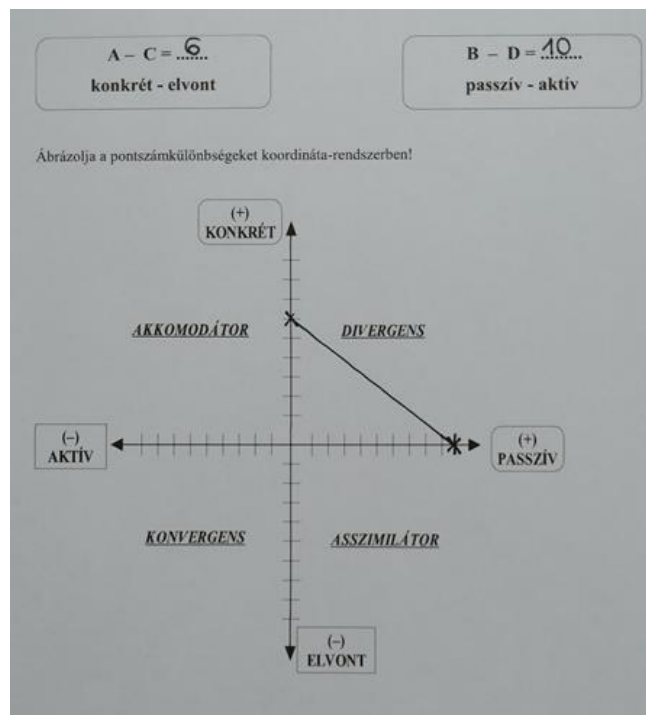
A tanulónak határozott véleménye van, melyet a begyűjtött információkra alapoz. Könnyen hangot ad (reflektál) elgondolásának. Ahogy a teszthez írt értékelésből is kitűnik ismeretei nem tanult tudáson alapulnak, hanem az aktuális információáramlásnak engedve nyilvánul meg. A szemlélődés, megfigyelés, kritikai hozzáállás, értelem keresés helytálló. Megjegyzésként a teszt aljára írta: „*Tanulás közben többször oda is és nem is figyelek.*” Gyakran elkalandozik a figyelme.

A teszt alapján kitűnik, hogy a tanuló erősen magában hordozza a „B” tanulási típus mellett az „A” tanulási típust is. Könnyen enged hangulatának, hagyatkozik érzéseire, az átélés fontosságára. Nem igazán tesz erőfeszítést az elvárt tanulás terén. Értelme révén, tapasztalati úton sok mindent befogad, de nem szerez leülepedett, tárgyi tudást. Az általános felfogás szerint ő az a gyermek, akinek vagy szerencséje van a számonkérésnél, vagy nem. Igazi kis kalandor. Abból a tudásból él, ami „utoléri”. Magas az érzelmi intelligenciája, mely az átélt élményekből, megélt mintákból, tapasztalatokból, alkotó tevékenységből, érzelmi megérintettségéből fakad. Amennyiben ezt tesszük hangsúlyossá, és erre támaszkodva

² https://vik.wiki/images/3/3a/Memokleszek_kerdoiv_2.pdf

próbáljuk a tanulásban gondolkodásra, következtetésre, fogalomalkotásra, cselekvésre, aktivitásra sarkalni eredményt érhetünk el. Véleményem szerint nagy kreativitással rendelkezik, mely elvi szinten ugyan tetten érhető, de nem váltja apró pénzre. Begyűjti az ismeretet, de nem dolgozik meg vele, következtetés, kísérletezés, ellenőrzés lemarad. Nem szán rá időt!!!

A teszt értelmezését a következő koordináta-rendszer is segíti. Hűen tükrözi az előzőekben leírtakat. Határozott kiállás, konkrét vélemény- mely sokszor divergens- ugyanakkor passzív, nem cselekvő. Mivel azonban tanulásában az érdeklődés, szemlélődés tetten érhető, ebből kifolyólag a passzivitása aktivitássá tehető.

4. Reflexió

A tesztet az egész csoport kitöltötte. Kitöltés után a tanulókkal is értelmeztük, és megvizsgáltuk, hogy mennyire mutat valós képet tanulási szokásaikról. Természetesen a diákok tanulási szokásai nem ennyire sablonosak (A, B, C, vagy D). Igazából több jellemzőből tevődnek össze. A teszt haszna abban áll, hogy mind a tanuló, mind a tanár egy képet kaphat arról, hogy mik a hiányosságok, negatívumok, mik az előnyök, pozitívumok? Merre lehet a hatékonyság jegyében elindulni? Jelen esetben a kreativitásra, megfigyelési készségre támaszkodnék, hiszen ez az erőssége és ebből kiindulva fejleszteném a többi készséget. Érdekltté kell tenni a tanulásban.

A gyermekek siker orientáltak, és ha megtapasztalják a sikert, akkor újra és újra át akarják élni. Ha a tanulás terén tapasztalják meg, akkor tesznek azért, hogy ott éljék át újra.

7. Az ifjúkori identitásfejlődés bemutatása

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Az ifjúkor pszichológiája (NEVEL151L)

Oktató: Klinger Csilla

Ifjúkori identitásfejlődés bemutatása az *Együtt kezdtük* című film alapján

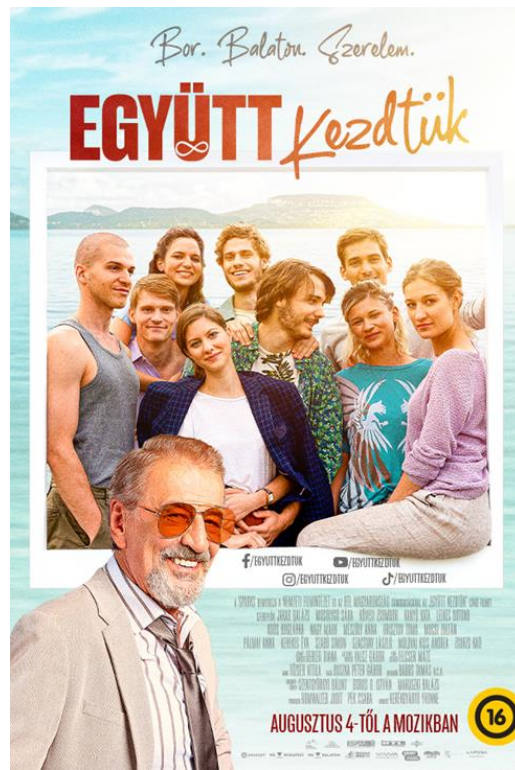
Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2023/24. I. félév

Ifjúkori identitásfejlődés bemutatása az *Együtt kezdtük* című film alapján

- ... ahogy Ádi megéli...-

Huszonöt évvel ezelőtt érettségiztem a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumában. Az Alma Mater és a „Pataki Szellem” nyomot hagyott a pataki diákok életén. Az „egy tőhöz” tartozás érzése hosszú évtizedek után is változatlan marad. A pataki diák, pataki diák marad, amíg él, tegye azt bárhol a világon. Segítik egymást, szemmel tartja az idősebb a fiatalabbat. A film, amelyet választottam gimnáziumi éveimet eleveníti meg. Emlékeket idéz, egy- egy karakterében saját osztálytársaimra ismeretem rá.

A FILM BEMUTATÁSA

A film a 12. b osztály testnevelés órai jelenetével, majd érettségi bankettjével kezdődik, ahol megismerkedhetünk a különböző karakterekkel: az eminens, visszahúzódó fiúval; a csibészekkel; a mindig középpontban lévő lánnyal; a lázadóval, azzal, aki mindig kitűnik; a tanárgyerekekkel; a rosszfiúval; a balekkel, akit mindig befolyásolnak és rászédnek a többiek, a segítőkész barátnővel. Egymással való viszonyuk is jól körvonalazódik már a film elején. Vannak, akik járnak egymással, akik csak vágynak rá, de akadnak jó haverok, és olyanok is, akik a körön kívül maradnak.

Majd eltelik tíz év, melyben alig találkoznak. Egyen- ketten tudnak ugyan egymásról, de mindenkit másfelé sodor az élet. Aztán az egyikük esküvőjének alkalmából a régi osztály, ellenségek és szerelmek újra együtt töltenek egy hétvégét egy balatoni panzióban. A testnevelő tanár lánya megy férjhez gimnáziumi szerelméhez, aki leendő apósára tett első mély benyomás óta sem vált ideális férjjelöltté a tanár úr szemében. Persze semmi sem úgy alakul, ahogy azt tervezték. Ez a találkozás azonban arra pont jó, hogy kitörjön pár botrány, megpróbáljanak elcsábítani hű szerelmeseket, hazudjanak, őszinték legyenek, igyanak, szórakozzanak, és egy komoly, sorsfordító pillanatot éljenek át együtt.

Az újratalálkozás központi eseménye az esküvő, mely az osztálytársak megérkezésével kezdődik. Nagyjából kirajzolódnak az elmúlt tíz év történései. Deák (Gergely) szülésznőgyógyász lett (véletlenül értesül a menyasszony titkáról) Még mindig visszahúzódo, csendes fiú. Nóri és Benett együtt élnek. Benett még mindig zenél, de a vágyott hírnév nem jött el az életében. Nóri rajongásig szereti, de meglehetősen kocka, rend- és tisztaságmániás gondolkodásával nem tud a fiú művészi életszemléletével azonosulni. A menyasszony, Juli apja szeme fénye- titokban már egy kis életet hord a szíve alatt. Tíz év alatt sem szeretett ki Renátóból. A vőlegény, Renátó leendő apósa szemében egy lúzer, valójában azonban a legszeretőbb és legragaszkodóbb, mély érzésű fiú, ami szerelme jelenlétében többször is kiderül. Gigit, aki mindig lázadó és különc lány volt megedzette az élet. Édesanyjával együtt neveli kislányát. Gondoskodó, szerető szülő lett, de itt még mindig bohókás arcát mutatja, a gyerekről nem beszél a többieknek. Franciska, a mindig csinos, okos tudatos lány külföldi befolyásos barátjával érkezik. Talán nem ő az igazi, de az érvényesülés útja lehet... Marci az elmúlt években külföldön próbált szerencsét. Álmai nem valósultak meg, pultos fiúként dolgozik, bár az a hír járja, hogy ő a bártulajdonos. Az itthon töltött idő és a nagyapjától hátrahagyott Balaton felvidéki szőlőbirtok és a kis füzetben összegyűjtött tudás arra sarkallja, hogy megvalósítsa önmagát. Franciska névvel, neves bort készít, mely elhozza számára a hírnevet és a szerelmet is.

Az általam választott szereplő a „komisz rosszfiú”, Ádi. A kopasz, tetovált, fülbevalós, harsány srác egy örök ifjú, a lazaság példaképe. Semmit sem változott az elmúlt tíz év alatt. Fekete Audival érkezik. Élces megjegyzéseivel azonnal felveszi a fonalat, mindenkinek tud mit mondani, mintha tegnap találkoztak volna utoljára. Folyamatos beszélései ellenére azonban nagyon kedvelik a többiek. A fiúk vevők a régi csínytevések felelevenítésére, a lányok a felemás bókokra. Ilyennek fogadták el és most nyugtázzák, hogy semmit sem változott. Ugyanakkor meglehetősen titokzatos, zárkózott jellem. Amit megmutat magából, csak a

látszat. „Vagány, menő, sérthetetlen fiú vagyok.” Közben pedig tele van gátlásokkal, hiányokkal, a be nem teljesült szerelem érzésével, a rossz döntések következményeivel, a jövő reménytelenségével, csalódottsággal. Nem tartozik senkihez, arra csapódik, amerre az élet sodorja. Tartós szívbetegsége ellenére titokban drogozik. Az volt osztályból Marcihoz áll a legközelebb. Még mindig vonzódik diákkori, plátói szerelméhez a házasságkötésre készülő Julához. Ennek most, az esküvő előtti napon adja először jelét, amikor megpróbálja a lányt megcsókolására.

A vőlegény ezt nem hagyja szó nélkül, neki esik volt osztálytársának. Ez a jelenet jelenti egyben a film csúcspontját, ugyanis Ádi rosszul lesz és Deák lélekjelenlétének köszönhető, hogy életben marad. Korházba kerül, felépül és megpróbálja rendezni addigi élete eltitkolt, felelőtlen cselekedetét. Elmegy Gigihez, hogy megismerkedjen a kislányával. Új szerep, új élet vár rá, melyhez haladéktalanul fel kell nőnie. Édesapa lett.

A film a kapcsolatok rendezésével zárul, persze hagy némi szabadságot a néző számára is...

ÁDI IDENTITÁSFELJŐDÉSÉNEK ELEMZÉSE

A film a serdülőkor és a fiatalkor közötti átmenetet mutatja be. Így talán jobban nyomon követhetőek a korosztályra jellemző sajátosságok, az identitásfejlődés és a korcsoportra vonatkozó feladatellátás is.

Erikson a fejlődést egy életen át tartó folyamatnak tartotta, mely krízisek sorozataként írható le. Személyiségünk összetevői a társas interakciók során nyerik el végső formájukat. Minden fejlődési korszaknak megvan a maga krízise, amelyet a személynek meg kell oldania, hogy tovább tudjon haladni.³

Erikson nyolc életkorciklusa közül az ötödik és a hatodik az, melyeket figyelembe kell vennünk:

5. *korszak*: serdülőkor. Krízis: identitás – szerepkonfúzió. Kedvező kimenetel: egységes, önálló énkép. Kedvezőtlen kimenetel: identitásdiffúzió, kriminalitás.⁴

³Pécsi Tudományegyetem honlapja. [online] Pécs:[2023.10.23.]> URL: https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorbort-gyermekekmegism/32_a_pszichoszocilis_fejlds_elmlete.html

⁴Pécsi Tudományegyetem honlapja. [online] Pécs:[2023.10.23.]> URL: https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorbort-gyermekekmegism/32_a_pszichoszocilis_fejlds_elmlete.html

Erikson tanítványa, Marcia tanára elméletét alapul véve négy identitás állapotot különböztetett meg: érett identitás (van krízis, van elköteleződés), moratórium (van krízis, nincs elköteleződés), korai zárás (nincs krízis, van elköteleződés), identitás diffúzió (nincs krízis, nincs elköteleződés)(PPT- Klinger Csilla)

Ádi jellemét megfigyelve, semmiképpen nem rendelkezik sem érett identitással, sem a korai zárás nem jellemző rá a film elején. Moratórium szakaszában van, lézeng, próbálkozik, nem igazán tudja, hogy mit kezdjen magával, csak úgy megtörténnek vele a dolgok. Identitásának krízisét éli át. Nagy szabadság, bizonytalanság jellemzi, amely általában szomorú véget ér.

Rotter külső-belső kontroll modellje szerint a szereplőnk egy külső kontrollos személyiség, melynek jellemzői: nincs ráhatása a vele történetekre; rajta kívül álló dolgok befolyásolják életét (sors, szerencse, hatalommal bíró tekintélyszemélyek); kevésnek gondolja magát helyzetének megváltoztatásához; önszabályozása alacsonyabb (alkohol-drogfogyasztás); kevésbé hatékony a problémamegoldásban; hajlamos a felelősség alól kibújni; gyakrabban szorong, rosszabb a hangulata (megpróbálja leplezni). A belső kontrollos ember mögött megfelelő példa áll (szülő, felnőtt), bátorító közeg veszi körül, pozitív visszajelzéseket kap, következetesek vele szemben, biztosítják számára az autonómiát, ugyanakkor megtanulja a felelősségvállalást. (PPT- Klinger Csilla) Így a mindennapi életben hatékonyabb: jobb a teljesítőképessége; függetlenebb, dominánsabb, meggyőzőbb; magasabb az önértékelése; önszabályozása kifinomultabb.⁵

Két krízis is mutatkozott Ádi életében- az életkori sajátosságokon kívül- a két ciklus határán a gyermeke születése, melyről tudomást sem vesz, tagadja, valamint a film végén a halál közeli állapot. Ha a második nem következik be, talán identitás diffúzióba süllyedt volna. Tagadja az életét, nem dönt semmilyen szerep mellett, örökre fiatal srác szeretne marad. Bár véleményem szerint sokat őrlődik magában. „Bárcsak korábban megtettem volna!”

6. *korszak*: fiatal felnőttkor. Krízis: bensőségesség – elszigetelődés. Kedvező kimenetel: szoros, tartós kapcsolat, pályaalköteleződés. Kedvezőtlen kimenetel: szociális elszigetelődés, magány. A fiatal felnőttkorban meghaladjuk énes korszakunkat, ez az érett párválasztás időszaka. „Azok vagyunk, amit szeretünk”.⁶

⁵Pszichoforyou honlapja. [online] Budapest: [2023.10.25.]> URL: <https://pszichoforyou.hu/kulso-kontroll-belso-kontroll/>

⁶Pécsi Tudományegyetem honlapja. [online] Pécs:[2023.10.23.]> URL:

Ádi kapcsolatai fiatal felnőttként felszínesek. Látszólag könnyen kapcsolódik, hamar a közösség középpontjába kerül, de nincsenek igazi barátai. Az aktuális haverok veszik csak körül, akikhez érdekből csapódik. Gimnazista barátságai is csak nosztalgikus lábakon állnak. Családjához való viszonya másodlagos, nem említi őket. Valójában elszigetelten él.

A korra jellemző helyes szemlélet az intimitás megvalósítása az izolációval szemben. (PPT- Klinger Csilla) Ádiról elmondható, hogy nincs tartós intim kapcsolata. Alkalmi partnerei vannak, akik csak az élvezet tárgyai számára, női mivoltukat nem tiszteli, csak dicsekszik a maga lehengerlő stílusával. Kötődést nem alakít ki. A következményeket nem vállalja fel (saját lánya). Valószínűleg nincsenek megfelelő minták előtte. Az önismeret, empátikus viselkedés nem a sajátja. Álarcot visel.

Az elköteleződés többi területén is hiányosságai vannak. Ugyanis nem csak a párválasztás, hanem a pályaválasztás, az önálló világkép kialakításának is az ideje az ifjúkor. Nyilvánvaló, ahhoz, hogy az ember megfussa a pályáját, szükség van a szélsőségekre, a szárnypróbálgatásra is, de célba kell érni, meg kell érkezni. A moratórium jó esetben az érett identitás előszobája. Probléma akkor vetődik fel, ha nincs elköteleződés, csak beleragadás.

Ádi az egyetlen szereplő, akinek a mindennapjairól, arról, hogy mit csinál, nem tudunk semmit. Hivatást nem választott. Csak azt látjuk- az autóról, a drogról- hogy bejött neki az élet. A szükségleteit fedezni tudja. Ez persze nem jelent elégedettséget számára.

Piaget azt mondja, hogy a fiatalkor gondolkodási mechanizmusát a formális- operatív gondolkodás jellemzi. Ez azt jelent, hogy ebben a korban alakul ki az a képesség, hogy az ember valamiről absztrakt módon tudjon gondolkozni. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a fiatal a múltbeli történéseket egységbe foglalja, és saját értékrendszere alapján kijelölje jövőjének irányát.⁷ Meghatározásra kerülnek azok a sarokpontok, értékek, amelyekhez a továbbiakban szabja magát. Ezek az értékek biztonságot adnak, stabilitást, keretet, útmutatást nyújtanak. Ebben a folyamatban pl.: a hitnek koordináló szerepe lehet. Az ember követendő értékein csak akkor változtat, ha életének alappillérei változnak.

A PPT útmutatása szerint a stressz kezelésre is hatással van kötődés milyensége, vagy hiánya. A szereplő esetében azt látjuk, hogy nem tud segítség, ventilálás nélkül megküzdeni a nehézségeivel. Vágyik a gyengédségre, az érintésre- néha jut is neki belőle- de igazi kötődések

https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorbort-gyermekmegism/32_a_pszichoszocilis_fejlds_elmlte.html

⁷ Egyetemi jegyzet, Károli Gáspár Református Egyetem HTK Bp. 2021. p. 25.

nélkül csak a sóvárgás az osztályrésze. (Szinte koldulja a szeretetet, az érintést.) A szívbetegségre kapott gyógyszer szedése mellett alkoholt fogyaszt, kábítószerrel él. Elfolytja érzéseit, talán tart a visszautasítástól, ami be is igazolódik.

Ádiban több van, mint amit elért. Ennek oka a családi szocializációban, valamint annak vélhető hiányában keresendő. Eredményes családi szocializáció esetén a serdülő a kortárs csoport megválasztásában, majd a fiatal az elköteleződés alkalmával valamelyest a családi értékrendszert érvényesíti, az onnan hozott példákat, jó gyakorlatot beépíti, saját szűrőjén átengedi.

Ádi nem látott követendő jó példát. Mindig a saját tapasztalati alapján érvénysült. Meghatározó volt számára a kortárs csoport, az abban betöltött szerepe. Vágyik a másra, a jobbra, de csak fut az események után. A jellemében igazi változást a rosszullete hoz. Megpróbál abból is viccet csinálni, de egyben megtapasztalja élete korlátait. A gimnáziumi éveknek vége, a többiek döntést hoztak az életükről, ő következik. Az élet-halál krízise a felelősség, az elköteleződés irányába döntötte el a mérleg nyelvét. Az esküvő után felkereste Gigit és a kislányát. Az érett identitás kialakulásának irányába mozdult el. Története pozitív irányba változott. Érdekes módon a támogatást az immár fiatal felnőtt kortárs csoporttól kapta meg.

REFLEXIÓ

Minden gimnáziumi osztályban fellelhetők az Ádi típusú figurák, akik kitűnnek cinikus beszólásaikkal, csajozós szövegükkel, állandó poénkodásukkal, laza jellemükkel. De az az igazán megdöbbentő, ha tíz év elteltével is ugyanezt a stílust hozzák.

Mit hozunk magunkkal? Mi van a zsákban, amit a szüleink munícióként a hátunkra raktak? Milyen felnőtt válik belőlünk? Ki vagyok én? Melyek a számomra fontos értékek? A megélt krízisek/ fordulópontok nyomán lehet ezekre a kérdésekre választ adni. A krízissel bátran szembe kell nézni, mint a mesében, vagy a számítógépes játékban a próbatétellel, hiszen az adja az edzettséget, a következő szintre lépés lehetőségét. A dolgok mélyére kell menni, keresni kell a megoldási lehetőségeket, vonatkozzon az szerelemre, pályaválasztásra, világgép kialakítására.

Az a fiatal, akinél a krízis nem mutatható ki, nem tesz fel magának kérdést majdani lehetőségeivel kapcsolatban, és nem végez feltáró tevékenységet, benne marad a spirálban. Az a kérdés, hogy az ilyen halogatók számára mekkora krízisnek kell jelentkeznie ahhoz, hogy felfigyeljenek rá?

Ádi életében az utolsó pillanatban jött el a fordulat. Hogy új életébe, új szerepébe miként tudott behelyezkedni azt a néző fantáziájára hagyta a rendező, sugallva a pozitív végkifejletet. Mindenesetre a feladat adott lett számára. Ha kicsit megkésve is, de igyekezzen jobb édesapja lenni gyermekének, mint amilyen szülei neki vannak, hogy kislánya biztos kötődéssel, bátorítással, stabil háttérből lépjen majd ki a világba a belső kontrollosok magabiztosságával, érett identitású felnőttként.

Felhasznált irodalom

Pécsi Tudományegyetem honlapja. [online] Pécs:[2023.10.23.]> URL:
https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorbort-gyermekmegism/32_a_pszichoszocilis_fejlds_elmlete.html

Pszichoforyou honlapja. [online] Budapest: [2023.10.25.]> URL:
<https://pszichoforyou.hu/kulso-kontroll-belso-kontroll/>

Egyetemi jegyzet, Károli Gáspár Református Egyetem HTK Bp. 2021.

PPT- Klinger Csilla

8. Erikson pszichoszociális és Fowler hitfejlődés szakaszai

Forrás: Siba, Lászlóné, Pángyánszky, 2019.; Meskó; Klinger 2024. alapján

	Erikson pszichoszociális szakaszai	Fowler hitfejlődés szakaszai
Kisiskolás kor	<p><i>Kreativitás- kisebbrendűségi érzés</i></p> <p>Ebben az életciklusban a tanuló aktív, alkotó, kreatív, ha azonban ennek örömét nem tapasztalja meg, nem válhat részesévé, akkor kisebbrendűségi érzése támad. A krízis megoldása növeli a szociális kompetenciákat, megoldatlansága negatív önértékeléshez vezet. „Az vagyok, amit működtetni tudok”. (Meskó)</p>	<p><i>Mitikus- szó szerinti hit</i></p> <p>Szó szerint értelmezi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • magára vállalja közössége történeteit • a szimbólumokat • erkölcsi szabályokat <p>Fontosak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a mítoszok, történetek a tapasztalatok átadásában • perspektívaváltás (hitelesség- belső ellentétek) <p>(Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019) (5. fejezet: Szászi, Zimányi)</p> <p>A hittanórán megtanultak alapján alakítja ki Istenképét.</p>
Serdülő kor	<p><i>Identitás- identitásdiffúzió</i></p> <p>A legtöbb változással járó genitális szakasz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • a testkép elfogadása és a biológiai változásokhoz való alkalmazkodás • a nemi szerepekkel való azonosulás • kortárskapcsolatok előtérbe kerülése • szülőktől való elválás • pályaválasztás • pszichoszexuális tapasztalatok • felelősségvállalás • morális, ideológiai elköteleződés (Klinger, 2024) 	<p><i>Szintetikus- konvencionális hit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kilép a család keretei közül • a hitnek útmutatónak kell lennie • megnő személyes kapcsolatok jelentősége (kortársak hatása) (Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019) <p>A „gyerekes” hitet felnőtt igazságkeresésre cseréli. Jellemző a Krisztus melletti elköteleződés, ugyanakkor az egyház tanítását megkérdőjelezi. Ezt mutatja a saját hit igénye. (Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019) (6. fejezet: Bölcsföldiné, Kerekes) Ez a hit egyszer rajongó, máskor ateizmusba csap át. A hitfejlődést nagyban segíti a kialakított Istenkép, amely lehet ítélő, vagy elfogadó. (7. fejezet: Hézszer, Thoma)</p>

	Az életciklus megoldása az identitás/ énkép kialakulása, megoldatlansága az identitásdiffúzió, a végtelen szereppróbatás csapdája.	
Fiatal felnőtt kor	<p style="text-align: center;"><i>Intimitás- izoláció</i></p> <p>Kulcsfogalom a megfelelő partner kiválasztása, a vele való kötődés. A kötődés milyensége hatással van az élet több szegmensére is. (munka, világnézet, stresszkezelés) A életszakasz krízisének megoldása kiegyensúlyozott, tartós párkapcsolathoz vezet, mely további elköteleződéseket eredményes, megoldatlansága azonban elszigetelődéshez, magányhoz. (Klinger, 2024)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Individualizáló- reflektív hit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • saját megítélése alapján alkot képet magáról • önálló világnézet • egyéni hit • "mitológiátlanítás" • kritikai látásmód a realitás mentén (Siba, Szabóné, Pángyánszky, 2019) (9. fejezet: Szabó, Püski)

9. Integráció a Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményében

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Integráció és szegregáció (NEVEL345L)

Oktató: Dr. Fináncz Judit

Integráció a Szennai Fekete László Általános Iskola
Kaposfői Tagintézményében

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

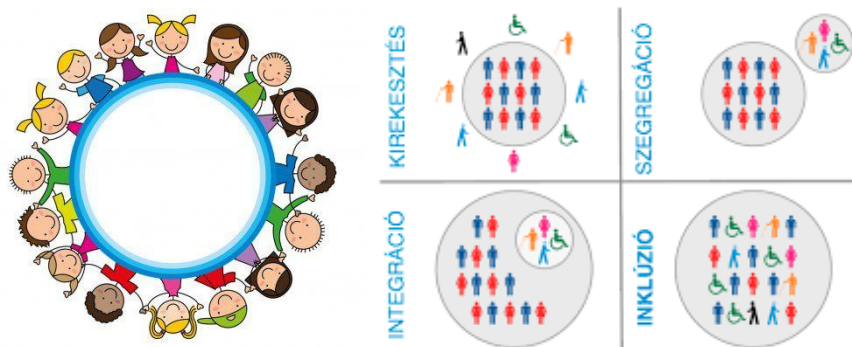
Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2021/22. II. félév

„Feladatunk jobbá szeretni, nem pedig jobbá szidni a gyermeket.”

(Somos László, Józsolgálati Díjjal kitüntetett római katolikus plébános, helynök)

Általános törekvés a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók (sajátos nevelési igényű tanuló; beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló; hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló, veszélyeztetett tanuló, tehetséges tanuló) és a kiemelt figyelmet nem igénylő gyermekek, tanulók integrált (beolvasztó), inkluzív (befogadó) nevelése, együttnevelése.

Ki a hátrányos helyzetű? (Tanulási kudarcnak kitett tanuló felismerése- sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett tanuló)

A pedagógia szemszögéből a hátrányos helyzet azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket jelöli, melyek az iskolai előrehaladás szempontjából a többséghez képest kedvezőtlen helyzetet eredményeznek. „Hátrányos helyzetűnek tekintendő a gyermek, ha a helyzete (az iskola környezete, a személyi feltételek, a település jellege, a családi mikrokörnyezet) a szokásosnál, átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő, mely kihathat a személyiségfejlődésére, tanulására, életminőségére. Ugyanakkor egy jó anyagi körülmények között élő gyermek is lehet hátrányos helyzetű, ha például nyelvi hátrányban van, diszfunkciós családi szocializációban él, előítéleteknek van kitéve, kirekesztődik stb.”⁸

Ki a tehetséges? (A tehetség felismerése)

Amikor egy szülővel beszélget az ember, az esetek túlnyomó részében az övé a világ legokosabb, legértelmesebb, legügyesebb, legtehetségesebb gyermeke. A szülői elfogultság ellenére a valóság mást mutat.

⁸ http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/1086/1/Fejes-Jozsa_2005_Hatranys.motiv.MP.pdf

Hogyan mérhető a tehetség? Renzulli, amerikai pszichológus a következőképpen határozza meg: „Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik – átlag feletti általános képességek, átlagot meghaladó speciális képességek, kreativitás, feladat iránti elkötelezettség - alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén.”⁹

Törekvések- kiindulási állapot (Bemenet)

Az adott intézmény integrációs törekvésének hatékonysága függ az intézmény elhelyezkedésétől, az anyagi és humán erőforrástól, a tanulói összetételtől, külső kapcsolatrendszerétől (szülők, település, más intézmények, közösségek).

A Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézménye a valamikori református iskola, majd a 19. század elején létrejött katolikus iskola jogutódja.

Az intézmény városkörnyéki, körzeti 8 évfolyamos általános iskola, a település egyetlen iskolája. Az iskola beiskolázási körzete: Kaposfő, Kisasszond, Kiskorpád, Jákó. 255 fő oktatására van lehetőség. A beiskolázott tanulók különböző szociális, társadalmi, családi környezetből érkeznek. A tanulólétszáma jelenleg 201 fő, 11 tanulócsoportban és 4 napközis csoportban tanulnak a diákok. A teljes alsó tagozaton iskolaotthon működik.

Kiemelt figyelmet igénylő tanulók megoszlása (Vörös Ottó Gábor intézményvezető tájékoztatása alapján): HH: 20 fő, HHH: 44 fő, SNI: 39 fő (3 fő autista, 1 fő enyhe értelmi fogyatékos, 1 fő ADHD, 1 fő hallássérült, 33 fő diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia) BTMN: 19 fő. A hátrányos helyzetű és SNI/BTMN tanulók évek óta hasonló arányban vannak jelen. Bár a tanulólétszám az utóbbi 4-5 évben 10% - kal csökkent, ezek az arányok nem változtak.

A nevelőtestület aktív létszáma 25 fő, valamennyien szakképzett, szakmailag jól felkészült pedagógusok, akik igénylik a különféle szakmai továbbképzéseket. Az iskola szakos ellátottsága biztosított. Egy- egy kolléga távozásakor a vezetőség gondoskodik a hiány betöltéséről. Az oktatásban rész vesz egy katolikus hitoktató, a református hittanár- nevelőtanár (lelkipásztor), valamint az iskola pszichológus. A tantestület tagjai néhány óraadó pedagógus kivételével főállású alkalmazottak. A pedagógiai munkát tapasztalt, összeszokott 10 fő gazdasági, technikai személyzet segíti. Külsős munkatársként gyógypedagógusok, fejlesztő pedagógusok tevékenykednek az intézményben.

⁹ <https://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>

Mind a szennai központ, mind pedig a tagintézmény vezetői a kaposfői iskola pedagógusai közül kerültek ki.

Az intézményben a tanítási, tanulási feltételek adottak. Az 1. osztálytól két idegen nyelv (nemzetiségi német, angol) közül választhatnak a tanulók. Az előrehaladást számítástechnika terem, 116 tanulói laptop, számos tanári laptop, projektorok, interaktív táblák és az egész épületben elérhető vezetékes és vezeték nélküli internetkapcsolat segíti. Az ismeretekben való elmélyülést tehetséggondozó szakkörök, felzárkózást segítő foglalkozások, művészeti tevékenységek, versenyek támogatják.

Az intézmény fejlesztő-felzárkóztató szaktanteremmel, könyvtárral, nagyméretű sportcsarnokkal rendelkezik. Az udvar nagyméretű, védett, de felszereltsége hiányos és régi. A mai kor és gyerekek igényeit már nem elégíti ki. Fejlesztésre volna szükség.

Gazdálkodása a törvényi előírásoknak megfelelő.

A Szennai Fekete László Általános Iskola, Kaposfői Tagiskola Pedagógiai Küldetésnyilatkozata a következő: *„Ha valakit olyannak látsz, amilyen éppen most, ezzel visszatartod őt a fejlődésben. De ha olyannak látod, amilyenné lehetne, ezzel elősegíted őt életútján.”* (Goethe)¹⁰

Integrációs lehetőségek (Folyamat)

Az integrált nevelés történhet lokális (egy intézményben, de külön osztályban, csoportban a sajátos igényű és ép diákok), szociális (tanórákon külön, tanórán kívül együtt a sajátos igényű és ép diákok), funkcionális (az együttnevelés minden tanórán részlegesen, vagy teljesen megvalósul) módon. (PPT: Az integráció és szegregáció értelmezése és jellemzői, Inklúzió a nevelésben Dr. Fináncz Judit)

A fent nevezett iskolában funkcionális integrációról beszélhetünk, mely leginkább részleges módon valósul meg. Így próbálnak megfelelni a „mindenki számára hatékony” iskola elvének. A tanulói sokféleség ugyanis a tanulási, tanítási utak sokféleségének igényét vonja maga után.

„1. § (1) A törvény célja olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarati tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és

¹⁰ Szennai Fekete László Általános Iskola Pedagógiai Programja és Helyi Tanterve, Szenna

céljaik elérésére, a magánérdeket a közérdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás” (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről).¹¹

A törvény egyenlő eséllyel indítja, el a tehetséges diákat és a felzárkóztatandókat is. Mindkettőnek joga van a fejlődéshez, előre haladáshoz, a boldoguláshoz.

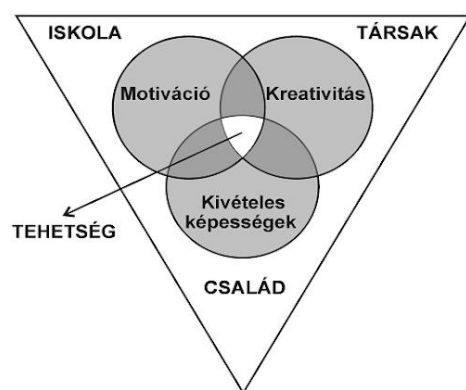
A diákság összetétele vegyes (lásd fent), pontos lenyomata a beiskolázási körzet községeinek összetételének. A tanulók szociális háttérének következtében széles spektrumot ölel át, a mélyszegénységtől egészen a jómódúig. Mind a tehetséggondozásnak, mind a fejlesztésnek helye van tehát, miközben figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat, szociális, társadalmi hátteret is.

Ami számomra a tanítási, nevelési folyamatban meghatározó az a motiváció. A diákok nagyon motiváltak számomra, mintegy katalizátorként vesznek körül és a bennem lévő kíváncsiságot, kielégítésre szoruló igényt, ismeret utáni vágyat - ami engem is hajt - próbálom felkelteni bennük is. Fontosnak tartom a differenciált tanítást, melyre a kis létszámú csoportok, osztályok miatt adott a lehetőség. Ez a három tényező: elismeret, motiváció, differenciálás jelenti számomra a tehetséggondozás és a felzárkóztatás alappilléjét. Ugyanis, ha belegondolunk mind a két tevékenység pozitív előjelű, cél ugyanis a saját képességeinél jobb előhívása. „You can do it!”

A gyakorlatban azt tapasztalom, hogy míg a tehetséggondozás hálás feladat, amiben mindenki lubickol a pedagógus is és a diák is, addig a felzárkóztatás, beillesztés, befogadás kényszer, „muszáj valamit kezdeni vele”. Illetve a tehetséges gyereket mindenki szereti, a felzárkózásra szorulókat azonban csak a fejlesztő pedagógus kedveli, a többiek nyűgnek, nehézségnek tartják a vele való foglalkozást.

Tehetséggondozás az iskolában

¹¹ https://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_40_net.pdf#page=17

(Mönks-modell)¹²

Mi a cél? (A programok célkitűzései)

A tehetséges gyerek erős és gyenge oldalának komplex fejlesztése mellett törekedni kell megfelelő légkör megteremtésére, lazító, feltöltődést biztosító programok kialakítására, hiszen a fejlesztésnek pozitív hatásúnak kell lennie- boldogságot teremtőnek- nem kifacsarónak. A képesség- fejlődés személyig-fejlődéssel is jár.

Hogyan történjen? (A szervezeti formák)

Történhet iskolai keretek között és iskolán kívül is. Iskolai keretek között a következő lehetőségekkel élnek az intézmények: tanórai differenciálás (kiscsoport, nívócsoporthoz, egyénre szabott munka), fakultáció, speciális osztály, délutáni foglalkozások (szakkör, blokk, önképzőkör). Iskolán kívüli tevékenységek: hétvégi programok, nyári kurzusok, táborok, mentor-program.

Miben történjen? (A gazdagítás, dúsítás)

Erre azért van szükség, hogy az ismeretek elsajátításának módja túllépjen az iskolai kereteken. A gazdagítás történhet a tananyag mélységét, tartalmát, a kreatív, kritikai gondolkodás elősegítését, az érdeklődési kör fenntartását, kiszélesítését, az elsajátításra szánt idő hosszát (többet kevesebb idő alatt) illetően.

Aki végzi (A tantestületi munkamegosztás, speciális funkciók)

A tehetséggondozásban fontos a különböző szerepek, és a hozzájuk kapcsolódó feladatok meghatározása. Pl.:

- *Programvezető* (igazgató, igazgatóhelyettes): általános áttekintés, bátorítás, segítség, ellenőrzés, a téma napirenden tartása;

¹² <https://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>

- *Munkaközösség vezetőik*: átfogó programok készítése, tanórai és tanórán kívüli gondozás, folytonosság és előrehaladás, forrásanyagok biztosítása, hatékonyság ellenőrzése;
- *Tehetséggondozó koordinátor*: össziskolai azonosító és ellenőrző programok készítése, órán (iskolán) kívüli tevékenységek koordinálása, mentor-programok és versenyek irányítása;
- *Tehetség-tanácsadó szakember* (képzett pedagógus vagy pszichológus): problémás helyzetekben konzultációs keretek között segíti a tehetség-program megvalósulását; *Mentor*: olyan szakember, aki közvetlenül és folyamatosan irányítja egy-egy tehetséges diák fejlesztő tevékenységét;
- *Az egyes tanárok*: közreműködés a programok kidolgozásában, tehetséges tanulók azonosítása, egyéni szükségletek és érdeklődés felderítése, fejlesztése, tanórai és órán kívüli gazdagítás.

Keretbe ágyazódás (Együtműködés család- iskola- társak)

Mint fentebb említettem a tehetséggondozásban fontos szerepet játszik a környezet. A társakkal való kapcsolat, egymás motiválása, aktuális trendek, valamint a szülői együttműködés, mely az iskolával karöltve az előmenetel, az eredményesség záloga. (Célok tisztázása, azonos követelményrendszer kialakítása, a fejlődés közös értékelése, módszertani segítségnyújtás, a gyerek érzelmi támogatása, elfogadás, odafigyelés, közös programok szervezése, pályaválasztás irányítása.)¹³

Tehetséggondozás helyi megvalósulása:

Az oktatás nyolc osztályban, differenciáltan történik. Alsó tagozaton csak feladat-differenciálást alkalmaznak az adott tanórán, ötödik osztálytól csoportbontásban dolgoznak, „alap” és „emelt” elnevezéssel. Ez a matematika, magyar, idegen nyelv tantárgyakat illeti. A kiemelkedő tanulókat szaktárgyi specializáció keretében, szakköri foglalkozáson képzik. Fontosnak tartják a motivációt, a jó légkört, a kiegyensúlyozott tanár-diák viszonyt, a sikerélményt, amely nem is szokott elmaradni, hiszen a diákok kiváló eredményeket érnek el körzeti, megyei, nem ritkán országos megmérettetéseken. A pedagógusok továbbá szem előtt tartják azt, hogy a jó képességű diákok ne külön klikket alkossanak, hanem közösségeiknek szerves részei legyenek, és szívesen segítsenek azon társaiknak a tanulásban, akik hozzájuk fordulnak.

A felvételi, továbbtanulási eredmények ezen diákok körében jók, könnyedén bejutnak a neves városi gimnáziumok speciális tagozataira.

¹³ <https://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>

Fejlesztés és felzárkóztatás az iskolában

A felzárkóztatás egy komplex, nagy körütekintést, lelkiismeretességet és áldozatkészséget kívánó pedagógiai tevékenység. Jelenti a lemaradás fokának és okainak feltárását, a tanuló helyes önismeretre és küzdőképességre való nevelését, a tanórán kívüli felzárkóztató foglalkozások és a tanórai differenciált foglalkoztatás megtervezését, szervezését és kivitelezését.¹⁴ Magában foglalja ugyanakkor a szociális különbségek lefaragására való törekvést is.

Fejlesztendő terület feltárása, meghatározása (Kiindulópont- miből építkezhetünk?)

Fontos a megfigyelés, a képességek feltérképezése, kísérés az iskolába lépéstől kezdődően, beszélgetés a gyermekkel, szülővel. Egyeztetés szakemberrel (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus).

Mi a cél? (A fejlesztés célkitűzései)

Saját képességeihez képest a lehető legjobb teljesítmény előcsalogatása, helyes önismeret adása, lelki felemelés, önbecsülés helyreállítása, érzelmi támogatás, elfogadás.

Hogyan történjen?

Egyéni fejlesztés, fejlesztési terv alapján, korrepetálás, differenciált tanórávezetés használatával (segítő pedagógusokkal együttműködve), mely alatt tehát nemcsak a különböző munkaformák személyre szabását, vagy a tempó, feladat mennyiség meghatározását értjük, hanem a tanulás minden elemének változatosságát, egyénre alakítását is. Pl.: a szövegértést ellenőrző feladatokat egyes tanulók önállóan, nyitott kérdésekre válaszolva oldanak meg, mások megadott válaszkategóriákból választják ki a helyes megoldást, valamint lehetnek olyanok is, akik a hiányos választ egészítik ki a szöveg alapján. A többszintű tanulásszervezés növeli a hatékonyságot.¹⁵

A napközis plusz idő beemelése, az délelőtt tanult tananyag átisméltése, mentesítés bizonyos tárgyak alól, vagy értékelési módszerek alól (bizottság véleménye alapján) megoldási lehetőség lehet. Tanulás tanítása, szintén nagyon fontos, hiszen ezek a diákok nagyon sokszor már a tananyag elsajátításának mikéntjénél elakadnak.

¹⁴ <http://www.csaladiskola.hu/index.php/dokumentum/pedagogiai-program/105-nevelesi-program-ii>

¹⁵ <https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-az-integralt-es-inkluziv-oktatashoz.pdf>

Jelentősége van továbbá a helyszínek (felszereltség, akadálymentesség), a speciális taneszközöknek, a számonkérés módjának. (PPT: Az integrált nevelés, oktatás feltételei Dr. Fináncz Judit)

Aki végzi (Speciális funkciók)

A tanulási nehézséggel küzdő tanulók speciális szakemberekhez történő irányítása elengedhetetlen (iskolán belül és kívül is). Legyen az a tanító, a szaktanár, a gyógypedagógus, a pszichológus, gyermekvédelmi szakember. Az elvégzett munka, a vezetés speciális képzettséget igényel.

Értékelés

A fejlesztésnek nem csak a végén, hanem mérföldkövenként érdemes megállni és értékelni. Mi az, ami megvalósult, mi az, amin változtatni kell? Hogyan tovább? A megtett út átbeszélése érinti a diákot, szülő, tanítót, speciális szakembert.

Felzárkóztatás helyi megvalósulása:

Az intézményben a kiemelt figyelmet igénylő diákok létszáma 60%. A feladat-differenciálás mellett a korrepetálás és a szaktanári egyéni fejlesztés a felzárkóztatás módja alsó tagozaton, mely kiegészül a fejlesztő pedagógusok munkájával. Ez utóbbi a külön erre a célra kialakított és felszerelt teremben történik. A gyerekek nagyon szeretik, feltöltődve térnek vissza az osztálytermükbe. Egyetlen nehézsége a speciális fejlesztésnek, hogy a fejlesztő és gyógypedagógusok utazó tanárok, aki saját időbeosztás szerint látják el a körzetüket, ezért általában tanóráról viszik el a tanulókat, akik ezáltal a kötelező tanórán nem tudnak részt venni, lemaradnak, kiszakadnak a tanulási folyamatból, mely egyébként is nehézséget okoz számára.

Felső tagozaton már nem egész napos iskolai rend szerint tanulnak, hanem órák után napközi foglalkozás van, azok számára, aki tanítás után felügyeletet kérnek és nem mennek haza. A hátrányos helyzetű diákok ekkor sem maradnak felügyelet nélkül, hanem a katolikus egyházzal együttműködve a délutánt a „Tanodában” töltik. Ez a program lehetővé teszi számukra, hogy az egyház által alkalmazott inkluzív szaktanárok segítségével tanuljanak. Ez az iskolán kívüli tevékenység- kiegészülve kirándulással, kulturális programmal, táborral - a társadalomban való eligazodásukat támogatja. Minden kezdeményezés alapja, az állandó jelenlét, a családok támogatása, az identitás megőrzése, az értékek felmutatása, megtartása.

Eredmények, hatékonyság (Kimenet)

Hogy mennyire hatékony, eredményes egy intézmény, azt a méréseken, versenyeredményeken, továbbtanulási mutatókon, év végi osztályzatokon, ambiciózus pedagógusokon, kiegyensúlyozott, boldog tanulókon, elégedett szülőkön, az iskola iránti érdeklődésen (beiskolázás) követhető nyomon. Mindennek előszobája pedig az integráció.

A diákok a különböző méréseken (pl.: kompetencia) a 6. évfolyam tekintetében jobb eredménnyel zártak, mint az országos átlag, 8. évfolyamon pedig az átlagnak megfelelően teljesítettek. Átlag alatti eredmény nem született.¹⁶

Év végi eredmények a 2020/21-es tanévben: kitűnő tanuló az alsó tagozaton 23 fő, felső tagozaton 10 fő. Jeles tanuló az 1. első évfolyamon nem volt, a 2-4. évfolyamon 12 fő, felső tagozaton 9 fő. (Vörös Ottó Gábor) Ez a tanulólétszám 27% -a.

A lemorzsolódási mutatók sokat javultak. Évismétlő hosszú évek óta nincs. A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya a 3 évvel ezelőtti 16%-ról 9% alá csökkent.

A végzősök közül mindenki tovább tanul. Évek óta általában 10-15% körüli a gimnáziumban tovább tanulók aránya, a szakközépiskolában tovább tanulóké pedig 40-45% körüli.

Reflexió

Óraadó vallásánarként és szülőként lehetőségem nyílik betekinteni három különböző intézmény mindennapjaiba. A helyzetéhez képest mindhárom iskola pozitív példának mondható. Az egyik egy belső-somogyi (Kaposvártól 30 km-re fekvő) általános iskola, mely korábban kezelhetetlen, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek körzeti iskolája volt. Az igazgatóváltásnak köszönhetően (gyógypedagógus váltotta a „hagyományos” pedagógust) az intézmény a gyerekek igényeire specializálódott, mely természetesen a pedagógusoktól is megkövetelte a szemléletváltást, a diákság iránti érzékenységet. A másik- a fent bemutatott egy nagyközség iskolája (10 km-re várostól), mely összeszokott tantestületével körzeti iskolai létének ellenére jól helyt áll korunk kihívásai közepette. A hátrányos helyzetű gyermekeket felzárkóztatja, a kiemelt képességű tanulók számára biztosítja a kívánt pluszt. Ezek alapján versenyképes, nem tekinthető „falusi iskolának.” A harmadik- ahová szülői mivoltomból adódóan kapcsolódom- a város egyik kiemelkedő tagozatos iskolája. Ezt az intézményt az összehangolt vezető- alkalmazott viszony, a lefektetett alapok, a sikerorientáltság teszi vonzóvá. A közvéleménnyel szemben ide sem zsenik járnak, csupán igyekeznek a tanárok

¹⁶ <http://www.kir.hu>

mindenkiből képességeinek megfelelően a legjobbat kihozni, eleget téve a körzeti iskola státuszának is. Mindhárom iskolára jellemző a nyitottság, a közösen gondolkozás, tanítás, nevelés a család bevonásával.

Ahhoz tehát, hogy az oktatás, nevelés szép rendje megvalósuljon az oktatási intézmény külső és belső környezetének együtt kell működnie, összhangban kell lennie. A lezajló folyamatok, integrációs törekvések, legyen az tehetséggondozás, vagy felzárkóztatás így vezetnek eredményre. Ehhez mindig személyes elkötelezettség, befogadás, bizalom, nyitottság, tettekészség szükséges. Ezek hiányában bármilyen haladónak gondolt, előre mutatónak tűnő kezdeményezés kudarcot vallhat.

Felhasznált irodalom:

http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/1086/1/Fejes-Jozsa_2005_Hatranynos.motiv.MP.pdf

<https://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>

Szennai Fekete László Általános Iskola Pedagógiai Programja és Helyi Tanterve, Szenna

https://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_40_net.pdf#page=17

<http://www.csaladiskola.hu/index.php/dokumentum/pedagogiai-program/105-nevelesi-program-ii>

<https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-az-integralt-es-inkluziv-oktatashoz.pdf>

<http://www.kir.hu>

10. A jó vezető ismérvei

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Az intézményvezetés módszertana (NEVEL700L)

Oktató: Szamosi Lóránt

A jó vezető ismérvei

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2022/23. I. félév

A jó vezető ismérvei

Amikor megpróbálom sorra venni, hogy ki a jó vezető, milyen a jó vezető, a fent olvasható bibliai Ige jut eszembe. A jó vezetőt az adott helyzet és az Isten kiválasztása teszi azzá, aki. Ezt a biztatást az a Józsué kapta, akit korábbi cselekedetei, hozzáállása alapján Isten alkalmasnak talált arra, hogy az Ő népét bevezesse Kánaán (az Igéret) földjére.

A vezetői szerep kapcsán az elvárás (alulról) és a megfelelés (felülről) azok az attitűdök, melyek leggyakrabban szembe jönnek velünk és keretek közé szorítanak. Ki, mit vár el? Kinek, hogyan, miben akarok, tudok megfelelni? A skála széles, sok esetben kimeríthetetlen. Minden korban más és más típust tartottak megfelelőnek. Volt idő amikor az isteni kiválasztás, a vagyon, a hatalom, ma azt vallják, hogy a képzettség, a rátermettség, a gyakorlat és a kapcsolati tőke a meghatározó.

A **jó vezető ismérveit** keresve az imént említett felsorolás elemeit én valamelyest összegyűrném és a következő kérdések, válaszok alapján szeretném bemutatni azt.

- **Ki vagyok én?**

Minden szerénységet és álszerénységet mellőzve tudnia kell az embernek, hogy ki ő, milyen, alkalmas-e az adott szerepre, feladatra? Ismernie kell a korlátait, harározott értékrenddel, szemlélettel, világnézettel, önazonossággal kell bírnia. Fontosnak tartom a tenni akarást, a céltudatosságot és a határok feszegetését.

- **Megfelelés, vagyis honnan, kitől kaptuk a megbízatást?**

Csupán egy szemlélet, de nem tudom megtagadni azt, hogy mivel a tanítás mellett húsz éve szolgálok, mint reformatív lelkész, hiszem és vallom, hogy, aki igazán alkalmasnak lát bennünket egy szerepre, az Isten. Ő az, aki úgy alakítja életünk útját- meglátják bennünk mások a lehetőséget, vagy a helyzet adja magát-, hogy ott legyünk, ahol lennünk kell. (Persze van szabad akarat! Van emberi oldal- ami tőled telik tedd bele a feladatba!) Annak lemérése pedig, hogy ez így van- e, a helyünkön vagyunk-e, végtelenül egyszerű. Áldás van- e a munkádon? Eredményes vagy-e? Amennyiben ezt nem tapasztalja az ember, kár erőlködni. „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” (Zsolt127,1)

Akitől a megbízatás jön, annak tartozol megfeleléssel is. Amikor pusztán emberek igényeinek próbál megfelelni valaki, valljuk meg egy idő után zsákutcába kerül. Hogy csináljam, hogy jó legyen, hogy becsületes, tisztességes legyek, ne legyek személyválogató, részrehajló, öncélú, önző? Az Istennek való megfelelési igény könnyít az emberi kapcsolatokon, hiszen olyan alapvető normákat iktat be, tesz evidenssé, állít követendővé, melyek egészséges kereteket biztosítanak, segítik a pozíció betöltését.

- **Mi a cél?**

A vezetői lét a mindennapi feladatok, célok megfutása mellett magában hordoz egy nagyobb, megvalósításra váró távlatot is. Hiszen valamilyen okkal tölti be az ember a rászabott szerepet. Egy intézmény életében vannak különböző periódusok, melyek nyilván az aktuális kihívásokhoz kell, hogy alkalmazkodjanak. Van amikor iskolát kell építeni, van amikor tanári kart kell frissíteni, van amikor szemléletváltásra, innovációra van szükség. Szerencsés az a helyzet, ha a cél eléréséhez időben is megfelelő habitusu igazgató társul, aki látja a célt, meglátja másokkal is (egyre többekkel), és felkínál alternatívákat annak eléréshez.

- **Mi a kiinduló állapot?**

Hozott anyagból dolgozunk. De, a kiindulási helyzet feltérképezése nem egyenlő, annak teljes leszólásával, negatív irányú minősítésével. Majd én megmutatom! Fontos a korrektség, a helyzet közös feltárása, leírása, összehasonlítása, értékelése. Ekkor derülhet ki igazán, hogy honnan indulunk. Mire lehet építeni, mi az amin változtatni kell és mi az elvetendő. Valamint a kollégák hozzáállása is megismerhető, és a vezető személyisége is megmutatkozik.

- **Milyen eszközök, módszerek, erőforrások állnak rendelkezésre?**

Ennél a pontnál elengedhetetlen a képzettség, a rátermettség, a helyzetfelismerés és a rutin, de legalább is a tapasztalat. Fontos a mérlegelés, de a dinamizmus, a gyorsaság is. Aki

lemarad, az kimarad. Úgy gondolom, hogy egy vezetőnek *leader* szemléletűnek kell lennie, *manager* tempóval.

Ma már az eszközök és módszerek széles tárháza áll rendelkezésre. Nem szégyen mástól tanulni, vagy a teendők meghatározásánál, kiosztásánál olyan kollégára bízni a feladatot, aki akár a vezetőnél is jártasabb abban. Ugyanakkor fontos a beosztottak közötti egyensúly fenntartása, a motiváció, a lojalitás az együttműködés (az alkalmazottak egymással és a vezetővel való közössége, megférése) reményében.

Egy adott cél eléréséhez több út is vezethet, nyilván más és más hatékonysággal. Ebben az esetben a mérlegelés segíti a jó döntéshozatalt, és az előkészítés fázisában megengedett az eszközökkel, módszerekkel, lehetőségekkel való kísérletezés is.

A hosszútávú célok eléréséhez vezető utat szakaszokra kell bontani, mert nem biztos, hogy az egész terv megvalósítása ugyanazzal a sémával végig vihető. Ezen szakaszok kidolgozása akár egy-egy csoport feladata is lehet, melyet a vezető fog össze.

- **Kiegyensúlyozottság, megelégedettség, elvárások, siker, avagy merre billen a mérleg nyelve?**

A végeredmény, a dolgok kifutása, a visszacsatolás mindennek a mércéje. Hogy vélekednek a résztvevők? Legyen szó bármilyen intézményről. Milyen a légkör? Mindenki a helyén van-e? Megvalósult-e ebben a felállásban a célkitűzés? A jó vezetőnek törekednie kell arra, hogy ez így legyen. Mindenkit a neki megfelelő pozícióra kell állítani, képességéhez illő feladattal ellátni, a célt meghatározni, az eszközöket biztosítani az egyéni kreativitás szabadsága mellett és visszacsatolni, értékelni az elvégzett munkát. Az építő kritika és a méltatás, dicséret egyaránt a siker záloga. A kiegyensúlyozott, megelégedett beosztott motiváló hatású a vezetőre nézve is. Hiszen arra sarkallja, – érezve a támogatást- hogy merjen nagyot álmodni, előre menni.

Reflexió

Változó világunkban semmire sem tekinthetünk sematikusán, a vezetői szerepre sem. Ami korábban elfogadott volt és evidenciának számított, ma már teljesen más, új kihívás elé állítja az embert. Nagy problémának tartom az elszigetelődést. Nehéz ma bárkit is kimozdítani a csigaházából, aktiválni, érdekeltté tenni egy közös ügy érdekében. A rengeteg impulzus között csak egy vagyunk- vezetőként is- és ha nem jó a marketing, a terméket, nem veszi meg senki.

Vezetőnek lenni folyamatos tanulás, formálódás. Ugyanakkor fontos, hogy ragaszkodjunk azokhoz az értékekhez, normákhoz, melyek fémjeleznek, meghatároznak bennünket.

11. Reflektív kérdőív

Forrás: Szivák 2011. 89-91.p.

NÉV: Székelyné Kiss Emese

1. Mit jelent az Ön számára a tanári munkában az elemzőképesség? Kérem, határozza meg a fogalmat!

A pedagógus és mentori tevékenység összefüggésében az erősségek és gyengeségek feltárását, ennek tükrében a tevékenység újra gondolását jelenti.

2. Fontos lenne korábbi tevékenységem elemzése a...

7 tervezés során

4 közvetlenül az óra után

7 egy-egy tematikus egység lezárása után

6 az ellenőrzés tervezésekor

7 egy-egy ellenőrző óra eredményei kapcsán

7 amikor új osztályt kapok

7 amikor valamilyen oktatási probléma merül fel az osztályban

7 amikor egy tanulóval kapcsolatban merül fel tanítási probléma

7 amikor nevelési probléma, konfliktus merül fel

A fontosságot 1–7-ig terjedő skálán jelezzék: soha... mindig

3. A mindennapi gyakorlat során korábbi tevékenységem elemzésére, átgondolására sor kerül:

6 tervezés során

4 közvetlenül az óra után

6 egy-egy tematikus egység lezárása után

6 az ellenőrzés tervezésekor

6 egy-egy ellenőrző óra eredményei kapcsán

6 amikor új osztályt kapok

6 amikor valamilyen oktatási probléma merül fel az osztályban

6 amikor egy tanulóval kapcsolatban merül fel tanítási probléma

6 amikor nevelési probléma, konfliktus merül fel

Az előfordulás gyakoriságát 1–7-ig terjedő skálán jelezzék: soha... mindig

4. A rendszeres önelemzést nem teszi lehetővé az:

2 időhiány

2 túlterheltség

2 a magas osztálylétszám

2 a segítségkérés lehetőségének hiánya

2 az elemzési szempontok, módszerek hiánya

más jellegű problémák:

Az állításokkal való egyetértés jelzése 1–7-ig terjedő skálán: nem értek vele egyet... teljes mértékben egyetértek.

5. Kérem, sorolja fel, hogy Ön szerint milyen funkciói vannak általában a pedagógus önelemző tevékenységének. Minden felsorolt funkció mellett 1–7-ig terjedő értékponttal jelölje, hogy az Ön gyakorlatában ezek a funkciók milyen mértékben érvényesülnek!

1. szakmai önazonosság	2	3	4	5	6	7
2. elhivatottság, küldetés	2	3	4	5	6	7
3. kompetenciák	2	3	4	5	6	7
4. nézetek, hit	2	3	4	5	6	7
5. l cselekvés	2	3	4	5	6	7

6.A tanítással kapcsolatos sikereimről beszélgetni szoktam:

6 szakos kollégáimmal
6 barátaimmal, vagy családommal
4 az iskola elismert, tapasztalt tanárával
4 az iskola vezetőivel
mással:.....

1 2 3 4 5 6 7 (soha ...mindig)

7. A tanítással kapcsolatos kudarcaimról beszélgetni szoktam:

6 szakos kollégáimmal
6 barátaimmal, vagy családommal
4 az iskola elismert, tapasztalt tanárával
4 az iskola vezetőivel
mással:

1 2 3 4 5 6 7 (soha... mindig)

8.Tanácskéréssel szoktam fordulni:

5 szakos kollégáimhoz
4 barátaimhoz, vagy családomhoz
4 az iskola elismert, tapasztalt tanárához
2 az iskola vezetőihez
4 az iskolai munkaközösség vezetőjéhez
4 a kerületi szaktanácsadóhoz, vagy a kerületi munkaközösség-vezetőhöz
4 más szakemberhez

1 2 3 4 5 6 7 (soha... mindig)

9. Mikor érzi sikeresnek az óráját?

Amikor a diákok és én is elégedettek vagyunk.

10. Mikor érzi eredményesnek az óráját?

A következő órán történő számonkérés jó teljesítményét látva.

11. Ha óraelemzési szempontsort kellene kidolgoznia, milyen szempontokat tartana fontosnak? Kérem, a fontosság mértékét 1–7-ig terjedő pontszámokkal jelölje!

7 szakmai tudás
7 felkészültség
6 módszerek
6 kapcsolatteremtés
6 rugalmasság
6 helyzetfelismerés
5 empátia
6 konfliktuskezelés

12. A saját tevékenységem elemzése során megfogalmazott következtetéseket a későbbi munkámban érvényesítem. Karikázza be a megfelelő értékpontot!

1 2 3 4 5 6 7 (soha... mindig)

13. Saját tevékenységem elemzése során megfogalmazott következtetéseket sok esetben nincs lehetőségem érvényesíteni. Karikázza be a megfelelő értékpontot!

1 2 3 4 5 6 7

14. Tevékenységem elemzésekor a tanulók reakcióit veszem figyelembe.

1 2 3 4 5 6 7

15. Tevékenységem elemzésekor a tanulók teljesítményét veszem figyelembe.

1 2 3 4 5 6 7

16. Tevékenységem elemzésekor saját sikeremet veszem figyelembe.

1 2 3 4 5 6 7

17. Tevékenységem elemzésekor kollégák véleményét veszem figyelembe.

1 2 3 4 5 6 7

18. Tevékenységem elemzésekor átgondolom a megoldásra váró probléma okait.

1 2 3 4 5 6 7

19. Tevékenységem elemzésekor átgondolom a korábbi, hasonló problémahelyzetek megoldásait.

1 2 3 4 5 6 7

20. Tevékenységem elemzésekor átgondolom az új helyzet egyedi jellegzetességeit.

1 2 3 4 5 6 7

21. Tevékenységem elemzésekor, problémahelyzetben általában több-féle megoldási módot gondolok át.

1 2 3 4 5 6 7

22. Problémahelyzet megoldásakor átgondolom a szándékolt következményeket.

1 2 3 4 5 6 7

23. Problémahelyzet megoldása előtt átgondolom a nem szándékolt, de lehetséges következményeket.

1 2 3 4 5 6 7

24. Sikeresnek, megerősítőnek érzem, ha:

6 a gyerekek jól érzik magukat az órán

6 én jól érzem magam az órán

6 jól sikerül a számonkérés

eredménye

6 az igazgató megdicséri az órát

6 szakos kollégám megdicséri az órát

5 szeretnek a tanítványaim

5 szeretik a tantárgyamat

a gyerekek

1 nincs bukás az osztályomban

6 a tanulmányi versenyen az én tanítványom ér el jó helyezést

5 ha úgy érzem, mindent megtettem a sikeresség érdekében

1 2 3 4 5 6 7 (legkevésbé... leginkább)

25. Elfogadom a kritikai észrevételeket a tanításommal kapcsolatban, ha:

5 a gyerekek fogalmazzák meg

5 a szülők

fogalmazzák meg

6 szakos kolléga

fogalmazza meg

6 munkaközösség

fogalmazza meg

5 igazgató

fogalmazza meg

5 szakfelügyelő

fogalmazza meg

1 2 3 4 5 6 7 (legkevésbé... leginkább)

26. Milyen szempontokat gondol át, amikor az óráját tervezi?

Tanulócsoport összetétele, tananyag, esetleges külső tényezők, sajátosságok

27. Milyen szempontokat gondol át, amikor ellenőrző dolgot állít össze?

Tanulócsoport összetétele, tananyag, esetleges külső tényezők, sajátosságok

28. Az órá után átgondolom, hogy:

7 feszült voltam

6 magabiztos voltam

5 tanításom változatos volt

5 a gyerekek érdeklődését sikerült-e felkeltenem

4 türelmes voltam

6 hangszínem, hangerőm megfelelő volt

5 az óra előkészítése megfelelő volt

2 az óra szervezettsége megfelelő volt

2 magyarázatom érthető volt

2 a kérdéseim minőségét, hatását...

2 a tanulók hozzászóltak-e

2 a tanulók milyen kérdéseket fogalmaztak meg

3 a tanulók fegyelmezettek voltak

1 a tanulók értették az órán elhangzottakat

2 a tanulók értékelése egyénre szabott volt

2 a gyenge képességű tanulók megfelelően haladtak

2 a kiemelkedő képességű tanulók megfelelően haladtak

3 a tanulók önálló tevékenységére volt lehetőség

2 az óra légköre, hangulata jó volt

3 az órán a fegyelem megfelelő volt

2 az óra időbeosztása, tempója megfelelő volt

egyéb:

1 2 3 4 5 6 7 (mindig... soha)

29. Általában mennyire elégedett saját önelemző tevékenységével?

1 2 3 4 5 6 7 (nagymértékben... a legkevésbé sem)

30. Általában mennyire elégedett azzal, ahogyan későbbi tevékenységét elemző gondolkodása kapcsán változtatja?

1 2 3 4 5 6 7

31. Általában mennyire érzi sikeresnek saját tanítási tevékenységét?

1 2 3 4 5 6 7

32. Kérem, fogalmazza meg, hogy mennyiben, milyen módon segíthetné az Ön további munkáját a reflektív-önelemző gondolkodás mód-szeres alkalmazása.

Amennyiben a pedagógus tevékenységét egy egésznek tekintjük, akkor a reflektív-önelemzés lehetőséget nyújt arra, hogy az így meghatározott egység (ped. tev.) logikusan felépített, részletekbe menő, jól működő rendszert alkosson.

Az elemzés által láthatóvá válnak ugyanis a pozitívumok és a negatívumok egyaránt. Ez a haladás, a siker, a fejlődés záloga véleményem szerint.

12. Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményének rendszer szemléletű elemzése/értékelése

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

A közoktatási intézmény hatékonysága (NEVEL047L)

Oktató: Dr. Kontra József

Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézményének rendszer szemléletű
elemzése/értékelése

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2021/22. II. félév

Az intézmény bemutatása

Az intézmény neve: Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézménye

Az intézmény címe: 7523 Kaposfő, Kossuth Lajos utca 206.

Az intézmény fenntartója: Kaposvári Tankerületi Központ

A Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagiskolája a valamikori református iskola, majd a 19. század elején létrejött katolikus iskola jogutódja.

Az intézmény városkörnyéki, körzeti 8 évfolyamos általános iskola, a település egyetlen iskolája. Az iskola beiskolázási körzete: Kaposfő, Kisasszond, Kiskorpád, Jákó. 255 fő oktatására van lehetőség. A beiskolázott tanulók különböző szociális, társadalmi, családi környezetből érkeznek. Az iskola tanulólétszáma jelenleg 201 fő, 11 tanulócsoportban és 4 napközis csoportban tanulnak a diákok. A teljes alsó tagozaton iskolaotthon működik.

Kiemelt figyelmet igénylő tanulók megoszlása (Vörös Ottó intézményvezető tájékoztatása alapján): HH: 20 fő, HHH: 44 fő, SNI: 39 fő (3 fő autista, 1 fő enyhe értelmi fogyatékos, 1 fő ADHD, 1 fő hallássérült, 33 fő diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia) BTMN: 19 fő. A hátrányos helyzetű és SNI/BTMN tanulók évek óta hasonló arányban vannak jelen, bár a tanulólétszám az utóbbi 4-5 évben 10% - kal csökkent.

A nevelőtestület aktív létszáma 25 fő, valamennyien szakképzett pedagógusok, akik igénylik a különféle szakmai továbbképzéseket (tekintve a tanulói összetételt). Az iskola szakos ellátottsága biztosított. Egy- egy kolléga távozásakor a vezetőség gondoskodik a hiány betöltéséről. Az oktatásban rész vesz egy katolikus hitoktató, a református hittanár- nevelőtanár (lelkipásztor), valamint az iskola pszichológus. A tantestület tagjai néhány óraadó pedagógus kivételével főállású alkalmazottak. A pedagógiai munkát tapasztalt, összeszokott 10 fő gazdasági, technikai személyzet segíti. Külsős munkatársként gyógypedagógusok, fejlesztő pedagógusok tevékenykednek az intézményben.

Mind a szennai központ, mind pedig a tagintézmény vezetői a kaposfői iskola pedagógusai közül kerültek ki.

Az intézményben a tanítási, tanulási feltételek adottak. Az 1. osztálytól két idegen nyelv (nemzetiségi német, angol) közül választhatnak a tanulók. Az előrehaladást számítástechnika terem, 116 tanulói laptop, számos tanári laptop, projektorok, interaktív táblák és az egész épületben elérhető vezeték nélküli internetkapcsolat segíti. Az ismeretekben való

elmélyülést tehetséggondozó szakkörök, felzárkózást segítő foglalkozások, művészeti tevékenységek, versenyek támogatják. Ennek következtében a diákok a különböző méréseken (pl.: kompetencia) a 6. évfolyam tekintetében jobb eredménnyel zártak, mint az országos átlag, 8. évfolyamon pedig az átlagnak megfelelően teljesítettek. Átlag alatti eredmény nem született.

Az intézmény fejlesztő-felzárkóztató szaktanteremmel, könyvtárral, nagyméretű sportcsarnokkal rendelkezik. Az udvar nagyméretű, védett, de felszereltsége hiányos és régi. A mai kor és gyerekek igényeit már nem elégíti ki. Fejlesztésre volna szükség.

Gazdálkodása a törvényi előírásoknak megfelelő.

A Szennai Fekete László Általános Iskola, Kaposfői Tagiskola Pedagógiai Küldetésnyilatkozata a következő: „Ha valakit olyannak látsz, amilyen éppen most, ezzel visszatartod őt a fejlődésben. De ha olyannak látod, amilyenné lehetne, ezzel elősegíted őt életútján.” (Goethe)

Az intézmény leíró elemzése, értékelése

A tehetséggondozás és felzárkóztatás témakörében szeretném a nevezett intézményt vizsgálni.

„1. § (1) A törvény célja olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarati tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás” (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről).

A törvény egyenlő eséllyel indítja, el a tehetséges diákot és a felzárkóztatandót is. Mindkettőnek joga van a fejlődéshez, előre haladáshoz, a boldoguláshoz.

A Kaposfői Általános Iskola nem tekinthető klasszikus falusi iskolának. Egyrészt azért, mert 10 km-re fekszik a megyeszékhelytől, fő út mellett, másrészt, mert összeszokott, évtizedek óta együtt tanító tanári kara van (30-40-50 évesek). Egy-két frissen végzett kolléga színesíti a palettát, akik nem tekintik ugródeszkának az iskolát, hanem szépen bedolgozzák magukat, szívesen maradnak. Amit nehézségnek látok az az, hogy a pedagógusok saját tanórájukon nem rendelkeznek megfelelő eszköztárral a speciális nevelési igényű tanulókkal kapcsolatban. Ennek következménye, hogy míg a fejlesztő a gyermek igényeinek megfelelő módszerekkel

tanít, addig a tanító/tanár nem fordít rá kellő figyelmet, türelmetlen, ingerült, beskatulyázza, nem motiválja, sok esetben letöri a tanulót.

A diákság összetétele vegyes, pontos lenyomata a beiskolázási körzet községeinek összetételének. A tanulók szociális háttere ennek következtében széles spektrumot ölel át, a mélyszegénységtől egészen a jómódúig. Mind a tehetséggondozásnak, mind a fejlesztésnek helye van tehát, miközben figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat, szociális, társadalmi hátteret is.

Tehetséggondozás:

Az oktatás nyolc osztályban, differenciáltan történik. Alsó tagozaton csak feladat-differenciálást alkalmaznak az adott tanórán, ötödik osztálytól csoportbontásban dolgoznak, „alap” és „emelt” elnevezéssel. Ez a matematika, magyar, idegen nyelv tantárgyakat illeti. A kiemelkedő tanulókat szaktárgyi specializáció keretében, szakköri foglalkozáson képzik. Fontosnak tartják a motivációt, a jó légkört, a kiegyensúlyozott tanár-diák viszonyt, a sikerélményt, amely nem is szokott elmaradni, hiszen a diákok kiváló eredményeket érnek el körzeti, megyei, nem ritkán országos megmérettetéseken. A felvételi, továbbtanulási eredmények ezen diákok körében jók, könnyedén bejutnak a neves városi gimnáziumok speciális tagozataira.

Felzárkóztatás:

Az intézményben a hátrányos helyzetű diákok létszáma közel 60%. A feladat-differenciálás mellett a korrepetálás és a szaktanári egyéni fejlesztés a felzárkóztatás módja alsó tagozaton, mely kiegészül a fejlesztő pedagógusok munkájával. Ez utóbbi a külön erre a célra kialakított és felszerelt teremben történik. A gyerekek nagyon szeretik, feltöltődve térnek vissza az osztálytermükbe. Egyetlen nehézsége a speciális fejlesztésnek, hogy a fejlesztő és gyógypedagógusok utazó tanárok, aki egyéni időbeosztás szerint látják el a körzetüket, ezért általában tanóráról viszik el a tanulókat, akik ezáltal a kötelező tanórán nem tudnak részt venni, lemaradnak, kiszakadnak a tanulási folyamatból, mely egyébként is nehézséget okoz számára.

Felső tagozaton már nem egész napos iskolai rend szerint tanulnak, hanem órák után napközi foglalkozás van, azok számára aki tanítás után felügyeletet kérnek és nem mennek haza. A hátrányos helyzetű diákok ekkor sem maradnak felügyelet nélkül, hanem a katolikus egyházzal együttműködve a délutánt a „Tanodában” töltik. Ez a program lehetővé teszi számukra, hogy az egyház által alkalmazott szaktanárok segítségével tanuljanak. Ez az iskolán kívüli

tevékenység- kiegészülve kirándulással, kulturális programmal, táborral - a társadalomban való eligazodásukat támogatja. Minden kezdeményezés alapja, az állandó jelenlét, a családok támogatása, az identitás megőrzése, az értékek felmutatása, megtartása.

Fejlesztési javaslatok, tervek, programok a hatékonyság növelése érdekében

Ami számomra a tanítási, nevelési folyamatban meghatározó az a motiváció. A diákok nagyon motiválóak számomra, mintegy katalizátorként vesznek körül és a bennem lévő kíváncsiságot, kielégítésre szoruló igényt, ismeret utáni vágyat - ami engem is hajt - próbálom felkelteni bennük is. Fontosnak tartom a differenciált tanítást, melyre a kis létszámú csoportok miatt adott a lehetőség. Ez a három tényező: előismeret, motiváció, differenciálás jelenti számomra a tehetséggondozás és a felzárkóztatás alappilléret. Ugyanis, ha belegondolunk mind a két tevékenység pozitív előjelű, cél a saját képességeinél jobb előhívása. „You can do it!”

A gyakorlatban azt tapasztalom, hogy míg a tehetséggondozás hálás feladat, amiben mindenki lubickol a pedagógus is és a diák is, addig a felzárkóztatás kényszer, „muszáj valamit kezdeni vele”. Illetve a tehetséges gyereket mindenki szereti, a felzárkózásra szoruló azonban csak a fejlesztő pedagógus kedveli, a többiek nyűgnek, nehézségnek tartják a vele való foglalkozást.

Tehetséggondozás az iskolában, és az iskolán kívül

Ki a tehetséges? (A tehetség felismerése)

Amikor egy szülővel beszélget az ember, az esetek túlnyomó részében övé a világ legokosabb, legértelmesebb, legügyesebb, legtehetségesebb gyermeke. A szülői elfogultság ellenére a valóság mást mutat. Hogyan mérhető a tehetség?

Renzulli, amerikai pszichológus a következőképpen határozza meg: Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik – átlag feletti általános képességek, átlagot meghaladó speciális képességek, kreativitás, feladat iránti elkötelezettség - alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén. Mint a diagramon is látható (Mönks-modell) a kivételes képességekre, azok további kibontakozására hatással van a család, az iskola, és a társak. Hiszen ezen területekről „táplálkozik” a diák.

Mi a cél? (A programok célkitűzései)

A tehetséges gyerek erős és gyenge oldalának komplex fejlesztése mellett törekedni kell megfelelő légkör megteremtésére, lazító, feltöltődést biztosító programok kialakítására, hiszen

a fejlesztésnek pozitív hatásának kell lennie- boldogságot teremtőnek- nem kifacsarónak. A képesség- fejlődés személyig-fejlődéssel is jár.

Hogyan történjen? (A szervezeti formák)

Történhet iskolai keretek között és iskolán kívül is. Iskolai keretek között a következő lehetőségekkel élnek az intézmények: tanórai differenciálás (kiscsoport, nívócsoport, egyénre szabott munka), fakultáció, speciális osztály, délutáni foglalkozások (szakkör, blokk, önképzőkör). Iskolán kívüli tevékenységek: hétvégi programok, nyári kurzusok, táborok, mentor-program.

Miben történjen? (A gazdagítás, dúsítás)

Erre azért van szükség, hogy az ismeretek elsajátításának módja túllépjen az iskolai kereteken. A gazdagítás történhet a tananyag mélységét, tartalmát, a kreatív, kritikai gondolkozás elősegítendő, az érdeklődési kör fenntartását, kiszélesítését, az elsajátításra szánt idő hosszát (többet kevesebb idő alatt) illetően.

Aki végzi (A tantestületi munkamegosztás, speciális funkciók)

A tehetséggondozásban fontos a különböző szerepek, és a hozzájuk kapcsolódó feladatok meghatározása. Pl.: Programvezető (igazgató, igazgatóhelyettes): általános áttekintés, bátorítás, segítség, ellenőrzés, a téma napirenden tartása; Munkaközösség vezetők: átfogó programok készítése, tanórai és tanórán kívüli gondozás, folytonosság és előrehaladás, forrásanyagok biztosítása, hatékonyság ellenőrzése; Tehetséggondozó koordinátor: össziskolai azonosító és ellenőrző programok készítése, órán (iskolán) kívüli tevékenységek koordinálása, mentor-programok és versenyek irányítása; Tehetség-tanácsadó szakember (képzett pedagógus vagy pszichológus): problémás helyzetekben konzultációs keretek között segíti a tehetség-program megvalósulását; Mentor: olyan szakember, aki közvetlenül és folyamatosan irányítja egy-egy tehetséges diák fejlesztő tevékenységét; Az egyes tanárok: közreműködés a programok kidolgozásában, tehetséges tanulók azonosítása, egyéni szükségletek és érdeklődés felderítése, fejlesztése, tanórai és órán kívüli gazdagítás.

Keretbe ágyazódás (Együtműködés család- iskola- társak)

Mint fentebb említettem a tehetséggondozásban fontos szerepet játszik a környezet. A társakkal való kapcsolat, egymás motiválása, aktuális trendek, valamint a szülői együtműködés, mely az iskolával karöltve az előmenetel, az eredményesség záloga. (Célok tisztázása, azonos követelményrendszer kialakítása, a fejlődés közös értékelése, módszertani segítségnyújtás, a

gyerek érzelmi támogatása, elfogadás, odafigyelés, közös programok szervezése, pályaválasztás irányítása.)

Fejlesztés és felzárkóztatás az iskolában és az iskolán kívül

A felzárkóztatás egy komplex, nagy körültekintést, lelkiismeretességet és áldozatkészséget kívánó pedagógiai tevékenység. Jelenti a lemaradás fokának és okainak feltárását, a tanuló helyes önismeretre és küzdőképességre való nevelését, a tanórán kívüli felzárkóztató foglalkozások és a tanórai differenciált foglalkoztatás megtervezését, szervezését és kivitelezését.

Ki a hátrányos helyzetű? (Tanulási kudarcnak kitett tanuló felismerése)

A pedagógia szemszögéből a hátrányos helyzet azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket jelöli, melyek az iskolai előrehaladás szempontjából a többséghez képest kedvezőtlen helyzetet eredményeznek. Hátrányos helyzetűnek tekintendő a gyermek, ha a helyzete (az iskola környezete, a személyi feltételek, a település jellege, a családi mikrokörnyezet) a szokásosnál, átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő, mely kihathat a személyiségfejlődésére, tanulására, életminőségére. Ugyanakkor egy jó anyagi körülmények között élő gyermek is lehet hátrányos helyzetű, ha például nyelvi hátrányban van, diszfunkciós családi szocializációban él, előítéleteknek van kitéve, kirekesztődik stb.

Fejlesztendő terület feltárása, meghatározása (Kiindulópont- miből építkezhetünk?)

Fontos a megfigyelés, a képességek feltérképezése, kísérés az iskolába lépéstől kezdődően, beszélgetés a gyermekkel, szülővel.

Mi a cél? (A fejlesztés célkitűzései)

Saját képességeihez képest a lehető legjobb teljesítmény előcsalogatása, helyes önismeret adása, lelki felemelés, önbecsülés helyreállítása, érzelmi támogatás, elfogadás.

Hogyan történjen?

Egyéni fejlesztés, fejlesztési terv alapján, korrepetálás, differenciált tanórávezetés használatával. A napközis plusz idő beemelése, az délelőtti tanult tananyag átisméltése, mentesítés bizonyos tárgyak alól, vagy értékelési módszerek alól (bizottság véleménye alapján) megoldási lehetőség lehet. Tanulás tanítása, szintén nagyon fontos, hiszen ezek a diákok nagyon sokszor már a tananyag elsajátításának mikéntjénél elakadnak.

Aki végzi (Speciális funkciók)

A tanulási nehézséggel küzdő tanulók speciális szakemberekhez történő irányítása elengedhetetlen (iskolán belül és kívül is). Legyen az a tanító, a szaktanár, a gyógypedagógus, a pszichológus, gyermekvédelmi szakember. Az elvégzett munka, a vezetés speciális képzettséget igényel.

Értékelés

A fejlesztésnek nem csak a végén, hanem mérföldkövenként érdemes megállni és értékelni. Mi az, ami megvalósult, mi az, amin változtatni kell? Hogyan tovább? A megtett út átbeszélése érinti a diákot, szülőt, tanítót, speciális szakembert.

Reflexió

Egy intézmény hatékonyságának legfontosabb mutatója a tanulók eredményessége (mérések, versenyeredmények, továbbtanulási mutatók, év végi osztályzatok), kiegyensúlyozottsága, az, hogy szívesen mennek iskolába, a szülők elégedettsége, az iskola iránti érdeklődés.

Mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás egy folyamat. Intézménye válogatja (Vezetés, tanárok, tanulók, szülői támogatás), hogy maga a folyamat megtervezése (kiindulópont, cél, módszer, eszköz, humán erőforrás, értékelés) hogyan történjen. Drasztikusan, átfogó módon, a „kályhától indulva”, részletekbe menően, vagy csak egyes területeket érintve, tűzoltásszerűen? Ennek meghatározásához fontosnak tartom a szakmai megalapozottságot, megfelelő helyzetfelismerést, higgadtságot, határozottságot, körültekintést, ugyanakkor fontos a lojalitás is, nehogy a fürdővízzel együtt a gyereket is kiöntsük.

Felhasznált irodalom

Szennai Fekete László Általános Iskola Pedagógiai Programja és Helyi Tanterve, Szenna

https://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_40_net.pdf#page=17

<https://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>

<http://www.csaladiskola.hu/index.php/dokumentum/pedagogiai-program/105-nevelesi-program-ii>

http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/1086/1/Fejes-Jozsa_2005_Hatranyos.motiv.MP

<http://www.kir.hu>

**13. Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben című
kéziratának elemző bemutatása**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Oktatásirányítás (NEVEL812L)

Oktató: Dr. Kontra József

Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben
című kéziratának elemző bemutatása

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2022/23. II. félév

Bevezetés

Az elmúlt évek világméretű változásai, különös tekintettel a COVID 19 járványra, több tekintetben átgondolásra, mérlegelésre, új csapásirányok kijelölésére sarkalták az embert. A járvány okozta leállás és bezártság gyors megoldási javaslatot kívánt az oktatás többé-kevésbé zökkenőmentes megoldásával kapcsolatban is. Az online tér adta lehetőségek tűntek a legjobb gyakorlati megoldásnak, bár be kell vallani, hogy a megvalósítás sok esetben jelentős fejtörést okozott, mind a pedagógusok, mind a diákok számára. Ugyanakkor a kényszerhelyzet egyben jó tanulópénzül is szolgált, hiszen rávilágított arra, hogy az online oktatásban hatalmas lehetőségek rejlenek. Ezért választottam beszámolómat alapjául Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben című kéziratának elemző bemutatását, mely hiánypótló összegzése mindannak az ismeretnek, pro- és kontra érveknek, mely a hatékony online oktatást segíti. Egyben új impulzust ad az oktatásirányításnak is.

Dolgozatomban a fogalomalkotást követően a jelenléti és online előadások előnyeit és hátrányait sorakoztatom fel, majd az online oktatást segítő szempontokról szólok. Ezt követően kitérek arra, hogyan építhető fel online környezetben az interaktív oktatási folyamat. Beszámolómat az egyéni pedagógiai gyakorlatomban hasznosítható példákkal, ötletekkel zárom, melyhez a kézirat alapján szerzett ismeretekre támaszkodom.

Fogalomalkotás

*„A nevelésnek azt a részét, amely főként ismeretek elsajátítása, a műveltség megszerzése, intellektuális képességek kialakítása révén járul hozzá a személyiség fejlesztéséhez, **oktatásnak** nevezzük. Az oktatás két egymással kölcsönhatásban lezajló folyamat, **a tanulás és a tanítás egysége.**”¹⁷*

*„A társadalom annak érdekében, hogy biztosítsa az oktatás feletti ellenőrzését, létrehozza és működteti az **oktatásirányítás** intézményrendszerét, amely döntően különböző irányítási jogosítványokkal rendelkező közhatalmi szervezetekből áll. ... Mivel az oktatási rendszer irányítása döntően a közigazgatási rendszeren belül valósul meg, az oktatásirányításnak is éppen olyan szintjei lehetnek, mint a közigazgatásnak. A modern közigazgatási rendszereken belül általában három alapvető szintet szoktak megkülönböztetni: az országos, a területi és a helyi (községi, városi) szintet. ... Ezek mellett mindenképpen*

17

http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/16_pedagogus_mesterseg/226_az_oktats_fogalma_clja_a_didaktika_alapelvei.html (2023.03.08)

*irányítási szintnek kell még tekintenünk az intézményi szintet is. ... alapvető rendszerfunkciói: (1) a tanítás megszervezése, (2) a személyzet biztosítása, (3) a tervezés és a megfelelő szervezeti-működési struktúrák kialakítása és (4) a források biztosítása.*¹⁸

Szakirodalmi áttekintés

1. Előnyök és hátrányok

Lehet-e egyenértékű egy jelenléti előadás/ tanóra és egy online térben zajló? Melyek azok a szempontok, amelyek egyik, vagy másik irányába billentik a mérleg nyelvét? Mik a pozitívumok és mik a negatívumok?

Általános tapasztalat szerint az interakció (információ-felvétel és visszacsatolás) szempontjából hatékonyabbak a jelenléti alkalmak (Kontra 2022.), ezt támasztja alá az is, hogy hazánkban az élő, intézményi keretek között tartott előadás a leggyakoribb forma, mely legtöbbször frontális módon történik. Ennek háttérében a nagy létszámú hallgatóság áll, melynek tanítása így a legpraktikusabb. Ez lehetőség kínál a tanítási módszerek változatos felhasználására, kombinálására, az esetleges kérdések, félreértések azonnali kezelésére, a diákok gyakorlati bevonására.

Mindazok, aki az online órát és a rajta való részvételt passzívnak ítélik, az imént felsorolt tényezők hiányát hozzák fel érvelésük bizonyítékeként. Véleményük szerint az online előadást hallgatók figyelme megkérdőjelezhető, hiszen kamera nélkül vannak jelen, alig válaszolnak, gyakran adódnak csatlakozási, internet hozzáférési problémáik.

A tanulmány azonban mind ezek cáfolataként rámutat arra, hogy az online órák is számtalan lehetőséget biztosítanak és aktívvá tehetők. Egyrészt a rögzített órák bármikor megtekinthetők, akár többször visszanezhetők. Ez segíti a tanulást, az adott témában való elmélyülést. Fordított, tükrözött előadásnál pedig, amikor az oktató előadásának tartalmát előre a diákok rendelkezésére bocsátja, hogy azok „otthoni” előtanulmányozás után, előképzettséggel érkezzenek az órára, szintén az aktivitást szolgálja, hiszen több idő fordítható a közös feldolgozásra, megbeszélésre. Továbbá online térben is tarthatnak a hallgatók rövid előadásokat, a tanár pedig kis csoportos beszélgetésre oszthatja be a tanulókat az úgynevezett chat szobák használatával, ahonnan visszatérve megoszthatják meglátásukat, álláspontjukat a témát illetően a csoporttal. (Kontra 2022.)

¹⁸ http://halaszg.elte.hu/download/Oktatasi%20rendszer%20-%20HTML.htm#_Toc117493029 (2023.03.08)

Azt is látni kell azonban – olvasható a kéziratban- hogy napjainkra praktikussági szempontja is lett az oktatásszervezés online formájának. Leggyakoribb ok a tanteremhiány, közüzemi, úti és szállás költségek. Így azonban nagy létszámú diákság, egymástól bármilyen távolságra (akár másik országban) is legyenek, bekapcsolódhatnak ugyanabba a kurzusba. (Kontra 2022.)

2. Feladatok, előre mutató szempontok

A két oktatási forma előnyeinek és hátrányainak felsorakoztatása után a tanulmány részletesen tárgyalja a feladatokat, megvalósítandó szempontokat, melyek az online oktatást aktívvá, színessé, hatékonyá teszik. Ezek a következők:

- *A digitális infrastruktúra megléte minkét fél részéről, mobiltelefon használatának lehetősége.* (Az egyetemek rendszergazda által működtetett, ellenőrzött rendszerrel dolgoznak. A MATE estében Moodle, e-learning, Teams, Zoom felületeket használják az oktatók. Általános és középiskolában a KRÉTA rendszer a hivatalos. A hallgatók „otthoni” lehetőségeik szerint, különböző internet sávszélességet és digitális eszközt használnak. A tanulmány a közösségi oldalak (Facebook, Messenger, Viber stb.) használatát nem javasolja, mivel a magánszférába való belépésen túl, több félreértésre is okot adhat a hozzászólások kontrollálatlansága.
- *Informatikai ismeretek.* (A tanárok és a diákok kommunikációjának aktív részét képezik az online platformok, ez is alátámasztja jártasságukat, ám az oktatási térben való megjelenés komolyabb előképzettséget követel. Előremutató ebben a kérdésben a 2020-ban bevezetett NAT digitális kultúra tantárgyra vonatkozó előírása: digitális írástudás, problémák kezelése, tudatos tartalomhasználat, programozás, gyakorlati tudás.)
- *A digitális anyag, tartalmi, megjelenési minősége.*
- *A módszerek, feladatok, célok átgondolása*
- *A pedagógus szerep újra értelmezése, facilitátor (moderátor, támogató, kibontakoztató) szerep*
- *A diák szerep, feladatkör megújítása, alkalmazkodva a megváltozott helyzethez, tanár szerephez* (interaktivitás, visszacsatolás, önálló tanulás és időbeosztás)
- *A digitális oktatás adta „kiskapuk” kezelése az oktató részéről* (Hiányzások, mulasztások, nem engedélyezett segédeszközök használatának kezelése.)
- *Megfelelő tájékoztatás, információátadás* (Kontra 2022.)

3. Online oktatási folyamat felépítése

Három összetevőt határoz meg a jegyzet Clark nyomán: 1. „Kommunikációs módok” (írásbeli, szóbeli, vizuális); 2. „Módszerek” (szabályok, leírások, szemléltetés, feladat); 3. „Architektúrák” (receptív, direktív, irányított felfedezés, kutató, feltáró) (Kontra 2022.)

Az oktató feladata, hogy ezeket az adott helyzet, oktatási cél, tanulói összetétel, hely és időtényező figyelembevételével mellett a lehető legalkalmasabb kombinációban használja, minél több aktivitásra sarkalló módszerrel fűszerezve.

Ehhez kapcsolódva további eligazítást ad *Boettcher* és *Conrad* kategorizálása az online tartalom tekintetében. A kézirat négyféle kurzust különböztet meg, melyek abban segítik az online órát tervezőt, hogy a felsorolt kritériumok alapján pontosan meg tudja határozni, hogy melyik kurzus alkalmas az oktató által tervezett forma megvalósítására.

1. „*Hagyományos kurzus*” (jelenléti oktatás, minimális online tartalom pl.: fordított előadás, email)
2. „*Enyhén vegyes, kombinált kurzus*” (az online tartalom azonos kritériumokkal kiegészíti, helyettesíti a jelenléti órát)
3. „*Vegyes, kombinált kurzus*” (a tantermi és online tartalom vegyítése)
4. „*Online oktatás, távoktatás*” (nem zárja ki a jelenléti alkalmat, de a fő hangsúly az online térre esik) (Kontra 2022.)

Reflexió

Mind ezek alapján elmondható, hogy az online oktatás kínálta lehetőségek rendkívül széles körűek abban az esetben, ha megfelelő ismeretekkel rendelkezünk róluk. Az általam ismertett kézirat rámutat azokra a praktikákra, szem előtt tartandó módszerekre, melyek segítik az online órák előkészítését és azok hatékonyságát, eredményessé tételét az interaktivitás megvalósításával.

Oktatásirányítási szempontból is fontos az említett ismeretek megszerzése. Bár az online oktatás mindennapi életünk részévé vált, ugyanakkor még fel kell nőnie a rá váró feladatokhoz. Funkciójának és feladatának betöltését az oktatásirányítás támogatja. Egy adott intézményen belül az online oktatás csak akkor lehet hatékony, ha van egy mérce, mely útmutatást ad, hiszen annak ismeretében térképezhetők fel a hiányosságok, melyekre az oktatásirányítással található meg a megoldáshoz vezető út. Hol tartok? Hová kell eljutni? Hogyan tegyem?

Példák és ötletek az egyéni (pedagógiai) gyakorlatban

A tanulmányozott kézirat elsősorban a felsőoktatásra koncentrál én azonban a diák és a tanár szemszögéből egyaránt szeretném ismertetni az online oktatással kapcsolatos tapasztalataimat. A COVID 19 járvány alkalmával vettem részt először online órán. Egyrészt, mint egyetemi hallgató (a Károli Gáspár Hittudományi Egyetemen tanultam vallástanár

szakon), másrészt, mint hitoktató lelkipásztor (tanítottam a kaposfői általános iskolában). Így a kamera mindkét oldalát megismertem.

Tapasztalatok egyetemi hallgatóként

A gazdasági, pénzügyi szféra világot átölelő multi vállalatai már régóta az online térben kommunikálnak, adnak - vesznek. Ennek oka az időbeni, térbeni távolság, idővel és pénzzel való takarékoskodás, valamint az, hogy nincsenek nyelvi korlátok. Ezáltal hatékonyak és eredményesek. Kétség kívül az online térben való jelenléteket is tanulni kell, annak protokollját (viselkedés, attitűdök, módszerek, tematikák, technikák, kommunikáció) el kell sajátítani. Ezek hiányában gyakran válik az online óra személytelenné, egyoldalúvá, unalmassá, eredménytelenné. A kamera használatának hiánya sokszor a figyelem hiányát eredményezi. Véleményem szerint az oktatóknak is könnyebb, ha nem az éternek beszél. A mikrofon folyamatos használata valóban zavaró. Úgy vélem továbbá, hogy az online előadás nagyfokú tudatosságot igényel, mind a készülés, mind a lebonyolítás tekintetében. Az, hogy milyen egy előadás hangulata, hatékonysága elsősorban az előadótól függ, hiszen ő tudja, hogy honnan hová szeretne eljutni, ezért neki kell a lehetőségeket is meghatározni. Fontos a rutin és a rugalmasság, ehhez viszont készülni kell. Pl.: Egy jelenléti előadásra készített segédanyag, vagy prezentáció nem biztos, hogy online is megállja a helyét. Sokszor elhangzik az online órákon, hogy tantermi órán sokkal egyszerűbb lenne. Jelen dolgozatban bemutatott kézirat pont arra világít rá, hogy megfelelő tudatossággal az online alkalom ugyanolyan aktív és hatékony lehet, mint a hagyományosnak mondott. Felnőtt diákok lévén a tükrözött előadást nagyon jó módszernek tartom, hiszen az előismeretek önmagában gondolat ébresztőek, javítják a kritikai látásmódot, elősegítik a helyes érvelés, vitakultúra kialakítását, párbeszédre, akár további chat szobai megbeszélésre adnak lehetőséget. Éppen ezért hasznos lehet a felkészülés alatt a bátorság, és a kísérletezés, majd az óra utáni értékelés, akár a hallgatói vélemények összegyűjtése is, mint visszajelzés, visszacsatolás, hogy mi az, ami megállja a helyét és mi az, amin változtatni kell.

Tapasztalatok tanárként az egyéni pedagógiai gyakorlatban

Általános nézőponttá vált már, hogy a 21. század diákjai már digitális bennszülöttek, különös tekintettel a mai általános iskolás korosztályra, akik némi túlzással, „telefonnal a kezükben jöttek világra”. Annak ellenére, hogy sok esetben minden nehézség nélkül ösztönösen kezelik a technikát, valódi tudásuk nincs a helyes használattal kapcsolatban. Ennek

ékes bizonyítéka a COVID 19 járvány okozta helyzet, amikor is az oktatás viszonylag rövid idő alatt az online térbe került át.

A Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézetében a napi három kötelező tanóra megtartását vezették be osztályonként. A tanároknak jelezniük kellett- különös tekintettel a felső tagozaton, ahol több szaktanár esik egy osztályra-, hogy kívánnak- e online órát tartani, vagy csak feladatkiosztással élnek a KRÉTA rendszeren keresztül. Én az online hit- és erkölcsstan órát választottam minden csoportomban. Az diákjaim rendelkeztek megfelelő technikai háttérrel. Ez nem volt általános, osztályszinten már akadtak nehézségek. A diákok többsége csak telefonon keresztül tudott bejelentkezni, a digitális csatornák tanításra szánt felületei azonban nem voltak telefon-kompatibilisek. Illetve az eszköz kezelésében is voltak jelentős hiányosságok.

Ami számomra nehézséget okozott, a fentebb említett protokoll diákokkal való megtanítása: az órára készülni kell, fel kell öltözni, a környezetet tanulásra alkalmas helyé kell tenni, nem fekszünk, bejelentkezés idejét pontosan betartjuk, nem késünk, hogy használjuk a kamerát és a mikrofont, a jelentkezés ikont... Ezeket a kezdeti nehézségeket könnyen leküzdöttük.

Az órák keretét, melyek Google Classroom alkalmazáson zajlottak (ekkor a KRÉTA még nem ajánlott hasonló alkalmazást, csak később). A tanórákat megpróbáltam a jelenéti órához hasonlóan felépíteni. Ebben otthonosan mozogtak a gyerekek. Minden alkalom több óras előkészületet igényelt. Mivel zökkenőmentes kérdés- feleletre nem volt lehetőség több PPT-t, YouTube szemléltetést használtam akár képi, akár zenei formában. Óráról órára megbíztam egy öt perces előadással a tanulókat. Bármilyen szemléltetés megengedett volt. A gyerekek nagyon kreatívak, ezért élvezetes előadások születtek. Szinte versenyre keltek egymással, ez változatosságot eredményezett.

Írásbeli feleletet, témazáró dolgozatot nem írtam. A puska, „segédeszköz” készítés egyenes út a tanulás felé, de a monitor mögé bújás felhívás keringőre. Nem szerettem volna, hogy becsapjanak. Mindig igyekszem a bizalmi kapcsolat megvalósítására és abba nem fér bele a gyanakodás.

Fontos, hogy közösen lefektetett szabályok legyenek, melyekhez minkét fél egyformán tartja magát. Az online oktatás különösen is igényelte a jól körülhatárolható kereteket. Így megegyeztünk az imént említett írásbeli feleltek mellőzésében, helyükbe projektfeladatok, kis előadások léptek, melyek előadása egyenértékű volt a szóbeli felelettel. Talán többet is

foglalkoztak így a tananyaggal, mint a hagyományos jelenléti órán, közben átélték az alkotás örömét. Mindvégig motiváltak voltak.

A legnagyobb öröm és egyben visszacsatolás volt számomra az egyetemi államvizsgám volt. A világvárvány miatt, mind a tanítási gyakorlat, mind a vizsgatanítás online formában zajlott. A vizsgatanításon esett meg, hogy az óra központi részét jelentő PPT prezentáció a gyerekek és a vizsgáztatók gépén is lefagyott, én ezt nem vettem észre, nem is vehettem, ők pedig nem szóltak. A tanóra annyira zökkenőmentesen zajlott, hogy csak a legvégém számolt be róla a professzor úr: „*Kedves Kolléga! Annyira összhangban volt/van a tanítványaival, annyira jól bevonta őket, hogy bár megállt a prezentáció, ők csodálatosan reagáltak és mindent úgy csináltak, mintha mi sem történt volna.*” (Prof. Dr. Németh Dávid)

Oktatásirányítás nézőpont

A digitális térben való jártasság és ismeretszerzés ma már nélkülözhetetlen, ugyanakkor a tanárok és a diákok számára még mindig jelentős kihívást jelent. Az oktatásirányítás az egyik eszköz arra nézve, hogy megoldási javaslatokkal éljen azzal kapcsolatban, hogy miként lehet az online oktatást tökéletesíteni, ezáltal minél szélesebb körben rávilágítani pozitívumaira. Ezt nagyban elősegítenék a szélesebb körben meghirdetett workshop-ok, továbbképzések, szakmai tapasztalatcserék, melyek már nem a számítástechnikai alapismeretekről, hanem módszerekről, praktikákról, előremutató megoldásokról számolnak be.

Felhasznált szakirodalom/ forrás:

Dr. Kontra József: Interaktív módszerek online környezetben (kézirat – munkapéldány)
MATE, Kaposvár, (2022.)

http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/16_pedagogus_mesterseg/226_az_oktatas_fogalma_clja_a_didaktika_alapelvei.html (2023.03.08.)

http://halaszg.elte.hu/download/Oktatasi%20rendszer%20-%20HTML.htm#_Toc117493029
(2023.03.08.)

14. Mentorálási beszámoló

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Mentori feladatok az intézményben (NEVEL450L)

Oktató: Benczéné Dr. Fekete Anikó Andrea

Mentorálási beszámoló

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2023/24. II. félév

Bevezető gondolatok

Tizenhat év református lelkipásztori szolgálat után, mely során párhuzamosan hittant is tanítottam (kezdetben fakultatív módon, majd óraadó tanárként), elengedhetetlennek tartottam, hogy vallásanári diplomát szerezzek (Károli Gáspár Református Egyetem 2021.). Úgy véltem, hogy a hittan tanításához más kompetenciákra van szükség, mint amellyel egy lelkész rendelkezik, noha a törvény lehetőséget biztosít arra 1-8. osztályban. Bár a tartalom, az üzenet, melyet át kell adni mindkét hivatásban ugyanaz, de más módszert kell alkalmazni hozzá és más a megszólítottak köre is.

A tanári diploma megszerzését követően végeztem mentori feladatot, egy kollégámat mentoráltam. Az akkor szerzett tapasztalatok következtében fogalmazódott meg bennem a mentortanár végzettség megszerzésének a fontossága is. Úgy láttam, hogy a lelkésztársam számára szerepkonfliktust okoz a lelkész/ tanár szerepek közötti eligazodás, helytállás. Nyilvánvalóvá vált, hogy a többéves lelkészi tapasztalat, nem egyenlő a tanársággal, ahogyan a Bibliában való jártasság sem jogosít fel egy laikust a pásztori szolgálatra. Többek között ezen elakadások áthidalása is lehetséges egy mentor támogatása mellett.

A mentorált és a mentorálás folyamatának bemutatása

A mentorálás helyszíne a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium, 10. osztály. A mentorált tanárjelölt az egy egyik kollégám volt, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának hallgatója. A mentorálás az egyetemmel kötött szerződésben foglaltak szerint történt. Öt óra hospitálást és tíz óra önálló tanítási gyakorlatot kértek.

Azt tapasztaltam különösen az első órákon, hogy mivel a tanárjelölt többéves lelkipásztori gyakorlattal rendelkezik, ez nagymértékben rányomta bélyegét a tanári tevékenységére. Az óralátogatáson adott mintát nem építette be a saját gyakorlatába. Egy-egy mozzanatot, ötletet átvett, de a folyamatot saját elgondolása alapján alakította, az óraszervezés szabályait nem alkalmazta. A tanórái jobban hasonlítottak egy ifjúsági órához, melynek teljesen más a felépítése, kifutása. Ennek oka, hogy hiányos volt a pedagógia felkészültsége, a szakmai ismeret eszközszintű használata, didaktikai módszerek és szempontok alkalmazása, eszközhasználat, tanulók életkori sajátosságainak figyelembe vétele.

Annak ellenére, hogy az első órája előtt (a hospitálás alatt) megismertettem a szükséges tervvel, segítettem a vázlatkészítését, megbeszéltük az értékelési szempontokat, a vele szembeni elvárásokat és követelményeket úgy láttam, hogy presztízskérdés csinál abból, hogy

egy kollégája mentorálja, illetve talán arra gondolt, hogy pont emiatt félvállról veszem majd a feladatomat, így ő minél kisebb erőfeszítéssel letudhatja a tanítási gyakorlatot.

Pedagógiai felkészültsége ösztönös volt és hiányos. Láta az órák ívét, de a részletek kidolgozatlanok voltak. Sokszor a diákokra hagyatkozott pl.: a feldolgozás folyamatában. Hiányzott az elmélyítés, a jegyzet készítése, az óra menetének dinamikája, valamint bizonyos fokú rugalmasság.

Digitális eszközhasználattal próbálta a diákokat érdeklődését felkelteni, valamint az önálló ismeretszerzést támogatni. Az óraszervezésnél azonban sokszor figyelmen kívül hagyta a feladatokra szánt idő meghatározását, valamint többször belefutott olyan szituációba, akár egy ráhangoló játék, vagy kérdéskör alkalmával, amibe a diákok nem akartak bekapcsolódni, részt venni. Mind ezek ellenére törekedett a folyamatos visszacsatolásra. Igyekezett mindenkit aktivizálni. A motivációra minden órán nagy hangsúlyt fektetett. A tanulóit, az óra menetét minden tanóra végén értékelte, kiemelte a tapasztalt hiányosságokat is, saját tevékenységére vonatkozóan is.

Szakmai felkészültsége megfelelő volt. Lelkipásztori szolgálatából hozott tárgyi tudás és ismeret érezhetően szélesebb és gazdagabb volt, mint azoké, akik ezen háttér nélkül laikusként végezték el a vallástanár szakot. Ugyanakkor az ismeretadás tartalmát általában nem gondolta át, a fogalmak magyarázata részleges volt. A tanórákat játékokkal, kézműves tevékenységgel gazdagította.

Fegyelmezési problémát nem tapasztaltam, konfliktushelyzetre nem került sor.

A pedagógusszerep megjelenésének különböző formái: támogató, motiváló, közösségteremtő. A tanórák hangulata jó. A diákok az említett nehézségektől eltekintve jól kapcsolódtak a tanárjelölthöz. Bizalommal volt a gyerekek iránt. Türelmesen magyarázott. Értékelésében hangsúlyos a dicséret. Metakommunikációja ösztönös. Tanításban való jártassága hiányos.

Fejlesztendő területek:

- Pedagógusszerep, attitűd, feladat tudatosítása
- Didaktikai ismeretek eszközszintű használata
- Óraterv, óravázlat készítése, lejegyzése (tanóra időbeosztása!)
- Tudatos, logikus óraszervezés
- Tanulók életkori sajátosságainak figyelembe vétele
- Reflexió eredményének használata, megjelenítése a következő óra tervezésében

- Pontos adminisztráció

Reflexió

A mentorálás során szerzett tapasztalatom kettősek. A bemutatott eset jó iskola volt számomra. Kettős érzéseket hívott elő. Mivel lelkiismeretes és tudatos embernek tartom magam, aki szeret a rá szabott feladatokban maximálisan helyt állni, ezért ezt várom attól is, akit rám bíznak. Igyekszem minden tudásomat és tapasztalatomat latba venni, hogy támogassam, motiváljam, felkészítsem. Nem szívesen adom a nevemet olyan dolgokhoz, ami nem engem tükröz. Jelen esetben azt tapasztaltam, hogy a hallgató sok éves ismeretségünkre hivatkozva szeretné minél inkább felületesen kezelni a gyakorlatot. Mivel már korábban is az intézményben szolgált, mint iskolalelkész sok tekintetben otthonosan mozgott a helyi kollégák között is. Semmilyen bizonyítási kényszer nem munkált benne.

Mivel nem törekedett a tudatos felkészülésre a korábban említett hiányosságok a vizsgatanításon is jelentkeztek. A bizottsággal közepesre értékeltük a munkáját.

Lojalitásom ellenére próbáltam mindvégig következetes maradni, kitartani az elképzeléseim, a tudásom, a kitűzött feladat és cél mellett. Amit elmulasztottam és így csak menetközben tértem ki rá- kisebb nagyobb sikerrel-, hogy a találkozásunk elején nem hangsúlyoztam a mentor- mentorált közötti szerep és kapcsolat sarokpontjait, elvárásait. Pont azokban a mentori szerephez, kompetenciához tartozó ismeretben, attitűdben, képességben pl.: mentori kommunikáció, voltak hiányosságaim, melyeket ez a képzés biztosít. Saját bőrömön tapasztaltam meg, hogy minden jó szándék és tudatos felkészülés ellenére sem lehet „laikusként” mentorálni, pláne, ha nehezített a pálya.

15. „A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái” című kérdőíves kutatás bemutatása

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái (NEVEL071L)

Oktató: Szántóné dr. Tóth Hajnalka

„A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái” című kérdőíves kutatás bemutatása

Készítette: Székelyné Kiss Emese U5UQ9D

Pedagógus-szakvizsga - szakirányú továbbképzés

2023/24. II. félév

Kutatás témája: „A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái”

Kutatás célja: A témán belüli felderítés és tájékozódás, valamint az így szerzett ismeretek birtokában megoldási lehetőségek felvázolása.

Mintavétel módja: anonim módon, kérdőíves formában, papíralapon, személyes megkeresés útján. A kérdések kvalitatív formában íródtak- az első kettő kivételével, melyek adatokat mérnek, ezek kvantitatívak. Szintén az első kettő kivételével- melyek zártak-, a többi nyílt kérdés, hiszen a válaszadók egyéni meglátásaira voltam kíváncsi.

A kérdések többségét skálába sorolva is fel lehetett volna tenni- ez meggyorsította volna a kitöltést, ugyanakkor mellőzte volna az egyéni véleményeket, meglátásokat, tapasztalatokat.

Mintavétel helyszíne, megkérdezettek köre: Szennai Fekete László Általános Iskola Kaposfői Tagintézménye, alsós tanítók, négy pár. Úgy gondoltam, hogy bár életkorban eltérőek egymástól, de ugyanazt a négyéves ciklust végzik, attól függetlenül, hogy most éppen hányadik osztályban tanítanak.

A kérdőív nem tér ki rá, de egy kivétellel, valamennyien diplomaszerzésük óta tanítanak az iskolában. A környezetet, egymást, a tantestület többi tagját jól ismerik.

Mintavételre szánt idő: két nap

Mintavétel körülményei:

Mintegy két évtizede tanítok a kaposfői általános iskolában. 2013-at megelőzően a fakultatív hitoktatás feladatát láttam el, azt követően pedig református hit-és erkölcs tanítók óraadó tanárként. A megkérdezett kollégákat hosszú évek óta ismerem.

Annak ellenére, hogy jó kapcsolatot ápolunk intézményen belül és azon kívül is, azt tapasztaltam, hogy néhányan bizalmatlanok a kérdőív kitöltésével kapcsolatban. Mindenkit személyesen kerestem meg, kértem meg, vázolva a feladatot és a felhasználás módját és kereteit. Noha anonim volt a mintavétel, a kitöltést követően többen is mentegetőztek az adott válaszokkal kapcsolatban, így szinte mindenki elárulta magát- a kérdőívek feldolgozásánál nem volt kérdés, hogy ki melyiket írta. Az objektív vizsgálódásom némiképp szubjektívvé vált.

Akadott olyan kolléga, aki sok éves tapasztalatára hivatkozva értetlenkedett a kérdések felett, mintegy kikérve magának, hogy miért kell őt lemérni, hiszen szakmája csúcán áll, minden tekintetben. Egy valaki a fiatal tanárnők közül nem töltötte ki a kérdőívet. Arra hivatkozott, hogy a skálába sorolt válaszadást jobban szereti. Zárójelben jegyzem meg, hogy ő valószínűleg azért nem töltötte ki az ívet, mert attól félt, hogy szakmaiatlan válaszokat ad. Ezt alátámasztották a kifogásai, valamint az, hogy a többi kollégái is talált olyan kérdést, amit bonyolultnak ítélt meg (pl.: a kompetenciákkal kapcsolatban), de ők megbeszélték egymás között, sőt volt, aki tőlem is kért segítséget.

A két említett tanítónőn kívül a többiek szívesen vették a felkérést és határidőre elvégezték a feladatot.

Ami leginkább megdöbbsentett a beszélgetések során, hogy egyikük sem tudta, hogy létezik mentortanár képzés. Az ő gyakorlatuk szerint a mentor az a tapasztalt, megbecsült, magas színvonalú tudással rendelkező pedagógus társ, aki alkalmas a kezdő segítésére. Az pedig, hogy az intézménybe érkező új kolléga mellé is járna egy, egyenesen elképzelhetetlen volt számukra. Jelen állás szerint a munkaközösség a mentori tevékenység bázisa, a közös, horizontális együttműködés.

Megoldási javaslatok:

Megoldási javaslataimat három csoportba sorolnám:

1. *Mentortanári szerepkör kialakítása:* korunk elvárásaihoz és kihívásaihoz alkalmazkodva elengedhetetlen a képzett segítő alkalmazása. A mentortanár olyan speciális tudással és ismerettel rendelkezik a hallgató, vagy új kolléga segítése tekintetében, amely túlmutat a pusztán tapasztalati, vagy életkorból adódó többlet ismereten, gyakorlaton.
2. *Egyéni lehetőségek kidolgozása a környezeti/tanítási körülmények, eszközhány áthidalására:* elő a kreativitással! A digitális világ rengeteg ötlettel szolgál, amely alkalmas a tantermi megvalósításra is. Továbbá, mind a szakirodalom, mind az újdonságokat tartalmazó kortárs irodalom az önképzés széles bázisát biztosítja, kiegészítve a tematikus képzésekkel, tréningekkel, továbbképzésekkel, új diploma szerzésével.
3. *Kapcsolatteremtés /konfliktuskezelés:* esetmegbeszélések, szakember bevonása, önképzés

Melléklet

KÉRDŐÍV

A pedagógusok és a pályakezdő pedagógusok problémái

(MATE mentortanár szak)

1. Az ön életkora:

40 év alatt	40-50 év	50-60 év	60 év felett

2. Hány éve van a pályán?

10 év alatt	10-20 év	20-30 év	30-40 év	40 év felett

3. Mi indította el a tanári pályán? Indokolja!

.....

4. Mai tudása, tapasztalati alapján választaná-e a tanári pályát? Indokolja!

.....
.....
.....

5. Megfordult-e valaha is a fejében a pálya elhagyása, ha igen, mit választana helyette?

.....
.....

6. Pályakezdőként volt-e mentora, tapasztalt idősebb kolléga, facilitátor, aki segítette az elindulást?

.....
.....

7. Idézzon fel egy pályakezdőként megélt szituációt (pozitív/negatív), amely emlékezetes az ön számára, vagy hatással volt a pályájára!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Mi okoz nehézséget a mindennapokban? Tud-e tenni ellene?

.....
.....
.....

9. Milyen fontossági sorrendet állítana fel?

oktatás	nevelés	adminisztráció

10. A mindennapi gyakorlat milyen rangsort állít?

oktatás	nevelés	adminisztráció

11. Mit tapasztal, hagyják dolgozni? A következő szempontokat végiggondolva válaszoljon: visszajelzés, önállóság, együttműködés, tapasztalat megosztása, továbbképzés, munkaeszköz, tanítási környezet

.....
.....
.....

12. Az elégedettséget befolyásoló tényezők közül, melyek azok, amelyekkel rendelkeznek? Jelölje!

Bérezés	Megbecsültség	Alkotó munkavégzés	Munkahely minősége	Vezetőkkel való kapcsolat

Kollégákkal való kapcsolat	Tanulókkal való kapcsolat	Szülőkkal való kapcsolat	Családi háttér	Konfliktuskezelés

13. Önazonosságát tekintve a pedagógus kompetenciák közül, melyik az a három, melyikben a legjobb és ezek melyik tényezőhöz tartoznak?

Ismeret:.....

Képesség:.....

Attitűd:.....

14. Milyen gátat érez a kompetenciák tekintetében? Mely területen/-eken érez hiányosságot? Hogyan tudna fejlődni ezekben? Van-e rá lehetőség?

.....
.....
.....
.....

15. Nyílik-e lehetőség horizontális ismeretszerzésre a kollégákkal? Milyen formában?

.....
.....
.....
.....

16. Hasznosnak tartotta-e a kérdőív kitöltésével nyert pillanatképet, helyzetfelmérést, betekintést pedagógiai tevékenységébe? Megerősítette-e valamiben? Elgondolkodtatta-e?

.....
.....
.....

Köszönöm az együttműködést!

16. Tartalmi kivonat

Dolgozat címe: Mentori szerepkör megjelenése a Hit- és erkölcsstan oktatása során

Hallgató neve: Székelyné KissEmese

Pedagógus szakvizsga- szakirányú továbbképzési szak, levelező munkarend

Neveléstudományi Intézet

Belső témavezető: Gyöngyösiné Szabó Judit, központvezető, Neveléstudományi Intézet
Pedagógus- továbbképzési Központ

Több, mint két évtizedes tanári és lelkipásztori életúttal a hátam mögött jelentkeztem a Pedagógus szakvizsga- szakirányú továbbképzési szakra. A motivációm az volt, hogy a megszerzett mentori szaktudást felhasználva segítőtje, támogatója legyek a hitoktatást végző kollégáknak, valamint a vallástanárnak tanuló egyetemi hallgatóknak.

A képzéstől azt vártam, hogy változatos módszereken keresztül, a kor színvonalához igazodva használható tudással vértessen fel. Az előadások, egyéni kutatások, a szakirodalom megismerése és használata, a kiselőadások és beszámolók készítése során ezt megvalósulni láttam. Hogy fejlődésemről átfogó képet adjak, az elkészített portfólió mellékleteként az egyes kompetenciákhoz igazodva kiválasztottam azokat a dolgozatokat, melyek ezt legjobban tükrözik.

A portfólió készítését pályám át- és újragondolása szempontjából nagyon innovatívnak tartottam. A képzésen túl a dolgozat megírása is arra hívta fel a figyelmemet, hogy a megfelelő szakmai felkészültség birtokában lehetek csak mások segítségére.

A képzés azon túl, hogy ezt a belső analízist ösztönözte, megtanított a reflexióra, alternatívákat, megoldási lehetőségeket nyújtott az elméletet a gyakorlattal összekapcsolva. A pedagógus kompetenciák vizsgálata során felszínre kerültek erősségeim és gyengeségeim egyaránt. Ezek ismerete, illetve az erősségekre való építés, a gyengeségek ellensúlyozása nagyon fontos a mentori tevékenység gyakorlásához.

A Hit-és erkölcsstan oktatásánál a mentori jelenlét még gyerekcipőben jár. Pedig a dolgozat során említett lelkes-tanár szerepkonfliktus-mely szerint a tapasztalt lelkes tanári diploma birtokában is nehezen helyezkednek bele a pedagógus szerepbe, és túlzott módon

ragaszkodnak a lelkesi attitűdökhöz,- sokak munkáját megnehezíti és hátráltatja a hatékony oktatást. Mivel a képzés során megtanultam a tanári tevékenységet átfogó rendszerként szemlélni, ezért arra törekszem, hogy mentorként a felmerülő feladatokat, kérdéseket, problémákat is ennek részeként kezeljem, és a tanárjelölteket, gyakornok kollégákat is megismertessem ezzel a látásmóddal.

„...hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással.” (2Tim4,2)

(Magyar Bibliatársulat Alapítvány, 2011-24.)

17. Nyilatkozatok

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat
III. Hallgatói Követelményrendszer
III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat
6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója
4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

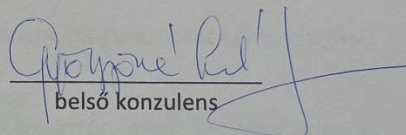
NYILATKOZAT

SZÉKELYÉ KISS ENÉSE (név) (hallgató Neptun azonosítója: U5UQ9D)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: Kapornak, 2024 év április hó 10 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /

diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: SZÉKELYNÉ KISS EMESE
A Hallgató Neptun kódja: U5UQ9D
A dolgozat címe: MENTORI SZEREPEKÖR MEGFELELTÉSE A KIT-ÉS ERKÖLCSTAN OKTATÁSA SORÁN
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: PEDAGÓGUS - TOVÁBBKÉPZÉSI KÖZPONT

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

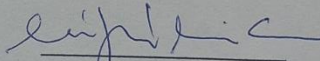
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: KAPOSVÁR ^{2024.} év ÁPRILIS hó 10. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölnendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölnendő.